

1/2024

adoption

& samfund

Tema:

**Efterkommere
af adopterede**

En saga blot?

MICHAEL PAASKE,
FORPERSON

Adoption er en god familieform.

Det har været vores budskab igennem mange år. Og det står jeg ved. Adoption er en god mulighed for, at et barn, der ellers ikke har andre muligheder, kan få en familie – i sit eget oprindelsesland eller i et andet land. Det er ethvert barns klare ret.

Men lige nu er det meget usikkert, om der også fortsat vil være plads til internationale adoptioner. Ikke kun her i Danmark, men også blandt vores nabolande. Der foregår undersøgelser i flere lande, og det er kun godt. For vi skal kunne lære af fortidens fejl og blive dygtigere.

Men det betyder ikke, at vi ikke skal arbejde for, at der også fremover kan findes familier til de børn, der fortsat lever på børnehjem eller uden stabil kontakt til voksne. De mange familier, der allerede har søgt om adoption og er godkendte, skal støttes. Nu! Der må kunne etableres et nutidigt system, der kan sikre dette.

Samtidig haster det med at finde ressourcer til at hjælpe adopterede og adoptanter, der vil kende sandheden om deres sag. Blev jeg franarret mine forældre? Er mit barn kommet hertil på et fejlagtigt grundlag?

Desværre er sociale medier ikke et godt sted at være lige nu, hverken for adopterede eller adoptanter. Man tillægges alle mulige holdninger og beskyldes for skrækelige ting.

Der skal omgående sættes tilstrækkeligt med kræfter ind på, at alle adopterede kan få adgang til oplysninger om deres egen adoption. Det drejer sig om dokumenterede oplysninger i selve adoptionssagen, men også muligheden for at få og finde flere oplysninger for dem, der ønsker det.

Tænk, at en simpel opgave med at få digitaliseret alle adoptionssager endnu ikke er sket. Vi er et af de mest digitaliserede lande i verden. Men der ligger fortsat oplysninger om adoptioner på diverse depoter og endda i private papkasser. Man tror jo ikke, det kan passe. Men det kan det.

Vi arbejder hårdt på alt dette. Vores tætte kontakter blandt ordførere i Folketinget er heldigvis lydhøre. Men om det lykkes at sikre en fremtid for international adoption, vil kun tiden vise. Under alle omstændigheder er og bliver der nok at tage fat på for os.

Du og din familie ønskes en god sommer. ■

	Aktuelt: International adoptions historie i Skandinavien 4
	Ny dansk ph.d. om international adoption i Skandinavien. En af hovedpointerne er, at international adoption har været drevet af adoptanternes ønske om børn.
	Tema: Efterkommere af adopterede 6
	Adoption kan sætte spor i flere generationer, og efterkommere af adopterede kan opleve de samme problematikker som adopterede, men møder ikke altid forståelse for det fra omverdenen.
	Boganmeldelse: Blikkets tale 32
	Kálanguak Absalonsens erindringsbog, <i>Lille</i> , er et rystende vidnesbyrd om adoption fra Grønland til Danmark.
	Interview: Skulle laves om 36
	Kálanguak Absalonsen fortæller om sit arbejde med erindringsbogen <i>Lille</i> og om, hvor traumatisk det er at blive flyttet til en ny familie i en helt anden kultur.
	Boganmeldelse: Den ultimative hævn 43
	I tredje bind af Iben Mondrups Grønlandstrilogi, <i>Bjørn</i> , er trilogiens hovedkarakterer tilbage i Grønland.
	Særtema: International adoption i fortid og fremtid 45
	Den perfekte storm – i vinteren og foråret 2024 spillede mange forskellige hændelser sammen og skabte en krise for international adoption.
	Kolofon & kontaktinformation 74
	Rådgivning 75

Forsiden viser Ida Weinreich, datter af en mor, der er adopteret fra Korea, og en far, der også har koreansk blod i årene. Læs interviewet med hende på side 16.

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

International adoptions historie i Skandinavien

Det er ikke så ofte, at der kommer ny forskning om adoption i Danmark, men den 3. april i år kunne historiker Kasper Eriksen forsvare sin ph.d., *A Scandinavian Way of Adoption? A comparative historical study of transnational adoption in Denmark, Norway, and Sweden during the late half of the 20th century*, ved European University Institute i Italien.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

En af Kasper Eriksens hovedpointer er, at den internationale adoption i Danmark har været drevet af adoptanternes ønske om børn. Etiopien er et af de lande, der kom mange børn fra, indtil formidlingen standsede i 2014.

Danmark, Norge og Sverige er de lande i verden, der har haft flest internationale adoptioner i forhold til indbyggerantal, og Kasper Eriksen belyser, hvordan international adoption har udspillet sig i de skandinaviske velfærdsstater.

En hovedkonklusion i hans afhandling er, at international adoption i Skandinavien primært er blevet drevet frem af private aktører så som adoptivforældre og foreninger. International adoption til Danmark startede med, at danskere på egen hånd gik i gang med at adoptere ved at hente tysk-afroamerikanske børn til Danmark. Denne trafik blev sat i system af især én kvinde, Tytte Botfeldt, der formidlede adoption af mellem 1.500 og 3.000 tyske børn til Danmark i 1950'erne og 60'erne – blandt andet med afsæt i dette ræsonnement: „Det jeg så godt kan li' ved adoptioner, det er *genbrugstanken!* Børn som er født og som, i mange tilfælde, ikke har en jordisk chance for at få noget ud af tilværelsen.“ Adoptionerne foregik uden om tidens etablerede institutioner, blandt andet Mødrehjælpen, men myndighederne så sig nødsaget til at godkende de selvbestaltede adoptioner og senere også hjælpe med at facilitere adoptioner fra udlandet i anden halvdel af det 20. århundrede.

Moderne international adoption startede i kølvandet på Koreakrigen, hvor landet lå i ruiner, og der var mange forældreløse børn – heraf mange af blandet race, et resultat af de amerikanske soldaters tilstedeværelse. Adopterede fra Sydkorea udgør stadig den største landegruppe af adopterede i Danmark – omkring 9.000 ud af i alt cirka 23.000. Ifølge Kasper Eriksen har nyere international forskning sat spørgsmålstegn ved, om det er korrekt at anse Koreakrigen som arnestedet for transnational adoption. Amerikanske familier var for eksempel allerede begyndt at adoptere europæiske børn under og efter anden verdenskrig, og i perioden 1946-1958 var næsten 70% af alle adoptioner til Amerika fra Europa. Andre forskere har også argumenteret for, at forhistorien til transnational adoption er europæisk kolonialisme, hvorunder børn ofte blev adskilt fra deres oprindelige familier og placeret på børnehjem eller hos europæiske plejefamilier for at 'civilisere' dem.

Adoption drevet af adoptanterne

I løbet af de 60-70 år med international adoption har der været forskellige narrativer og motiver i spil. I starten var der en udbredt forestilling om, at man gjorde noget godt for børn, som ellers var henvist til en krank skæbne i deres hjemlande. Et drivende motiv har naturligvis været barnløses ønske om at få børn, og det skabte de markedsmekanismer, som har vist sig at afføde de problemer med ulovligheder og korruption på adoptionsområdet, som i stigende grad er kommet frem til overfladen i de senere år.

I forhold til de økonomiske faktorer i forbindelse med adoption er udvekslingen af penge i forbindelse med overdragelsen af et barn til adoption blevet anset for at være i direkte strid med princippet om barnets tarv siden den første lovgivning på adoptionsområdet, Mellemandsloven i 1914 og Adoptionsloven i 1923, og dette fortsætter op gennem historien med at være en bekymring i forbindelse med adoptioner fra udlandet. Ifølge Kasper Eriksen er transnational adoption i Skandinavien primært opstået og drevet af behovet for børn blandt familier i de tre skandinaviske lande. I Dan-

mark var myndighedernes officielle udgangspunkt, at adoption fra udlandet primært var et privat anliggende, og at statens rolle alene var at sikre, at formidlingen af børn fra udlandet foregik på etisk og fagligt forsvarlig vis. I praksis fandt myndighederne det dog umuligt direkte at stoppe privat og ulovlig adoptionsformidling fra udlandet. Uautoriserede mellemmand som for eksempel Tytte Botfeldt endte ofte med at blive inkorporeret i det nye system for udenlandsk adoptionsformidling i stedet for at blive straffet, da de var de eneste, der i praksis kunne formidle adoptioner fra udlandet.

De danske myndigheder kunne kun indirekte tilskynde folk til benytte sig af autoriserede adoptionsformidlere i stedet for at adoptere på egen hånd eller via uautoriserede formidlere. Dette indebærer i praksis, at myndighederne var nødsaget til ikke blot at tillade adoptioner fra udlandet, men også assistere i formidlingen af dem. Kasper Eriksen kalder denne tilgang for 'regulering via formidling' og argumenterer for, at det officielle formidlingsystem for adoptioner fra udlandet kun kunne fungere, så længe autoriserede formidlere kunne skaffe børn til danske adoptionssøgende. De danske myndigheders hensyn til internationale konventioner og barnets tarv måtte derfor vejes op mod – og ofte vige for – dette fundamentale forhold i formidlingen af børn fra udlandet.

Adoptionens narrativer

Ifølge Kasper Eriksen har argumentet for transnational adoption ofte kredset om barnløse borgeres behov for og ret til at stifte børnefamilier, og hvordan dette samtidig redder et barn i nød. Med tiden er en række andre positive kvaliteter også blevet tilknyttet transnational adoption. Et af narrativerne om adoption har været, at adoption i virkeligheden var den mest ansvarlige form for familiedannelse, fordi det betød, at man tog vare på et allerede eksisterende barn i en overbefolket verden.

I nogle kredse har man haft tanken, at internationale adoptioner kunne bidrage til at gøre de skandinaviske lande mere multietniske og tolerante. Eftersom børnene blev assimileret fuldstændig i deres familier, var der

Kasper Eriksen er historiker og har skrevet en ph.d. om international adoption til de skandinaviske lande.

en tro på, at vi var på vej mod et farveblindt samfund, hvor race ikke eksisterer.

Fælles for alle disse narrativer er, at de udspringer fra eller er blevet promoveret af danske adoptivforældre, og ifølge Kasper Eriksen har det primært været adoptanterne, der skabte de herskende narrativer om adoption. Børnene kunne ikke tale for sig selv, og deres forældre i afgiverlandene havde og har slet ikke nogen stemme her i Danmark eller det øvrige Skandinavien.

Men den tendens er begyndt at vende i takt med, at børnene er blevet voksne. Omkring år 2000 er de begyndt at deltage i den offentlige debat og fortælle, hvordan det har været at vokse op som adopteret med en anden etnicitet end den danske flertalsbefolkning. Efterhånden som de er blevet voksne, har de også ønsket at vide noget om deres ophav og baggrund, om forholdene omkring deres adoption, og om, hvad der er sket med deres familie i deres oprindelseslande.

„Det startede omkring årtusindskiftet og er kulmineret med de aktivistgrupper, vi har i dag,“ fastslår Kasper Eriksen i en podcastsamtale med Lotte Folke Kaarsholm og Eva Eistrup på Politiken.dk. ■

Kasper Eriksens afhandling er endnu ikke offentligt tilgængelig, men han har planer om på længere sigt at omarbejde den til en bogudgivelse og på kortere sigt at udgive en artikel med afhandlingens hovedpointer.

Sarahs morfar som
luftakrobat i Tivoli.
Se artikel side 9.

PRIVATFOTO

Tema:

Efterkommere af adopterede

Adoption varer hele livet, siger man. Men adoption sætter også spor i næste generation. Måske går en del af adoptionsidentiteten i arv og spiller også en rolle i adopteredes børns liv – og måske endda hos efterkommere i flere slægtled. I de følgende artikler fortæller efterkommere af adopterede, hvad de selv er blevet fortalt, hvordan de ser på adoptionen i familien, og hvordan de ser deres eget liv i lyset af en af deres forældres eller bedsteforældres adoption. I dette tema følger vi især de første slægtled efter de adopterede, nemlig de adopteredes børn og børnebørn. Man kunne godt vælge at kigge på senere slægtled og spørge: Hvornår er adoptionen så udtyndet, at den ikke længere har betydning?

Adoption i arv

At adoption har en betydning for adopterede – og for adoptanter – er indlysende. Begge oplever et brud i den genetiske arv – den biologiske slægtskæde. At adoption før i tiden også kunne have betydning for tidligere slægtled, for eksempel for bedsteforældre til adopterede, findes der vidnesbyrd om, men i dag ses adoptivbørnebørn som børnebørn på lige fod med biologiske børnebørn. Men i hvilket omfang, adoption også betyder noget i næste og efterfølgende slægtled, er mindre belyst. Hvordan spiller adoption ind i adopteredes efterkommeres liv og opfattelse af sig selv?

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Nogle af de omstændigheder, der gælder for adopterede, berører også deres børn – måske på en lidt anden måde, måske i udtyndet form. Det er for eksempel en kendt sag, at nogle internationalt adopterede med et ikkedansk udseende oplever at blive stigmatiserede og udsat for race-diskrimination. Det samme gælder deres børn.

Nanna Yong Gruber, datter af en adopteret, skrev i et indlæg i Politiken den 8. februar 2024: „Som efterkommer af adoption er jeg fanget i et besynderligt ingenmandsland. På den ene side er jeg ikkekoreansk. Korea er bare et sted, min mor blev født, inden hun kom med en flyvemaskine hjem til Danmark. På den anden side er det sjældent en dansker, mine omgivelser ser, når jeg møder dem første gang.“

Familie og slægt

En familie konstitueres af både fælles genetik, følelsesmæssige bånd, juridiske rammer og levet praksis – som regel et samspil af alle disse faktorer. Antropologiske studier peger på, at forestillingen om familie og slægtskab i den vestlige kulturkreds i højere grad end i andre kulturer bygger på fælles genetik – at være blodsbeslægtet.

Adoption indebærer en særlig form for familiedannelse, men få betvivler, at der er tale om en familie,

selv om man ikke er genetisk forbundet. Det skyldes både, at adoptivfamilien er juridisk anerkendt som legitim og ligeværdig familieform, og at familiebåndet også skabes af levet praksis.

Ens *familie* er de mennesker, man er forbundet med følelsesmæssigt, juridisk og praktisk her og nu, mens ens *slægt* rækker både tilbage og fremad i tid.

Spørgsmålet om familie versus slægtskab er interessant set i lyset af adoption.

Slægtskab peger på kontinuitet – en slags menneskekæde, hvor de fleste mennesker ser sig selv placeret et sted i midten, hverken som startpunkt eller slutpunkt. Men som adopteret med ukendt ophav er man den første i kæden, og den adopteredes børn er kun ét led fra kædens start.

Hvordan spiller adoption ind i vores forestillinger om slægtskab? Har man som barn af en adopteret en slægtskabsfølelse i forhold til adoptivbedsteforældrenes (for længst afdøde) forfædre og formødre? Eller slutter familie- og slægtskabsfølelsen med de slægtled, hvor man faktisk har kendt personer, typisk adoptivbedsteforældrene?

Det spørgsmål stilles sjældent, men en adopteret har formuleret det sådan: „Jeg har en familie, mens min kone har en slægt. Det har jeg ikke.“

På den anden side kan en adopteret have flere mulige slægter: Adoptivforældrenes slægt og sin egen genetiske slægt. Og det samme gælder den adopteredes børn.

Omvendt kan det tænkes, at adoptivslægten slet ikke føles som slægt, og at den genetiske slægt er ukendt. Altså har man ingen slægt.

Slægtskab peger på kontinuitet – en slags menneskekæde, hvor de fleste mennesker ser sig selv placeret et sted i midten, hverken som startpunkt eller slutpunkt.

Henlagt i mørke

Når adopterede ikke kender deres genetiske ophav, gør deres børn det heller ikke – blot en generation længere tilbage. De kan have den samme diffuse følelse af en familiehistorie henlagt i mørke på grund af uvisheden om, hvilke aner de egentlig har. Efter årtier med anonyme adoptioner har

mange efterkommere af adopterede ligesom de adopterede en genetisk slægtshistorie, der stopper brat ved en mur af *intet* eller *ikke-viden*. Den adopterede er afskåret fra viden om sine forfædre og formødre. Og denne lukkede fortid gælder også børn af adopterede.

At ligne andre i sin familie – eller i videre forstand i sin klan og sit samfund – er formentlig et ret basalt behov for alle mennesker.

Modsat de fleste andre vokser de ikke op med en viden og fortælling om forfædre og formødre længere tilbage. Og de vil muligvis heller ikke kunne efterforske eller rekonstruere denne historie. De ved måske ikke engang, hvad deres forfædre eller formødre hed, og endnu mindre ved de om deres personlighed og interesser. De er afskåret fra de historier om slægtninge, der kan bidrage til at forstå bestemte sider af deres egen identitet. „Det er derfra, jeg har min store kærlighed til musik.“ „Han havde også et iltet temperament.“ „Hun var også meget stålsat i sine beslutninger.“ Eller hvad det nu kan være.

Genetisk forbundet med et andet land

Børn og børnebørn af internationalt adopterede har en delvis genetisk arv fra et andet land. For nogle betyder det, at de udseendemæssigt tydeligt afskiller sig fra majoritetsdanskere. Nogle efterkommere oplever i lige så høj grad som de adopterede racisme, diskrimination eller mobning på grund af udseendet; for andre betyder det måske, at det sætter tanker i gang om identitet.

Den genetiske baggrund i et andet land kan også give en særlig interesse for netop dette land, en optagethed, der måske ligefrem skaber

en tilknytning til landet. Hvis denne optagethed af den adopterede forælders eller bedsteforælders fødeland får efterkommeren til at foretage bestemte livsvalg, kan den adopteredes fødeland komme til at få en særlig betydning, der lever videre i generationer.

Nanna Yong Gruber skriver: „Som efterkommer af adoption har jeg heller ikke rigtigt nogen rettigheder til mit koreanske ophav. Ofte har jeg en følelse af, at jeg ikke kan tillade mig at føle sorg eller vrede over at have mistet adgangen til min koreanske familie.“

Ingenmandsland

At ligne andre i sin familie – eller i videre forstand i sin klan og sit samfund – er formentlig et ret basalt behov for alle mennesker – et spørgsmål, der kan komme til at fylde endnu mere, hvis man slet ikke ligner andre omkring sig. Det er mange gange beskrevet af internationalt adopterede, at det at få sit første barn også var mødet med et andet menneske, der ligner én, og at det er en skelsættende oplevelse.

For børn af adopterede er det anderledes, fordi de er født af en, som de ligner i et eller andet omfang, eller har en far, som de ligner. Men det at ligne kan alligevel blive et eksistentielt spørgsmål for børn af adopterede – bare på en anden måde: Det bliver vigtigt at ligne – ikke for ens egen skyld, men for den adopterede forælders skyld.

På samme måde kan man som barn af en adopteret også på andre måder ende i rollen som en, der føler og handler lidt på en andens vegne snarere end på egne, for eksempel ved at føle vrede over en uretfærdighed, man mener skete over for ens far eller mor.

At adoption kan afsætte epigenetiske aftryk, ved man i dag. Men også på et mere direkte psykologisk niveau kan forældres adoption altså spille en rolle.

Adoptionen kan fylde så meget for den adopterede, at det også påvirker deres børn. Men samtidig er børn af adopterede jo ikke selv adopterede og føler sig måske ikke helt berettigede til at have de samme følelser og

problematikker, som den adopterede forælder.

Genoplivning af tabt historie

I modsætning til mange adopterede kender børn af adopterede deres genetiske historie mindst en generation tilbage (i hvert fald på morens side), men alligevel kan det at efterforske familiehistorien og opspore familien længere tilbage godt fylde noget for nogle. For andre er det helt ligegyldigt.

Ønsket om at få svar på spørgsmål om, hvad der virkelig skete, at kende identiteten på formødre og forfædre og vide besked om deres livsomstændigheder og måske deres tanker og følelser kan løbe som en rød tråd ned gennem slægten. Men ikke alle adopterede og børn af adopterede har nødvendigvis behovet for at kende den fulde sandhed, og lysten til at efterforske dunkle punkter kan også springe en generation over. Trangen til at finde de manglende brikker i familiepuslespillet kan dukke op i senere generationer.

Når efterkommere af adopterede forsøger at optræve deres biologiske bedsteforældres eller oldeforældres liv og identitet, har det muligvis en lidt anden valør, end når de adopterede selv gør det. Der er måske ikke helt så meget på spil; det bliver måske en anelse mindre afgørende for egen identitetsskabelse. Måske får det i stedet karakter af en interessant søgning og efterforskning af noget, der er spændende, ikke bare fordi det er del af ens egen slægtshistorie, men også fordi det skjulte og hemmelighedsfulde pirrer nysgerrigheden, og fordi adoption ofte er forbundet med usædvanlige og dramatiske livsforløb. Det giver i sig selv stof til gode historier.

Når man kommer et eller flere slægtled væk fra den adopterede selv, kan det også tænkes, at det levede liv reduceres til en fortælling. I den proces kan detaljer glemmes og gå tabt; viden om, hvad der virkelig skete, og hvad de inderste tanker, længsler og motiver var, kan i de næste generations genfortælling blive til få faktuelle oplysninger og en kort opsummering af et helt livsforløb. Eller omvendt kan der måske gisnes, digtes og fabuleres over de få informationer, man har. ■

At ligne eller ikke ligne

At ligne eller ikke ligne er et centralt spørgsmål i mange adopteredes livshistorie og identitetsdannelse. Og det kan også spille en rolle i næste generation. Sarah fortæller om at være sin mors udtrykte billede og om at søge egne svar på en ukendt genetisk arv og familiefortid. Både som psykolog og som datter af en adopteret har hun reflekteret over, hvordan adoption og fortællingerne om adoption i én generation kan skabe et særligt blik på livsbegivenheder og personlighedstræk i næste generation.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Sarahs mor er adopteret fra et dansk børnehjem i midten af 1950'erne, og Sarah selv er født i slutningen af 70'erne som sin mors ældste datter.

Så vidt Sarah husker, har hun altid vidst, at hendes mor er adopteret.

„Det er noget, som er en del af hendes historie, og som hun har fortalt om mange gange. Hun har også gjort noget ud af, at hun er lidt mørkere i huden end gennemsnitsdanskere, og hun har for eksempel sørget for at købe mørke dukker til mig og min søster. Vi har haft både mørke dukker og lyse dukker, og det har været vigtigt for hende, at begge dele skulle være normalt.“

„Der er også fortællinger, som vi har fået så langt tilbage, jeg kan huske, om hendes barndom og om at være adopteret og vide, at man har været på børnehjem. Det var fortællingen om, at min mor var på

Sarahs
oldefar som
danser, her
med sin
partner.

børnehjem, indtil hun var omkring et halvt år. Og denne fortælling kredser om, at hun tænker, det må have været ret forfærdeligt at være på børnehjem.“

„Ud fra min mors fortællinger skabte jeg selv et indre billede af, at min mors adoptivforældre kom ud til børnehjemmet, og så stod der det her lille mørke barn blandt alle de lyse børn, for det var jo et dansk børnehjem. Og de valgte hende – det lille søde, mørke barn. I virkeligheden fik de nok ikke lov til at vælge på den måde, men til forskel fra mange andre adoptivforældre på det tidspunkt, var det ikke vigtigt for dem, at barnet lignede dem. De var på den måde ret progressive, da de ikke var interesserede i at skjule for omverdenen, at de havde et adopteret barn.“

Da Sarahs morfar og mormor senere skulle have en lillesøster til Sarahs mor, var de fortsat åbne over for, at barnet ikke så etnisk dansk ud; og så fik de lov til at adoptere endnu et mørkt barn.

„En anden historie er, at min mor – og måske også hendes søster – på et tidspunkt, da de var ret små, valgte at give alt deres legetøj til et børnehjem. Det gjorde de, fordi de havde fået den her historie om, at de var heldige, fordi de var blevet adopteret, og at det var synd for børnene på børnehjemmet. Så de tænkte: ‘Jamen, hvad skal vi med alt det her legetøj, vi har fået?’ Og så gav de det hele til børnehjemmet. Og den historie har sat sig hos mig som barn. Det var jo også en fortælling om, at man skal være glad for det, man har, og sætte pris på det. Og måske også lidt indirekte, at jeg skulle være glad for, at jeg er hos mine biologiske forældre.“

Stærkt ønske om biologisk familie

„Min mor var relativt ung, da hun blev gravid med mig, og før det havde hun haft en cyste på en æggestok, så hun var bange for, at hun ikke ville kunne få børn. Og at få børn var bare det eneste, hun ville, for det betød meget for hende at skabe sin egen familie

biologisk set, og hun var meget glad for børn. Hun fik at vide af lægerne, at der skulle gå tre måneder, efter at cysten var fjernet, før hun måtte blive gravid, og tre måneder efter sørgede hun for at blive gravid. Måske lidt et bagholdsangreb på min far. Jeg tror ikke, han var helt enig i, at det skulle være dér. Så hun har haft et påtrængende ønske om at få sin egen familie. Og det er også en historie, jeg er vokset op med: ‘Du og din søster er mit eget kød og blod, og det betyder meget for mig.’ Måske også, fordi hun ikke havde verdens bedste relation til sine adoptivforældre.“

Bedsteforældrene

Sarah oplevede – delvist på baggrund af sin mors fortælling, men også ud fra sine egne oplevelser – at hendes bedsteforældre manglede følelsesmæssig formåenhed.

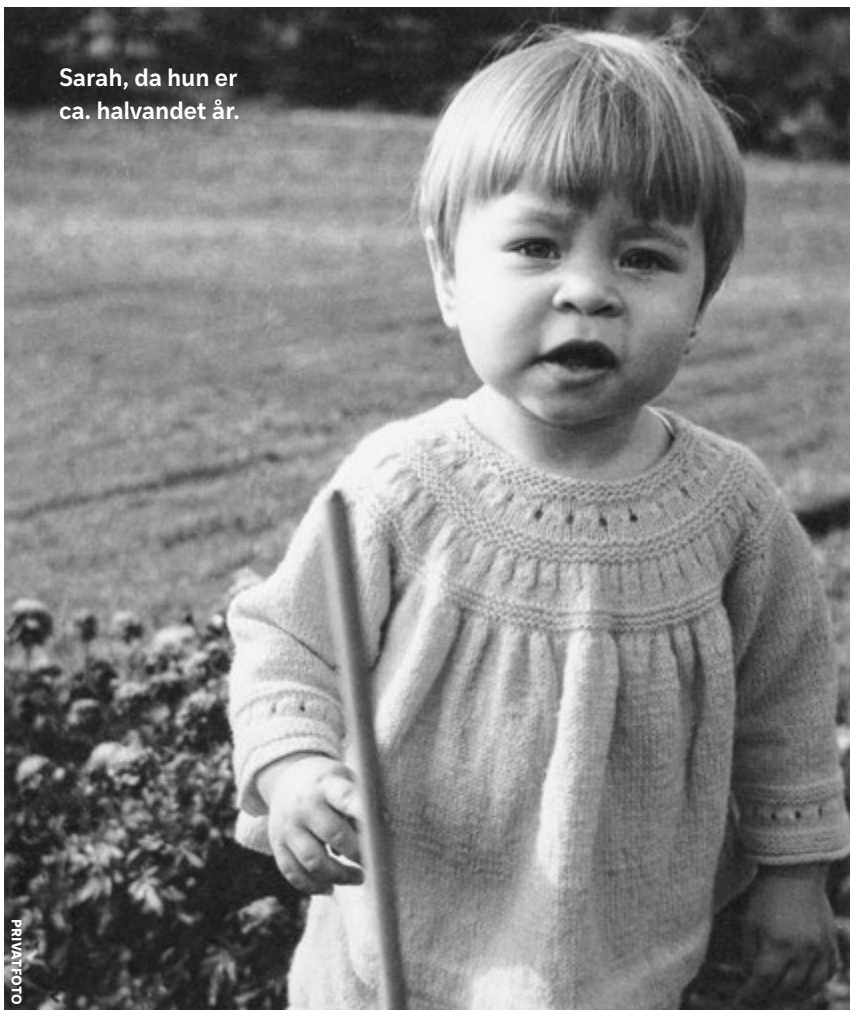
„De ville rigtig gerne have børn, men de har ikke formået at være følelsesmæssigt nærværende. Det var sådan, min mor oplevede det,“ fortæller Sarah.

Var det også sådan, du selv oplevede det?

„Ja, det vil jeg sige. Jeg kan ikke huske min mormor særlig godt. Hun fik Alzheimers i en ret tidlig alder, så fra jeg kan huske, har hun ikke været ved sine fulde fem. Jeg kan kun huske, at hun bagte småkager, og de smagte godt. Men jeg husker ikke noget om omsorg, og de havde ikke nogen fysisk kontakt med os.“

„Min morfar levede en del længere, og han var heller ikke særlig formående i det følelsesmæssige. Jeg husker ham som en meget høj mand; jeg tror, han var to meter høj. Jeg har sådan et billede af mig selv og en kæmpehøj mand i jakkesæt, og at jeg så kommer hen som sådan en lille en og prøver at give ham et kram. Fordi det gjorde man i vores familie, og det gjorde man i min fars familie. Og så stod jeg og krammede de der ben på en mand, der bare stod stift ret op og ned. Ja, så det er mit indtryk, at han ikke var særlig god til noget med følelser og omsorg. Men han gav os oplevelser. Han tog os blandt andet med i Legoland og i Givskud Zoo, der dengang hed Løveparken, og han tog os ud at spise på restaurant. Det kunne han godt lide.

Sarah, da hun er ca. halvandet år.

PRIVATFOTO

Sarahs morfar.

Sarahs mor.

Jeg har spist på alle mulige forskellige restauranter, siden jeg var helt lille.“

„Min fars familie er helt anderledes, og jeg tænker også, at min mor har fundet noget der, som hun ikke havde derhjemme. De har nærmest adopteret hende, kan man sige, for hun var kun 17 år, da hun mødte min far. Der har været en helt anden omsorg dér, som hun har meldt sig ind i. Men vi så stadig hendes familie.“

At skille sig ud

„Jeg er jo vokset op på landet, og der var ikke så mange, der var bare en lille smule mørkere, så jeg kan huske, at der var nogle, der sagde: ‘Er du neger, siden du bliver så brun om sommeren?’ Jeg er også blevet spurgt: ‘Hvor kommer du egentlig fra?’ eller ‘Hvor kommer dine forældre fra?’ Så har man prøvet at gætte, og der er mest blevet gættet på Spanien eller Sydamerika. Men det er da et spørgsmål, jeg også har fået som voksen, hvor nogle siger: ‘Har du et eller andet i dine aner?’ Sådan en nysgerrighed. Jeg har aldrig følt, at det var mobbende.“

Heller ikke som barn?

„Nej, overhovedet ikke.“

Derimod har Sarah hørt historier om, hvordan hendes mor og hendes

moster blev behandlet som børn, fordi ‘de udseendemæssigt stak ud i gadebilledet’. Måske var de også mørkere i huden, fordi man dengang var mere ude i solen uden at bruge solcreme, formoder Sarah.

„De blev kaldt ‘nigger’, da de var små, og de har været udsat for chikane fra både jævnaldrende og voksne. Min mor fortæller, at en fremmed på gaden kiggede ned i barnevognen og sagde til min mormor: ‘At De ikke skammer dem!’ Så de oplevede at skille sig ud, og vi har hørt, hvordan det var for dem.“

Afdækning af familiehistorien

„Jeg ved ikke, om det var skrevet nogen steder, men den viden, min mor er vokset op med, og som jeg derfor også er vokset op med, er, at der er noget sydamerikansk i hendes rødder. Hun kendte navnet på sin biologiske mor, for det stod i nogle papirer, og jeg tror, det var et norsk klingende navn, så hun vidste, at hendes mor var norsk. Det er dét, vi er vokset op med: at vores mor har noget sydamerikansk i sit blod, og at hendes mor er fra Norge. Navnet på sin far fandt hun først frem til senere.“

Da begge adoptivforældrene var døde, begyndte Sarahs mor at efter-

forske sin biologiske familiehistorie. Sarah var på det tidspunkt i begyndelsen af 20’erne og flyttet hjemmefra, så i hele sin opvækst vidste hun ikke noget om sin mors biologiske forældre – og dermed heller ikke om sin egen biologiske mormor og morfar.

„Min mor fandt sin biologiske mors adresse ud fra navnet og sendte hende et brev i håb om at etablere kontakt, men hun fik et ret følelseskoldt brev tilbage. Hun havde gået og drømt om denne her fantastiske mor, der nok var et eller andet sted. Det har været en – måske lidt romantisk – forestilling om, at der sidder én derude, som gerne vil mig. Og som vil mig mere end mine adoptivforældre. Det er jo ikke, fordi hun har følt sig decideret afvist af adoptivforældrene, men der har bare været en manglende følelsesmæssig kontakt. Hun blev virkelig ked af det, da hun fik det brev. Den biologiske mor skrev, at det var et afsluttet kapitel i hendes liv, og det skulle der ikke lukkes op for.“

Som næste skridt søgte Sarahs mor om aktindsigt i sin sag og fandt ud af, at hendes biologiske far i sin tid havde søgt om at få lov til at få hende. Han må have fået at vide, at denne kvinde, som han ikke længere var sammen med, var blevet gravid, og han ville

gerne have barnet. Han havde også fundet en kvinde, som han kunne gifte sig med, hvis det var dét, der skulle til. Men han fik afslag på at få sit barn. Sarah ved ikke, hvad begrundelsen for afslaget var; måske skyldes det ganske enkelt, at han var en mand, men da han var cirkusartist, havde han måske heller ikke de mest stabile rammer for et barn, gisner hun. Men i hvert fald ligger der breve, som dokumenterer, at han har ansøgt om at få sin datter.

Gennem denne søgning fandt Sarahs mor også ud af, at hendes biologiske far var død for nylig. Samtidig fandt hun frem til en mand, en ven, som havde kendt ham godt, og som kunne fortælle en masse historier og havde en kasse med billeder, som Sarahs mor fik.

Derfra gik hun videre med optrævelingen af familiehistorien og fandt

ud af, at hun havde to halvsøskende i England. Hun fik kontakt med dem, og Sarahs forældre har besøgt den ene, men den anden halvsøster ønskede ikke kontakt. Det viste sig, at de havde haft det meget svært i deres opvækst, fordi begge forældre var cirkusfolk, og det var et ustabil liv, hvor de ofte var på arbejde om aftenen.

Det er selvfølgelig rigtig sørgeligt, at din mor ikke har nået at møde sin far, men med det, hun fandt ud af, er det måske ikke sørgeligt, at han ikke fik lov til at få hende?

„Nej, det tror jeg ikke. Da hun mødte denne halvsøster, kunne hun se, hvad det ville have været for et liv, hvis han havde fået hende og taget hende med til England. Altså forældre, der aldrig var hjemme, fordi de var ude om aftenen med cirkus, og

ungerne, der bare blev puttet og efterladt. Der var meget bitterhed over opvæksten hos halvsøsteren.“

Foruden de to halvsøstre i England har Sarahs mor fundet en fætter i Danmark. Hendes farmor var enlig mor og havde to børn, en søn og en datter. Denne datter havde en søn, som var Sarahs mors fætter, og som hun også har truffet.

„Historierne fortæller, at min biologiske morfars far var showman og danser. Vi har billeder af min morfars far, som var lidt mørk, og vi har også billeder af en mand, der var endnu mørkere, som vi tror var hans far. Og historien var så, at hans far – min tipoldefar – var en østrigsk baron, som rejste til USA og forelskede sig i en mørk kvinde og tog hende med hjem til Østrig. Så det er dér, at det mørke kommer fra.“

Interesse for genetik

Sarah har fået lavet en gentest, fordi hun var nysgerrig efter at finde ud af, hvorfor hendes mor – og hun selv – ser lidt anderledes ud end danskere i almindelighed. I sådan en gentest får man en oversigt over, hvilke lande ens gener procentmæssigt stammer fra. I Sarahs test var der gensammenfald med en del mennesker fra USA og en masse fra Norge.

„Og omkring 6% af min gen-pool kommer fra Nigeria eller Elfenbenskysten. Så kan man jo begynde at lægge et puslespil sammen,“ fortæller Sarah, som også kæder sin interesse for det genetiske sammen med en naturvidenskabelig interesse i det hele taget.

Når man foretager en gentest, får man mulighed for at komme i kontakt med mennesker, som man har genetik til fælles med. Via gentesten blev Sarah kontaktet af nogle af sin mors familiemedlemmer og fik ad den vej at vide, at både den ene af hendes mors søstre i England og hendes fætter i Danmark var afgået ved døden.

På listefødder

„Jeg har været lidt forsigtig omkring det her, fordi jeg tænkte: ‘Skal jeg involvere min mor i, at jeg laver denne her My Heritage-ting, og hvilke resultater jeg har fået, og at der pludselig er nogle, der har kontaktet mig? Eller

Sarahs mors forældre, sommeren 1950.

PRIVATFOTO

har hun faktisk mere brug for at lægge det væk?”

Men hvad er så din konklusion?

„Jeg fortalte hende, at jeg havde lavet den der test. Altså sådan lidt forsigtigt. Og så spurgte hun mere ind til det. Jeg er sådan lidt på listefødder og præsenterer tingene lidt forsigtigt, men når hun spørger mere, så fortæller jeg mere. Jeg tænker, at den oplevelse med det afslag, hun fik fra sin biologiske mor, har påvirket hende på en eller anden måde, for hun blev så ked af det dengang.“

„Vi har selvfølgelig også talt om, hvorfor hendes biologiske mor mon ikke ville se hende. Om hun er blevet gravid og har skjult graviditeten, er taget til Danmark og har født barnet og afleveret det på et børnehjem – sådan lidt Astrid Lindgren-agtigt – og så er taget hjem igen og har ladet som om, det aldrig er sket. Måske har hun har fået en mand og børn og aldrig nogensinde fortalt det. Det kan jo godt være, at det er sådan en historie.“

I den kasse med fotos, Sarahs mor fik, var der var også billeder af hendes biologiske mor.

„Min mors far var vist en *ladies' man*, så der var billeder af en masse kvinder, og vi fandt også billeder, hvor han og min mors biologiske mor var på en rejse til Nice sammen. De havde åbenbart en relation et stykke tid. Han har gemt to billeder, som han har taget af hende i bikini på stranden. Og da jeg så de billeder, tænkte jeg: 'Nå okay. Så det er dér, min figur kommer fra'. Min kropsbygning ligner nemlig ikke min mors vildt meget. Min mor og jeg ligner hinanden meget, men på det kropslige er vi ret forskellige. Og jeg har altid tænkt: 'Hvem har jeg den figur fra?' Den ligner nemlig heller ikke min farmors. At se den her kvinde, som cirka har været på samme alder som mig selv på det tidspunkt, jeg så billedet, med den samme kropsfigur – det var sjovt! At kunne genkende sig selv i et billede af en fremmed kvinde.“

Har du tænkt på, om det har en betydning at have sådan en spændende og farverig familiehistorie?

„Ja. Jeg har jo slet ikke været følelsesmæssigt involveret i det på samme måde som min mor, men det

er interessant at finde ud af, hvor man kommer fra – altså den halvdel. Og jo egentlig også mere interessant end min fars familie. Den ved jeg ikke nær så meget om flere led tilbage, som jeg gør om min mors biologiske familie. Det er jo meget sjovt, at man er mere interesseret i det, som er skjult eller mere eksotisk på en eller anden måde. At få alle de svar, som jeg aldrig nogensinde havde regnet at få og billeder og alt muligt, det har jo været spændende. Og det er også helt elementært en god historie, som jeg har fortalt videre flere gange.“

Slægt i flere led

Nu har du lavet gentest og undersøgt din mors biologiske slægt flere slægtled tilbage. Hvordan er det med dine adoptivbedsteforældres slægt? Tæn-

ker du på dem som din slægt længere tilbage?

„Det har der overhovedet ikke været nogen interesse for. Om det igen skyldes den lidt manglende kontakt i familien, eller om det også er, fordi det ikke er lige så interessant, hvis det ikke er genetisk, er svært at sige. Men det er jo også det der med, at når man har en lille anderledeshed i sit udseende, og ens mor har en lidt større anderledeshed, så er det måske mere det, man leder efter en forklaring på.“

„Jeg tror, at du har ret i det, du antyder, at man måske ikke føler så meget relation til nogle, man ikke har kendt, og som man ikke har genetik til fælles med, mens der måske i højere grad kan være en følelse af relation til dem, man har noget genetik til fælles med, selv om man ikke har kendt dem.

Sarahs mormor i Nice, juli 1952.

Der er nok en forskel der. Og måske har man heller ikke så stor interesse for begivenheder tilbage i historien i adoptivfamiliens slægt. Jeg tror egentlig, at der nok er et eller andet med at tænke i det genetiske – at man kan se den der kæde for sig. Når man som adopteret sådan er blevet skudt ind i den kæde, så relaterer man jo til de nærmeste led, men måske ikke så langt tilbage, som man ville, hvis det var biologisk familie. Måske har man ikke slægtsfølelsen på samme måde i adoptivfamilien.“

Det kan også tænkes, at det er lidt afhængigt af relationen.

„Ja, hvis man havde nogle højt elskede bedsteforældre, som så tilfældigvis var adoptivbedsteforældre, så kunne det jo godt være, man identificerede sig mere med deres slægt, end når det har været sådan en lidt distant relation, man har haft. Det er svært at sige. Men jeg tror i hvert fald, at jeg har haft mest interesse for den genetiske del af det.“

Som to dråber vand

„Jeg ligner som sagt min mor en del og har altid fået at vide: ‘Nej, hvor du ligner din mor. Og du skal bare håbe, du bliver lige så smuk som din mor, når du bliver stor,’ og der er gennem årene blevet kommenteret meget på vores lighed.“

„Min mor har fortalt en historie om, at hun, da hun var barn, hørte nogle sige til hendes veninde og venindens mor: ‘I ligner hinanden som to dråber vand.’ Så gik hun hjem og spurgte sin egen mor: ‘Ligner jeg dig som to dråber vand?’ Hun vidste jo godt, at hun var adopteret, men hun syntes, at det måtte være så fantastisk at få at vide, at man ligner sin mor på en prik. Og så havde moren svaret: ‘Nej, det kan man ikke sige, men du og din søster er begge to nogle kønne piger.’ Det er også en historie, jeg er vokset op med, og den historie har jeg ofte tænkt på i kombination med, at jeg altid har fået at vide, at jeg ligner min mor. Så hun har fået den her lille kopi af sig selv, og det har også lidt været en rolle, som jeg har taget på mig – at være datteren, der ligner sin mor.“

Man hører ofte adopterede fortælle, at når de får deres første barn, er det er første gang, de har set et

menneske, der ligner dem. Og det er virkelig stort! Men det er interessant at høre, hvad det betyder fra barnets perspektiv at indtage en rolle som den, der ligner. Din lillesøster ligner i mindre grad din mor, men har hun også i mindre grad fået rollen som en, der ligner?

„Ja, jeg tænker, hun har fået mere lov til at være sig selv. Nu er hun også lillesøster, og der er også noget med rækkefølge i søskendeflokken, men min søster har været mere sig selv og lignet mere sig selv, mens jeg har været den der lille kopi, som min mor altid ønskede sig. I hendes eget narrativ i hvert fald. Netop det der med at kunne kigge på en anden og sige: ‘Okay, det her er jeg fuldstændig sikker på: Det er mit eget kød og blod.’“

Adoption som forklaringsmodel

Sarah fortæller, at hendes mor i perioder ikke har trivedes så godt, og forklaringen har altid været, at livet var svært for hende, fordi hun var adopteret og havde været på børnehjem i starten af sit liv.

„Hun har talt meget om det her med at have været på børnehjem og har betonet, hvor vigtige de første år er. Og hun er gået meget op i at være en omsorgsfuld mor for mig og min søster, men har også sagt, at den omsorg fik hun jo ikke selv, og at det er derfor, hun i perioder har haft det svært. Det har været fortællingen om det.“

Der skete så det, at Sarah selv fik det svært i perioder af sin barndom og ungdom.

„Jeg har haft noget angst og fik en depression i gymnasiet, men det var ikke noget, der blev diagnosticeret. Jeg kan i tilbageblik se, at jeg har haft tilbagevendende depressioner, men først blev klar over det som cirka 30-årig og fik behandling for det. Jeg kan simpelthen huske, at jeg havde tanken: ‘Men jeg er jo ikke adopteret. Så der er ikke nogen forklaring på, hvorfor jeg skulle have det dårligt. Så jeg må bare tage mig sammen og komme videre.’ Det har altid heddet sig, at det var på grund af adoptionen, når min mor havde det skidt, så når jeg havde det skidt, var der ikke nogen forklaring, og samtidig havde jeg en

følelse af ikke rigtig at være berettiget til at mistrives.“

„I virkeligheden er det jo nok nogle af de samme ting, vi begge har kæmpet med: noget depressivt og en masse bekymringstanker. Men jeg kunne bare ikke forklare det med, at jeg var adopteret, for jeg havde haft en god og tryk opvækst i en kærlig familie. Min mor begyndte at sige: ‘Jamen, det er jo også klart, at når man ikke har noget selvværd, så kan man ikke give det videre.’ Så på en måde blev hendes historie igen definerende. Hun tog skylden på sig for, at jeg havde det svært, fordi hun ikke havde kunnet give selvværd videre til mig, når hun nu havde haft det svært som adopteret. Så på en eller anden måde blev jeg viklet meget ind i det med adoptionen og fik ikke rigtig mulighed for ‘at have det dårligt i min egen ret’. Der kan jo være alle mulige årsager til, at man har en depression.“

Det med at se psykiske problemer i en forståelsesramme af adoption fyldte en del for Sarah i den periode, og derfor skrev hun bacheloropgave om adoption og psykisk lidelse.

„Jeg var nysgerrig efter, om man kan sige, at man har det sværere eller er mere udsat, fordi man er adopteret. Jeg lavede et review over, hvad der var af forskning om det – en gennemgang af den videnskabelige litteratur. Og jeg spurgte også min mor, om det ville være okay, at jeg prøvede at dykke lidt ned i det for at finde ud af, hvad der kan være af forskellige faktorer, som kan påvirke, at man kommer til at mistrives som ung og senere i livet, hvis man er adopteret. Jeg havde brug for svar på: Hvor meget kan det skyldes, at man er adopteret? Og hvor meget skyldes alt muligt andet, som det jo måtte være for mit vedkommende, eftersom jeg ikke er adopteret.“

Forskningen viste, at der faktisk er en overrepræsentation af mistrivsel blandt adopterede sammenlignet med børn, som er vokset op med deres biologiske forældre. Sarah prøvede dernæst at kigge på, hvad der var af mulige forklaringer på det. Konklusionen var, at det er en kombination af rigtig mange ting. Der kan være noget genetisk, og det kan være, at man har

Sarahs morfar med partner på en reklame for deres trapeznummer i Tivoli.

været udsat for noget i forsterlivet. Der kan være noget i de tidlige år, hvis man har været på børnehjem, og så kan der være et temperamentsmæssigt mismatch med den familie, man havner i.

„Og ikke mindst kan der være noget med identiteten, hvis man ser anderledes ud,“ mener Sarah. „Og en stor del af disse studier er netop lavet på adopterede, der ser anderledes ud.“

Hvis man ser en slægt som en kæde, ved du så, hvordan din datter ser på det med, at der er adoption i slægten?

„Jeg har faktisk ikke tænkt på, om det er noget, som hun har tænkt på. Hun er jo også bare vokset op med, at hendes mormor er adopteret, og så har hun kammerater, der er adopteret, så hun ved godt, hvad adoption er.“

Har du selv talt med andre, der er børn af adopterede, om emnet?

„Nej, jeg tror egentlig aldrig, at jeg har mødt nogen, der var børn af adopterede, eller under opvæksten vidste, at de var det. Selvfølgelig

bortset fra, at jeg har en fætter og en kusine – min mosters børn, men dem har jeg ikke været så tæt på. Det er ikke noget, man har talt om, og jeg har aldrig tænkt på at bringe det op som et emne.“

Er der nogle vinkler, du som psykolog mener, er vigtige?

„Jeg tænker, at der i hvert fald er et eller andet i det med at finde sin egen identitet, når man er vokset op med en forælder, der er adopteret. Man har fået mange historier om, hvordan det er at finde sin identitet som adopteret, og det er jo en anden referenceramme, man selv har. Der er noget i det, der bliver videregivet, som man måske ikke helt kan relatere til, og desuden har man jo som oftest en anden forælder med en anden historie. Men samtidig tænker jeg, at jeg som pige måske alligevel har identificeret mig med min mor og hendes fortælling – også på grund af ligheden mellem os.“

Tror du, det ville være anderledes, hvis kønskonstellationen var omvendt:

At det var din far, der var adopteret, eller at du var en dreng?

„Jeg ved ikke, om det ville gøre en forskel. Men der er noget med at komme til at eje sin egen historie som ikke-adopteret. Det med at kunne fortælle sin egen historie som et helt almindeligt ikke-adopteret barn. Der kan godt være et eller andet identitetsmæssigt i det, at man også skal føle sig heldig eller taknemmelig, fordi man har sin biologiske familie. Og det er jo ikke sikkert, at man er enig i det. Så jeg tænker, at der måske er noget med den identitet, der godt kan blive givet videre, fordi man jo er barn af en adopteret og bærer nogle af de ting med sig, men man har ikke helt lov til at tage ejerskab over det, fordi man ikke selv er adopteret. Så der er et eller andet, som gør det komplekst,“ konstaterer Sarah. ■

Sarah ønsker at være anonym, og Sarah er derfor ikke hendes rigtige navn. Hendes identitet er redaktionen bekendt.

Biologisk er Ida
mere koreansk end
dansk, men kulturelt
er hun dansk.

5/8 koreansk

Korea har en stor plads i 17-årige Ida Weinreichs hjerte. Hun er forelsket i menneskene, kulturen og de traditionelle bygninger og klædedragter, og hun elsker maden og ikke mindst den koreanske musikgenre K-pop. Sydkorea er hendes mors fødeland, og Ida har selv besøgt landet én gang på en familietur dertil i 2018, da hun var 11 år.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Ida er datter af Maria, som er født i Sydkorea og adopteret til Danmark, da hun var baby.

Også på farens side har Ida koreanske gener – blot lidt længere ude. Hendes far er kvart koreansk, og Ida opregner sin egen genetiske baggrund sådan: „Jeg er fem ottendedele koreansk, to ottendedele dansk og så en ottendedel amerikaner.“

På Idas fars side stammer de koreanske gener fra hendes farfar, der blev født i en lille koreansk landsby under Koreakrigen. Hans mor døde under fødslen, og det siges, at faderen var en amerikansk soldat. Idas farfar var altså halvt koreansk og halvt amerikansk, og det er herfra, Idas amerikanske gener stammer.

„En dame fra landsbyen tog sig af min farfar de første fem år, men siden det ikke var accepteret at være født af en koreansk mor, hvor faderen var amerikansk, blev min farfar givet væk til adoption,“ fortæller Ida. „En sygeplejerske rejste med fire børn, inklusive min farfar, til New York, hvor mine oldeforældre stod og ventede. Det fortælles, at min farfar var skræmt fra vid og sans og begyndte at sparke min oldefar og fik beroligende medicin for at falde til ro. Han havde helt sorte tænder, og han var vant til kun at få én skål ris om dagen, så da han kom til USA, stjal han et stykke brød og gemte sig i et skab, mens han

spiste det. Han fik senere en lillebror, som også var adopteret fra Korea. Som voksen gik han ind i militæret, hvor han tog til Tyrkiet og Japan. Senere i livet rejste han til Korea for at finde sin mor, men det lykkedes ikke. Min farfar og min danske farmor mødtes på Interrail i Europa og boede først i USA, hvorefter de slog sig ned i Danmark, hvor de fik min far.“

Ida kan godt huske dengang, hun fik at vide, at hendes mor er adopteret, og hvor det gik op for hende, at det også havde en betydning for, hvem hun selv er. Ida var dengang et sted mellem 4 og 6 år. Hun husker det ikke præcist.

„Det var på et tidspunkt, hvor jeg boede alene med min mor. Indtil da havde jeg ikke tænkt over, at jeg var anderledes, eller at jeg så anderledes ud. Men jeg kan huske, at min mor på et tidspunkt nævnte Korea. Det havde jeg aldrig hørt om før, og så spurgte jeg: ‘Hvad er det?’ Og hun forklarede, at det er det land, hun er fra, og at hun var blevet adopteret derfra. Jeg fik også historien om, hvordan hun blev adopteret, og det var sådan en lang historie om, at hun blev kidnappet af sine bedsteforældre, som mente, at hendes forældre ikke kunne klare et tredje barn. De havde i forvejen to små børn.“

Den fortælling om sin mors adoption, som Ida er vokset op med, er, at

det ikke var Idas mors forældre, der ønskede at bortadoptere hende.

„Jeg tænkte: ‘Okay fedt! Fortæl mig mere om Korea,’ for jeg havde ingen idé om, hvad Korea var. Jeg kendte til Kina og Japan, og jeg tænkte bare, at Korea er sådan et land, man ikke ved, hvad er.“

Ida kan godt huske dengang, hun fik at vide, at kendes mor er adopteret, og hvor det gik op for hende, at det også havde betydning for, hvem hun selv er.

Ida ved ikke, præcis hvornår hendes mor fik kontakt med sin biologiske familie i Korea, men hun ved, at hun besøgte dem, mens hun var gravid med Ida. Og kort efter Idas fødsel kom hendes koreanske møster på besøg i Danmark.

Koreansk udseende

Da Ida fik at vide, at hendes mor var adopteret fra Korea, begyndte hun

for første gang at forbinde sit eget udseende med Korea. Før den tid havde hun ikke skænket det mange tanker.

„Jeg tænkte: ‘Okay, ser jeg koreansk ud?’ For altså, før havde jeg ikke tænkt over, at jeg så anderledes ud. Men nu tænkte jeg: ‘Okay, der er måske noget ved mine øjne eller noget ved mit hår.’“

Har det at se anderledes ud spillet en rolle senere, synes du? Har du været i nogle situationer, hvor det fik en betydning?

„Ja, altså, i folkeskolen, jeg vil ikke sige, at jeg er blevet mobbet med det, men det har helt klart været sådan en joke, du ved, at folk tager fingrene op til øjnene og trækker dem ud. Og så siger de ‘ching-chong’ til mig. Men altså, det var aldrig noget, der rigtig påvirkede mig.“

Var det, fordi du tænkte, det ikke var ondskabsfuldt ment?

„Ja, det kan måske også bare være, fordi jeg alligevel ikke kendte særlig meget til kulturen, så jeg vidste, det ikke havde noget med mig at gøre; det var bare på grund af, at jeg ser anderledes ud. Også fordi jeg var den eneste asiatiske i min klasse og på min årgang i skolen. Det eneste, jeg husker om det fra min tidlige barndom, er, at der blev lavet noget sjov med det, men ikke på en ondskabsfuld måde. Det var ikke, fordi folk ikke gad snakke med mig.“

Her i Danmark er det er tit, at folk ikke tror, jeg taler dansk. For eksempel har jeg oplevet det på den kinesiske restaurant, hvor jeg arbejder.

Ida fortæller, at det aldrig har været svært for hende at få venner: „Jeg har nogle rigtig gode kernevenner, som jeg har kendt helt fra dagplejen.“

„Mit udseende har helt sikkert bragt mig tættere til Korea, for når jeg for

eksempel skal lægge make-up, er det jo meget svært at finde ud af, hvad der passer til mig, når jeg er omringet af folk, der ikke ligner mig. Så det er meget mere trygt at finde nogle koreanske videoer, hvor de lægger make-up, og så følger jeg dem, og det har måske også påvirket den måde, jeg viser mig selv frem på. Jeg har også købt koreansk skincare og make-up fra Korea, som jeg har set på onlinevideoer.“

Dansk eller koreansk?

„Det kan være svært lige at finde ud af, om jeg er dansk eller koreansk. Biologisk set vil man jo sige, at jeg er mere koreaner, end jeg er dansker, men jeg er jo dansk kulturelt og juridisk.“

„Og det er svært, for i Korea er jeg dansker, men i Danmark er jeg koreaner. Det er sådan, folk ser mig.“

Ida er sikker på, at selv med koreansk makeup vil koreanere kunne se, at hun ikke er ‘helt koreaner’.

„For det første ville min hud være meget lysere. Standarden for skønhed i Korea er, at man har meget lys hud, og at man er meget tynd. Og altså, jeg er ikke tyk, men jeg er heller ikke tynd-tynd. Så jeg er ikke standarden i Korea. Overhovedet ikke. De gør meget for at være lyse i huden. De prøver at holde sig væk fra solen, mens vi godt kan lide at gå ud i solen. Og nogle bleger også huden.“

„Her i Danmark er det er tit, at folk ikke tror, jeg taler dansk. For eksempel har jeg oplevet det på den kinesiske restaurant, hvor jeg arbejder. Der var der engang en, der sagde på engelsk: ‘Can I please have a straw?’ Så svarede jeg bare: ‘Ja, det kan du godt.’ ‘Åh, undskyld, jeg troede ikke, du talte dansk.’ Jeg tænkte: ‘Hvad mener du? Altså, det er jo en dansk restaurant.’“

Men man er jo også meget tit ude for, at personalet på restauranter eller i butikker ikke taler dansk. Kan det være grunden?

„Nej, sådan er det ikke i Holbæk. Alle taler dansk. Jeg har i hvert fald aldrig oplevet nogen på caféer eller restauranter i Holbæk, som ikke kunne tale dansk.“

Ida konkluderer, at det må skyldes hendes koreanske udseende,

når nogle henvender sig til hende på engelsk.

Koreansk identitet

På spørgsmålet om, hvad hendes mors adoption og Korea betyder for Idas identitet, fortæller hun, at hendes mor paradoksalt nok er mindre engageret i Korea, end hun er.

„Det har været lidt mærkeligt, for jeg er meget mere involveret i koreansk kultur og samfund, musik og mad, end hun er. Og jeg kan tale mere koreansk, end hun kan. Hun har aldrig rigtig taget initiativ til at dykke ned i det. Så jeg synes ikke, at historien om, at hun er adopteret, påvirker min relation til Korea. Ud over selvfølgelig, at det er grundstenen til, at jeg er den, jeg er.“

Interessen for koreansk kultur og især musikken kommer i høj grad fra Idas far.

„Min far er rigtig K-popnørd. Han er meget interesseret i det. Så det var også ham, der introducerede mig til K-pop og hele kulturen faktisk. Så på den måde er jeg mere forbundet med K-pop via min far. Altså, jeg får mere den musiske kultur fra min far, men min mor laver tit koreansk mad. Eller det er hun begyndt på. Men det er efter, at jeg har introduceret det for hende. Men jeg vil sige, at jeg reelt set er mere forbundet med Korea på min mors side.“

Det er da også på Idas mors side, at hun faktisk har mødt familiemedlemmer i Korea, nemlig sin mormor og morfar, moster og morbror.

På hendes fars side mener hun ikke, der er kontakt til den koreanske slægt: „Jeg tror ikke, at min oldefar havde kontakt til sin koreanske familie. Jeg ved bare, at vores familienavn er Jung.“

Mødet med Korea

Ida syntes, at det var en meget speciel oplevelse at møde familien i Korea:

„Det var mærkeligt, at jeg ikke kendte dem, men alligevel så følte jeg mig forbundet med dem. Jeg kan huske, at da min mor så min koreanske mormor, begyndte hun at græde. Og jeg begyndte også at græde, selv om det var lidt mærkeligt, fordi jeg jo ikke kendte hende – min koreanske mormor. Men alligevel følte jeg mig så

tæt med hende. Det var meget bevægende.“

„Det var også meget surrealistisk at se min danske mormor og min koreanske mormor sammen. Jeg tror, vi har et billede, hvor de to sidder sammen. Det var et meget stærkt ... *moment*, fordi det var min mors rigtige mor og så min mors mor, som har taget sig af hende. Og de kunne sagtens snakke sammen. Der var ikke noget dér!“

Hvis Ida ikke havde mødt sin koreanske familie i forbindelse med det besøg, som hendes mor og mormor havde arrangeret, kunne hun godt forestille sig, at hun selv ville have prøvet at opsøge dem: „Selvfølgelig ville jeg gerne vide, hvem de er, og om de har det godt.“

Indtil videre er det dog ikke hende selv, men hendes mor, der holder kontakten med familien og giver hende opdateringer en gang imellem.

Har du tænkt over, hvad det ville betyde for dig, hvis du ikke havde kendskab til din koreanske familie længere tilbage i slægten end til din mor?

„Det ville nok føles lidt som om, at der var noget, der manglede. Så ville jeg bare have min mor. Hun er

den tætteste, jeg har. Og jeg ved for eksempel, at min danske mormor ikke er min rigtige mormor; men alligevel ser jeg hende stadig som min rigtige mormor.“

Selv om Ida ikke selv efterfølgende har kontakt med sin koreanske familie, blev besøget i Korea i 2018 alligevel skelsættende og definerende for hendes forhold til Korea. Hun synes, det er fascinerende, at landet er så anderledes end Danmark.

„Men det er måske også en motivation, at jeg ved, at jeg har en biologisk forbindelse med Korea. Og så blev jeg bare forelsket i hele kulturen og menneskene og maden, da vi var der. Ja, altså i landet og også historien. Alt det traditionelle, paladserne, kjolerne, tøjet.“

Ida var allerede interesseret i Korea, før hun selv besøgte landet, men det blev forstærket, da hun først var der.

„Jeg blev ekstra forelsket, da jeg kom derover, fordi det var sådan helt urealistisk at skulle tænke: ‘Okay, jeg er her nu, og jeg skal jo bare prøve alt.’ Og vi kom på det tidspunkt, hvor der var lanternefest, så det var også helt fantastisk at gå rundt og se. Den, vi var til, var i Seoul, og der var en

flod, der gik igennem byen med broer over, og så var lanterne på både, som bare sejlede stille og roligt på floden.“

„Det var også maden. Jeg kan bare huske, vi var på sådan et street food-hjørne. Det var også sjovt. Der var levende blæksprutter og ål. Og så prøvede vi tteokbokki. Det er sådan nogle krydrede riskager i chilisaucen. Når man havde set det på TikTok eller online, og man så endelig fik lov til at prøve det, det var vildt. Vi var også henne og se paladser, og vi var i sådan en gammeldags by, og det var vildt fedt. Bare at se alt det der og være inde i husene.“

Du blev meget glad for kulturen i Korea. Gjaldt det også naturen?

„Ja, vi var oppe i Seoul Tower – et af de højeste steder i Seoul. Man kan tage en kabinelift, der kører stille og roligt op ad bjerget. Så går man rundt deroppe, og jeg kan huske, at de havde sådan en bro, hvor folk havde puttet låse på – sådan nogle kærlighedslåse – og jeg satte en på med min daværende kæreste. Og så kan jeg huske, at min mor, min bror og min mormor tog kabinen ned igen, mens jeg og min papfar løb ned. Der var en

sti, hvor man kunne løbe. Eller gå. Det var ret fedt!”

Sprogligt fungerede kommunikationen med familien og andre i Korea ved hjælp af Google Translate, men Ida havde allerede dengang lært sig nogle få basale gloser, og siden har hun fulgt lidt op på det. Det er hendes ambition at lære koreansk, og hun træner det foreløbig med Duolingo, så hun kan lidt mere koreansk, næste gang hun kommer til Korea. Det er både det talte sprog og skriftsproget, Hangul, hun vil lære.

„Min morfar har sagt til min mor, at han gerne vil betale for vores flybilletter til Korea næste år. Og han sagde, at han forventer, at jeg skal lære koreansk til det tidspunkt. Ja, men altså, generelt set vil jeg gerne lære det. Jeg tænker, at det kunne være meget brugbart. Også fordi det er lidt sejt at kunne tale koreansk.“

Drømmen om at bo i Korea

„Jeg har en drøm om at flytte til Korea på et tidspunkt. Men om det skal være permanent, ved jeg ikke lige. Det er en stor beslutning. Det kunne også være, at man kunne studere i Korea. Ja, altså jeg står faktisk mellem at flytte til

Korea eller England, og det er, fordi jeg også elsker England. Men Korea trækker ekstra, fordi jeg har familie der, så det vil være meget lettere at tilpasse sig, fordi man har en grundbase.“

Der er masser af ting, du er begejstret for og er fascineret af i den koreanske kultur, men er der noget, du er mere forbeholden over for?

„Jeg tror helt klart, at den akademiske standard i Korea er meget højere end i Danmark. Især fordi de arbejder hårdt for at få gode karakterer. Og jeg tror, det ville være stressende, når jeg er vant til, at man i Danmark kan slappe lidt mere af. Arbejdskulturen er også meget høj i Korea. Det er måske noget, der holder mig væk fra tanken om at flytte til Korea. Men når man bare skal på ferie, så er det ikke rigtig noget, man tænker over.“

Ida er slet ikke blind for, at der er dele af det koreanske samfund og den koreanske kultur, som det kan være vanskeligt at forlige sig med, når man er vokset op i det liberale og frisindede Skandinavien.

Tænk du over, at man måske ikke har de samme frihedsgrader i Korea som i Danmark?

„Ja, og måske især som kvinde. Jeg er jo vokset op med lidt mere frie tøjler i Danmark, hvor kvinder er meget lige i forhold til mænd. Og den måde, man kan opføre sig på, er meget anderledes i Korea, hvor man er meget fikseret på, at man som kvinde skal virke meget feminin og meget cute. Og man skal virke meget ung og stille som kvinde.“

Hvis jeg tog til Korea nu, tror jeg ikke, der er nogen, der ville synes, jeg er den ideelle kvinde. Overhovedet ikke.

Er det noget, du har observeret i Korea, eller er det noget, du bare har hørt?

„Da jeg var i Korea, har jeg helt klart observeret det. For eksempel en aften, da vi skulle ud at spise, mødte vi et ungt par, hvor kvinden var meget reserveret i forhold til manden. Det

PRIVATFOTO

Ida som lille.

var ikke sådan, at hun ikke smilede eller snakkede, men hun var bare lidt mere stille og tilbageholdende. Det tror jeg er meget anderledes i forhold til Danmark. Det er nok noget, man skal vænne sig til, hvis man flytter derover. Hvis jeg tog til Korea nu, tror jeg ikke, der er nogen, der ville synes, jeg er den ideelle kvinde. Overhovedet ikke. For det første matcher jeg ikke standarden i forhold til skønhed, men jeg er også meget mere højlødt, end hvad man kunne tænke sig i Korea.“

K-popfan

Ligesom sin far er Ida fan af den koreanske K-pop. Hendes far introducerede hende for den allerede, da hun gik i første eller anden klasse.

„Dengang var jeg var ikke så interesseret, men det voksede lidt efter lidt. I starten så og hørte jeg jo kun det, som min far viste mig, men så begyndte jeg at udforske det selv og at finde nogle K-popgrupper, som jeg syntes var fede.“

For et par år siden var Ida til koncert med sin far og farens kæreste i Royal Arena med en af de mest populære K-popgrupper, Blackpink.

„Det var virkelig fedt, for det var ikke rigtig gået op for en, at nu var de her som virkelige personer. Altså, det var vildt, og jeg var helt i chok. Man begyndte bare at græde, fordi man knap kunne tro det, og tænkte: 'What?!'“

Ud over sangen spiller koreografien en stor rolle i K-pop, og sangerne er kun i mindre grad selv instrumentaler. Ved koncerten i Royal Arena havde Blackpink et orkester med.

Blackpink består af fire piger, men der findes også grupper, der er langt større, for eksempel NCT, der består af mere end 30 personer.

„De er så mange, at de er nødt til at dele sig op i undergrupper,“ fortæller Ida.

Der findes K-popgrupper med begge køn, men som regel er kønnene ikke blandet i samme gruppe. Det er enten drenge- eller pige grupper. En undtagelse er gruppen KARD, som består af to drenge og to piger.

Tidligere var K-popsangene især på koreansk, men i dag kan de være en blanding af koreansk og engelsk eller

bare på engelsk. K-poppens tekstunivers kredser – lige som det meste vestlige populærmusik – om kærlighed, men sangene kan også handle om andre ting. Ida fortæller, at nogle sangtekster er selvrefererende og for eksempel giver modsvar til den kritik, der også findes af K-poppen, fordi den er vokset ud af en barsk, kommerciel industri, der kræver store ofre af sangerne.

„Der er nogle sange, der handler om *haters* – altså folk, der siger onde ting om K-poppen. Det er dem, der synes, at genren er dum eller mærkelig.“

Ida forklarer, at mange af sangerne i K-popgrupperne er under 18, og det er et hårdt miljø at være i.

„De skal på kur hele tiden, fordi beauty-standarder er, at man skal

være tynd. Og de skal træne klokken fem om morgenen, inden de går i skole.“

Grupperne bliver som regel dannet af virksomheder, hvor de unge talenter kommer i en slags lære, og hvor det er virksomhedsejerne, der sætter dem sammen i grupper og udvælger sangmaterialet.

„Da jeg var yngre, var jeg meget mere tiltrukket af grupper i K-pop. Sådan decidede grupper. Men nu, hvor jeg er blevet ældre, er jeg meget mere til soloartister fra Korea,“ fortæller Ida. „I grupperne er der tit en genre eller et tema, de skal følge, mens soloartister kan være lidt mere løse omkring, hvad de vil lave, og de kan i højere grad selv bestemme. Derfor er de mere interessante.“ ■

Ida var med sin far til Blackpink-koncert i Royal Arena.

Alfrida med
sine sønner.

PRIVATFOTO

I henhold til Kongelig Bevilling

Om adoption i generationer og indblik i, hvordan en adoption kunne foregå for over 100 år siden.

AF NINA GATH

I september 1907 kom en ung kvinde ind på Den Kongelige Fødselsstiftelse i Amaliegade i København. Her fødte hun en lille pige. Efter en uges tid forlod hun Fødselsstiftelsen sammen med barnet. Den lille pige var min mormor, Irma.

I en anden del af byen, nærmere bestemt på Nyelandsvej på Frederiksberg, boede et ungt par. Thomasine og Emil havde været gift nogle år, men der var ikke kommet børn til, og nu havde de besluttet sig for at adoptere. De blev forældre til den lille Irma.

Men hvem var den unge mor? Og hvordan gik det til, da Irma blev Thomasines og Emils datter? De spørgsmål satte jeg mig for at besvare for en del år siden – flere år før jeg selv adopterede en lille pige. Det er

ikke lykkedes at finde alle svarene, og nogle finder jeg aldrig. Men min mormors historie bliver ved at sætte tanker i gang hos mig om, hvad en familie er, og hvad et godt liv er.

Jeg har interesseret mig en del for slægtsforskning, men har altid tænkt, at det ikke nyttede noget at undersøge min mors side af familien. Min mor havde nemlig fortalt mig, at det ikke havde været muligt for Irma at finde nogen oplysninger om sin biologiske mor, fordi hun var født i 1907. Frem til 1908 var det nemlig muligt for kvinder at føde anonymt, og det var det, Irmas mor havde gjort. Så det virkede som et dødfødt projekt at grave mere i det.

Jeg fik aldrig talt med min mormor om baggrunden for hendes adoption

og om at være adopteret – hun døde, før jeg begyndte at interessere mig for det. Mine oplysninger stammer derfor fra min mor. Min mor har fortalt, at det var ved en tilfældighed, at Irma opdagede, at hun var adopteret. En dag skulle hun bruge sin døbsattest, og pludselig hæftede hun sig ved, at der stod: „I henhold til Kongelig Bevilling ...“

Da hun spurgte sine forældre, hvad det betød, fik hun at vide, at det var, fordi hun var adopteret. Det må have været en chokerende besked at få i en alder af 36 år! Min mor var omkring 12 år gammel på det tidspunkt, og hun husker, at der fulgte en periode, hvor hendes mor var anderledes og mere tavs. Min mor fortalte også, at Irma senere – formodentlig efter hendes forældres død – havde forsøgt at finde oplysninger om sin biologiske mor, men uden resultat.

Barndom på Vesterbro

Min mor har fortalt mig en del om Irmas barndom i København. Efter at have adopteret Irma flyttede hendes forældre til Vesterbrogade, hvor de boede i en toværelses lejlighed – selvfølgelig uden bad og toilet, som det var almindeligt den gang, hvis man tilhørte arbejderklassen. Emil var tjener, så det var en barndom under meget beskedne kår, men Irma var et meget

ønsket barn, som hendes forældre var meget glade for og stolte af. Min mor har altid fortalt meget varmt om sine bedsteforældre, og det faktum, at hendes mor var adopteret, har tilsyneladende ikke optaget min mor særlig meget. Jeg husker kun, at hun har fortalt, at hun syntes, det var morsomt, at folk tit talte om, hvor meget hun lignede sin mormor, altså Thomasine, når det nu ikke var hendes biologiske mormor!

Da jeg flere år efter Irmas død begyndte at undersøge hele historien, havde jeg en fornemmelse af, at det ikke var så interessant for min mor. Hun havde elsket sine bedsteforældre, og især sin mormor, Thomasine, som hun altid omtalte som 'min søde mormor', og havde ikke det store behov for at vide mere.

Men som barnebarn af Irma og interesseret i slægtsforskning kunne jeg ikke lade historien ligge. Hvem var min biologiske oldemor? Jeg prøvede at tage kontakt til Rigshospitalet, som havde Fødselsstiftelsens gamle protokoller. De kunne oplyse, at der var tale om en 21-årig, ugift fødende, men der var ikke yderligere oplysninger at finde.

Adoptionsbevillingen

Jeg fandt så ud af, at jeg i Rigsarkivet kunne søge om tilladelse til at se den gamle adoptionssag, hvis der fandtes sådan en. Jeg drog spændt til Rigsarkivets læsesal efter at have ventet nogen tid på, at sagen blev fremskaffet fra et fjernarkiv, hvor Justitsministeriets gamle sager lå. Det var ventetiden værd. Her lå den kongelige adoptionsbevilling – med navnet på Irmas biologiske mor! Jeg blev både rørt og ked af det. Her havde Irma forsøgt at få mere at vide om sin biologiske mor og havde fået at vide, at det ikke var muligt, og så lå sagen der! Hvor ville jeg dog ønske, at hun havde fået hjælp til at grave lidt mere i det.

Og med den viden, jeg har i dag – og som adoptant – er det naturligvis svært at forstå, at Emil og Thomasine ikke syntes, at Irma havde ret til at kende sin historie, men det var i den grad en anden tid. De har formodentlig tænkt, at det bedste var at bevare adoptionen som en hemmelighed.

Som det skal vise sig, kunne hele historien ikke findes i adoptionssagen,

men jeg er alligevel imponeret over den ret omfattende sagsbehandling, der var at finde i sagen. I virkeligheden vedrører sagsbehandlingen ikke kun selve adoptionen, men i høj grad også det faktum, at Emil og Thomasine søgte om at få lov at adoptere uden at betale gebyr. Som det senere fremgår af deres adoptionsansøgning, så skriver de „Til Kongen: Da vi have dårligt Råd til at betale det med den eventuelle Bevilling forbundne Gebyr; tillade vi os at ansøge om at denne må blive meddelt os gratis.“

I sagen er det dokumenteret, hvordan det unge par et par uger efter Irmas fødsel (hvor hun allerede bor hos dem) får besøg af en ansat fra Frederiksberg Politi, som på vegne af Sjællands Stiftsamt skal undersøge deres personlige og økonomiske forhold. Som det fremgår af politirapporten: „Ved et besøg, som jeg i dag har aflagt i Andragernes hjem, viste det sig, at de beboer en 2 Værelses Lejlighed, der er smukt indrettet og holdt i en ren og ordentlig stand. Ved forklaring om dem, har Politibetjent Carlsen forklaret, at han har været Vicevært i Ejendommen og har kendt Andragerne i et par Aar. De er solide Lejere og i øvrigt hæderlige Mennesker, om hvem man intet ufordelagtigt ved.“ Der er også udskrift fra skattevæsenet om Emil, som tjente 750 kr. om året som tjener og var uformuende.

Hvem var Alfrida?

Emil og Thomasine fik deres bevilling til at adoptere lille Irma gratis, og i bevillingen er anført, at de adopterer hende af en ugift syerske ved navn Alfrida. Moderens samtykke er vedlagt – det er alt. Men hvem var Alfrida, og hvordan kom adoptionen i stand?

Min mor har fortalt, at Irma senere fik at vide af Emil og Thomasine, at de havde set en annonce i avisen, og at det var ad den vej, at de havde fået mulighed for at adoptere hende. Jeg gik derfor i gang med at undersøge sagen. Da jeg havde fået at vide af min mor, at Emil og Thomasine læste avisen Social-Demokraten, så tænkte jeg, at det måske var heri, at de havde set en annonce. Jeg opsøgte derfor Arbejderbevægelsens Arkiv og pløjede avisernes annoncerider igennem fra perioden omkring september 1907.

Det gik hurtigt op for mig, at det på den tid åbenbart var almindeligt for en kvinde at forsøge at komme ud af en meget vanskelig situation ved at annoncere sit barn til adoption. Der var for eksempel denne annonce: „En ung Kone, hvis Mand har forladt hende, og som sidder alene med 3 smaa Børn, beder gode Mennesker om at tage en lille udøbt Pige på 6 Uger til sig. Et lille Vederlag kan gives, men helst uden. Billetmrk. 465.“ Sådanne annoncer stod side om side med salgsannoncer for brugte madrasser, klaverer og barnevogne.

Jeg fandt ikke nogen annonce, som passede på Irma – men det er sand-

Thomasine og Irma.

Irma som lille.

En ung Kone, hvis Mand har forladt hende, og som sidder alene med 3 smaa Børn, beder gode Mennesker om at tage en lille udøbt Pige paa 6 Uger til sig. Et lille Bederlag kan gives, men helst uden, Bist. mækt. 408. 66876*

Announce for barn til adoption i Social-Demokraten, september 1907.

synligt, at det kan have været sådan, at Emil og Thomasine fik kontakt til Alfrida eller nogle, som hjalp hende. Irma fik at vide, at det var en fin dame, der kom og afleverede hende til Emil og Thomasine. Hvem var hun mon? Irma har fortalt, at hun havde tænkt, at damen måske var mor til en ung mand, som havde gjort en tjenestepige gravid. Måske ikke så urealistisk, når man ved lidt mere om Alfridas historie.

På det tidspunkt var jeg kørt fast. Jeg havde navn og alder på Alfrida, men uden en fødselsdato var det som at lede efter en nål i en høstak. Jeg forsøgte at efterlyse Alfrida i et online-forum for slægtsforskere, men det gav ikke noget, og flere år gik. Så en dag skete der noget. En mail tikkede ind fra en mand, som havde samme efternavn som Alfrida. Om jeg var den, der flere år tidligere havde forsøgt at finde oplysninger om Alfrida? Så kunne han måske hjælpe mig. Det viste sig, at Alfrida var hans farmor! Han og hans søskende havde forsket i familiehistorien og fundet ud af, at deres farmor havde fået en lille pige i 1907, og at min mor var deres halvkusine.

Et barskt liv

De kunne så også fortælle en hel del om Alfridas liv – og det var tydeligt, at det ikke havde været nogen dans på roser. Hun var selv født uden for ægteskab i 1886. Hendes far døde, før hun blev født, og hendes mor blev efterfølgende gift og fik yderligere to børn. Alfrida kom ud at tjene som 14-årig, og frem til hun blev 39 år, nåede hun at bo på ikke mindre end 24 adresser rundt omkring i København, hvor hun arbejdede som tjenestepige og syerske. Blandt andet boede hun et års tid på Vesterbrogade – ikke langt fra Irmas barndomshjem. Efter fødslen

af Irma fik Alfrida yderligere to børn med to forskellige fædre. Historien melder ikke noget om, hvem Irmas far var. Måske var det virkelig en mand fra en af de familier, hvor hun tjente? Alfrida blev aldrig gift og kom heller ikke til at bo med nogle af sine børns fædre. Det er også uklart ud fra oplysningerne, i hvilket omfang de to andre børn boede sammen med hende hele tiden. Så alt i alt var det et hårdt liv og barske vilkår for børnene at vokse op under.

Når man ved dette, tænker jeg, at Irma fik et godt liv hos Emil og Thomasine. Men når jeg tænker på, at hun selv havde forsøgt at finde oplysninger om sin biologiske mor, gør det mig ked af det at vide, at det lige til hendes dødsdag forblev uopklaret for hende, hvem hun var. Af min mors halvfætter fik jeg et billede af Alfrida, og hvor ville jeg ønske, at min mormor i det mindste havde fået det at se.

Da jeg selv adopterede, blev historien interessant på en ny måde. Jeg har brugt Alfridas historie til at fortælle min datter, at der også tilbage i tiden har været børn, der er vokset op hos nogle andre forældre end de biologiske, og at min mormor var sådan et barn, og det er mit indtryk, at min datter har kunnet spejle sig lidt i Irma. Samtidig synes jeg, det er utroligt interessant at kigge ind i, hvordan en adoption kunne foregå på den tid. Meget har ændret sig, heldigvis. ■

Irma som voksen.

PRIVATFOTO

Fra levet liv til fortælling i fragmenter

Troels' far, Kim, var omkring fire år gammel, da han blev adopteret i slutningen af 1950'erne. Det var en national adoption, og i mange årtier havde familien ikke kendskab til Kims biologiske familie, men det var almen viden i familien, at han var adopteret. Mødet med den biologiske familie åbnede for glimt af et livsforløb, men nogle detaljer i adoptionshistorien har naturligt nok fortabt sig i næste generations genfortælling, og andre detaljer huskes anderledes af børnene end af den adopterede selv.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

„Jeg mindes ikke, at jeg nogensinde har skænket det en tanke, at min far var adopteret, før der lige pludselig begyndte at dukke biologiske familie-medlemmer op,“ fortæller Troels.

Selv om det var almen viden i familien, at Troels' far og hans søster begge var adopteret, var det ikke noget, der fyldte meget i familielivet. Og heller ikke i Troels' og hans bror Jons bevidsthed.

Troels' far havde ikke ønsket at lede efter sin biologiske familie. Det skyldtes delvis, at hans søster, der var adopteret fra en anden familie, havde haft dårlige erfaringer med det, fordi adoptivforældrene var blevet sårede, da hun ledte efter sin biologiske familie og fandt en bror. Det problem ønskede Troels' far ikke at bringe ind i relationen til sine adoptivforældre. Kontakten til den biologiske familie blev senere alligevel etableret – men det var på en biologisk søsters initiativ.

„Min fars biologiske storesøster havde fået at vide, at hun var døende. Hun havde fået konstateret KOL, som

jo er en progressiv og dødelig sygdom. Og så besluttede hun sig for at finde den bror, som hun vidste var et eller andet sted derude, og som var min far,“ forklarer Troels.

Da søsteren ville i kontakt med sin bortadopteret bror, skulle hun – som Troels husker det – først have tilladelse fra hans adoptivforældre, selv om den adopterede nu var en midaldrende mand. På det tidspunkt var adoptivfaren død, og han ville nok ikke have været så glad for det, mener Troels, mens adoptivmoren ikke var bekymret for det. Hun accepterede det i hvert fald, og Troels' far fik et brev fra sin storesøster, Katja, og de besluttede at mødes. Troels' far fortalte Troels og hans bror, Jon, at nu skulle de alle til København for at træffe hans biologiske storesøster. Troels var 16-17 år gammel på det tidspunkt, hans bror, Jon, var fire år yngre, og deres far var selv midt i 50'erne.

Umiddelbar familiefølelse

„Så tog vi over og besøgte hende i København, og der var umiddelbart

en familiær følelse, blandt andet fordi hun lignede min far rigtig meget. Også personlighedsmæssigt. Og så var hun egentlig en del af vores liv de tre-fire år, vi fik sammen med hende, inden hun døde.“

Efterfølgende har familien også haft kontakt med to af farens halvsøstre, der havde haft en turbulent barndom, blandt andet på børnehjem.

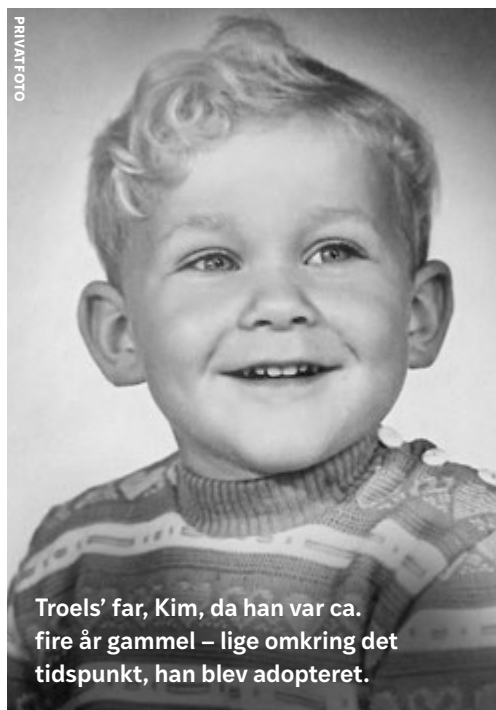
„Den ene halvsøster døde her for et par år siden,“ fortæller Troels. „Det var nok et hårdt liv blandet med for meget alkohol, der gjorde det. Det er begrænset, hvor meget jeg har haft med hende at gøre. Men hun var da en sød, gammel dame.“

Den anden halvsøster, Bianca, lever stadig og har jævnlig kontakt med sin bror og hans familie. Blandt andet var hun gæst ved en kombineret fødselsdags- og sølvbryllupsfest, som Troels' forældre holdt sidste sommer.

„Også en sød, gammel dame, men det var min fars biologiske helsøster, man følte sig mest familiær med,“ siger Troels.

Kim med sin lege-kammerat, Jørn, ca. 1958.

Troels' far, Kim, da han var ca. fire år gammel – lige omkring det tidspunkt, han blev adopteret.

Troels har det indtryk, at hans biologiske farmor faktisk ikke var interesseret i sine børn.

„Hun skilte sig jo af med alle de børn, hun nogensinde fik,“ siger han. Mens sønnen Kim blev bortadopteret, voksede hendes tre døtre mere eller mindre op på børnehjem. Dog boede den ene datter, Kims helsøster, i perioder hjemme.

„Man kan undre sig lidt over, hvorfor de egentlig beholdt hende, når de ikke beholdt deres dreng. Men det var nok det bedste, der kunne være sket for ham.“

Har alt det her haft betydning for dig i den måde, du har set på, hvem du selv er?

„Nej. Egentlig ikke. Det har mest været en lidt overraskende følelse af, at man møder et totalt fremmed menneske, som man føler et familiært bånd til nærmest med det samme, sådan som det var tilfældet med den første søster, helsøsteren.“

De bedste adoptivforældre

Troels fortæller, at det ikke har ændret hans forhold til sin farmor og farfar, at farens biologiske søstre kom ind i deres tilværelse. Hans bedsteforældre, var 'de bedste adoptivforældre, man kunne ønske sig' og også gode bedsteforældre for ham og hans lillebror.

Men Troels mener at have hørt, at der engang var flere familiemedlemmer, som i sin tid syntes, at de adopterede børn, Troels' far og faster, ikke var ægte medlemmer af familien.

„Og der var vist også noget ballade med min oldefar. Han syntes, at min farfar skulle finde en anden kone i stedet for at adoptere,“ fortæller Troels og forklarer, at grunden til, at de endte med at adoptere, var, at de ikke kunne få raske, levedygtige børn.

Familien mente, at disse problemer skyldtes noget genetisk hos min farmor, fordi hun var født med hoftedysplasi og i perioder gik med krykker, og fordi hendes søster også havde haft problemer med at få levedygtige børn. Før de adopterede, fik Troels' bedsteforældre flere børn, som ikke overlevede, og en søn, som var på institution hele livet.

„Jeg kender til én, som døde kort tid efter fødslen. Og så var der deres dreng, Knud, som var dybt åndssvag, og som kom i åndssvageforsorgen. Han kunne ingenting selv. Han kunne ikke gå på toilettet selv, og han havde intet sprog. Jeg tror, han døde, da han var i 40'erne. Jeg har aldrig mødt ham,“ fortæller Troels.

Ingen følelsesmæssige bånd

Selv om der blev etableret kontakt med Troels' biologiske mostre sent i livet, førte det ikke til en kontakt med

de biologiske bedsteforældre. Dem har Troels aldrig mødt. Hans far har mødt dem få gange, og en af gangene var hans bror Jon med på besøg hos sin farfar.

Da Troels' far efter kontakten med søstrene mødte sin biologiske mor, var hun meget fåmælt, og det var hans indtryk, at hun nok var dement på det tidspunkt, men han fornemmede også, at hun måske havde noget i sin fortid, hun ønskede at holde skjult. Det har givet anledning til gætterier, men intet er blevet sagt eller bekræftet.

Også sin biologiske far nåede Troels' far at træffe enkelte gange. Han havde angiveligt en fortid som frivillig i den britiske hær og kæmpede i den forbindelse blandt andet i Palæstina i 1945-48, men Troels mener heller ikke, at der opstod en nær relation mellem hans far og hans biologiske farfar.

Det hed sig, at farfaren havde en bror, Kim, som meldte sig til den tyske hær og døde i krigen. Troels føler sig dog ikke helt sikker på den historie, for hans kæreste, som dyrker slægtsforskning, har ikke kunnet finde nogen som helst spor efter ham. Hun synes, det er en spændende familiehistorie med de to brødre, der går i henholdsvis britisk og tysk militærtjeneste, og med Troels' farmor, der fik fire børn, som hun mere eller mindre valgte at forlade.

Troels' biologiske farmor, Klarita, og hans faster, Katja, og farmorens mand, Leif, ved Katjas konfirmation, ca. 1966.

Troels' biologiske oldemor, Anita (th.), var forretningskvinde, og hendes samlever, Erika (tv.), var akrobat og slangemenneske.

Troels' far har sagt, at han aldrig har haft et problem med at være adopteret, og da han fik kontakt med den biologiske familie, var han heller ikke specielt nysgerrig efter at kende familiehistorien.

„For eksempel hele det her mysterium med den forsvundne farbror har han faktisk ikke været særlig interesseret i. Det er egentlig mest min kæreste, der synes, at det er spændende at grave i,“ konstaterer Troels.

Slægtskabsfølelse

Troels fortæller, at han har en slægtskabsfølelse i forhold til den nærmeste familie omkring hans farmor og farfar og hans faster og hendes børn, men ikke til øvrige familiemedlemmer som for eksempel hans bedsteførel-dres søskende.

„Og selvfølgelig min oldemor, altså min farfars mor – hende kunne jeg også rigtig godt lide. Resten af familien har jeg ikke et specielt nært forhold til. Men på min mors side er der blodslægtninge, som jeg bryder mig meget lidt om. Så jeg tror ikke, det har så meget at gøre med, hvem man er biologisk i familie med, men mere, hvem man bryder sig om eller ikke bryder sig om,“ siger han. ■

Troels har ønsket at optræde uden sit efternavn i denne artikel, men hans identitet er kendt af redaktionen.

Fakta om den biologiske familie fortalt af Troels' far, Kim

- Kims biologiske mor, Klarita, var tysker og voksede op hos lesbiske forældre i Hamburg.
- Klarita mødte sin første mand, danskeren Karl Ejner Wittrup, i Hamburg i 1941, hvor han enten var frivillig i den tyske hær eller måske bare tyskelandsarbejder. Han er far til hendes to første børn, Anita født i 1942 og Bianca født i 1949. Bianca lever stadig og har jævnlig kontakt med Kim og hans familie.
- Klarita og Karl Ejner flyttede til Danmark i starten af 1940'erne, og Klarita fik senere dansk statsborgerskab. Klarita og Karl Ejner havde pauser i deres forhold, og Klarita havde mange mænd i sit liv. I 1952 mødte hun Otto Lundberg, som havde været i den britiske hær. Han er far til Katja født i 1952 og Kim født i 1953. Otto og Klarita gik fra hinanden kort tid efter Kims fødsel.
- Anita og Bianca, der begge er halvsøstre til Kim, voksede op på forskellige børnehjem og vistnok også hos plejefamilier i Danmark, selv om den tyske mormor gerne ville have dem; men det ønskede Klarita ikke.
- Katja, Kims helsøster, var skiftevis anbragt og boede hos Klarita og hendes tredje mand, Leif Nielsen, og forskellige andre steder, blandt andet hos Leifs forældre, hvor hun var meget glad for at være.
- Kim blev anbragt på børnehjemmet på Skovvej, hvor han var, indtil han som 4½ årig blev adopteret og voksede op sammen med sin adoptivsøster, Anne-Lise, hos en helt almindelig kernefamilie i Esbjerg.
- Kim var det eneste af Klaritas børn, der blev bortadopteret.

Forbundet af kærlighed

Ida Rekha er adopteret fra Sri Lanka, og det vilkår at være adopteret deler hun med sin far, som er dansk adopteret. Det, at de har denne fælles erfaringsbaggrund, betyder, at de har kunnet spejle sig i hinandens historier og dele tanker om det at være adopteret. For nogle år siden deltog Ida i tv-programmet *Sporløs* for at finde sin biologiske mor, og hendes far var med på rejsen. Ida Rekha fortæller sammen med sine forældre om at være en familie, hvor flere generationer er adopterede. Ikke blot Ida, hendes bror og hendes far er adopterede – hendes nu afdøde mormor var også adopteret.

AF IDA REKHA

Det at være adopteret har mange sider. Der følger enormt mange tanker og følelser med – og for mig også en kæmpe nysgerrighed. Jeg har faktisk altid haft en masse tanker, spørgsmål og nysgerrighed om mit ophav, min adoption og Sri Lanka. Alt dette blev kun forstærket, som årene gik.

Da jeg blev sat i verden, stak min biologiske far af fra alt. Fra ansvaret og fra min biologiske mor, Premalatha. Hun var derfor nødt til at bortadoptere mig, og på grund af dette valg

levede jeg mine første dage på et kombineret børne- og mødre hjem sammen med hende. Det var et sted, hvor mødre, der ville bortadoptere deres børn, kunne bo den sidste tid under graviditeten og efter fødslen sammen med deres baby, indtil barnet blev bortadopteret. Der var også børn, som aldrig blev bortadopteret, men boede på børnehjemmet.

I Sri Lanka skulle man være gift eller kunne forsøge sit barn selv for at kunne beholde det. Det krævede også begge forældre at kunne få et efternavn. Derfor havde det store konsekvenser for min biologiske mor, at min biologiske far valgte at stikke af.

Min far siger: „Premalatha elskede dig så højt, at hun ville give dig de bedste muligheder for at få et godt liv, og hun vurderede, at det bedste ville være bortadoption til et vestligt land.“

Jeg føler, at alt sker af en grund, og at det var lige præcis her, jeg skulle lande – hos mine forældre, som kunne give mig tryghed, kærlighed og rammerne for et godt liv.

Men nysgerrigheden efter en gang at møde min biologiske mor voksede med årene. Og det samme gjorde dét at have to identiteter og dét,

at mit liv er, som det er, men at det kunne have været helt anderledes, hvis min biologiske mor havde valgt at beholde mig dengang. Jeg er dybt taknemmelig over det, der skete, og at hun tænkte på, hvad der var det bedste for mig og ikke hende selv. Og derfor ville jeg gerne vise hende, at jeg havde det godt – at jeg havde haft en god opvækst og nogle fantastiske forældre.

Hvornår vidste du, at du var adopteret?

Mange spørger, hvornår jeg egentlig vidste, at jeg var adopteret. Og det føler jeg, at jeg altid har været klar over. Jeg mindes ikke, at jeg pludselig fandt ud af det.

Mine forældre har aldrig lagt skjul på, at jeg var adopteret. De har taget en masse billeder og video fra dengang, de skulle til Sri Lanka og adoptere mig; fra hele deres ophold dernede, turen hjem sammen med mig og en masse fra min barndom. Alle de minder og samtalerne om dem har gjort det meget lettere for mig, tror jeg. Det har været en hjælp, at det aldrig har været hemmeligt eller et tabu, og mine forældre har altid

Ida som voksen.

været parate til at tale med mig om det. Jeg føler, at de har vidst, hvad de gik ind til. De drømte om at blive forældre, og de fik mig – og også min lillebror cirka to år efter. Jeg tror og føler, at de var klar over, at de blev nødt til at være åbne omkring det og tale med os om det, når vi spurgte ind til noget eller var nysgerrige. Og det har de gjort så godt, at jeg ikke kan forestille mig nogen bedre måde at gøre det på. De talte med mig, når jeg spurgte ind til alt, hvad der havde at gøre med min adoption, min biologiske mor og Sri Lanka.

De har video og billeder af mig og min biologiske mor sammen. Et af billederne har jeg altid haft stående ved min seng, og det har gjort mig nysgerrig på mit ophav. Nysgerrig på, hvor jeg kommer fra, og hvem min biologiske mor var, og længselsfuld efter at se nogle, som ligner mig selv. Der kom enormt mange tanker og spørgsmål, jo ældre jeg blev.

Min far fortæller: „Vi mødte jo Idas mor, hver gang vi var på besøg på Frelsens Hærs børnehjem i Sri Lanka, hvor Idas mor var blevet indkvarteret, før hun fødte Ida. Da det var besluttet, at Ida skulle bortadopter, boede de begge på børnehjemmet, indtil adoptionsbevillingen var godkendt af de srilankanske myndigheder og afgjort ved domstolen. Vi besøgte Ida og hendes mor næsten dagligt i en periode på cirka 6 uger og har billeder af Ida i sin mors arme.“

Fars bror er også adopteret

Min fars biologiske mor var kun 16 år, da hun fik ham. Han fortæller: „Hendes mor og min biologiske far havde aftalt, at jeg skulle bortadopter omgående. Jeg tror ikke engang, at min mor fik lov til at holde mig efter fødslen – jeg røg direkte på Gentofte Børnehjem, hvorfra jeg efter et halvt år blev bortadopteret.“

Min far har også altid vidst, at han var adopteret, og han har fortalt, at hans adoptivforældre 10 år før hans fødsel havde været tvunget til at bortadoptere deres barn, fordi det var blevet undfanget, før de blev gift. Dette fik han først at vide, da han var 21 år, og han mødte sin bortadopterede bror. Det var hans bror, der fortalte ham det. De to har haft et godt og

Ida med sin adoptivmor.

nært forhold, indtil min onkel døde for et par år siden.

At søge biologisk ophav

Min far fortæller: „Ida og jeg har haft den samme nysgerrighed omkring vores biologiske ophav. Jeg opsporede og mødte min biologiske mor i 1998. Begge mine adoptivforældre var da gået bort, så mine bekymringer om måske at såre dem ved at finde mine rødder, var et overstået kapitel. Mine bekymringer ved at opspore min biologiske mor var derimod, om jeg ville ødelægge noget for hende ved at give mig til kende. Var jeg en velbevaret hemmelighed? Min bevæggrund for at finde hende var nysgerrighed – og så at fortælle hende, at jeg havde haft et rigtig godt liv.“

Det var også den slags tanker, der spøjte i mit hoved, da vi adopterede Ida. Idas mor fik muligheden for at tage afsked med sit barn og havde mødt de mennesker, hun betroede sit dyrebareste eje. Den mulighed fik min biologiske mor ikke, og hun måtte vente 44 år på at få vished om, hvordan det var gået hendes barn.

Det viste sig, at min biologiske mor var blevet gift og havde fået fire børn mere – så jeg havde fire halvsøskende. Jeg har lidt Facebook-kontakt med

dem. Min biologiske mor døde for 6 år siden.

Ida var teenager, da jeg mødte min biologiske mor. Hun har kun truffet hende et par gange og fik ikke nogen relation til hende.“

Bedsteforældre

Jeg har altid været misundelig på andre, der havde bedsteforældre, og det var et savn for mig, at jeg ikke havde nogen bedsteforældre i det meste af min opvækst. Relationen mellem bedsteforældre og børnebørn fyldte faktisk enormt meget for mig, og de ældre mennesker, jeg har haft i mit liv, har haft stor betydning for mig.

Jeg har aldrig mødt hverken min farfar eller morfar, fordi de døde, før jeg kom til verden. Jeg havde min farmor de første to år af mit liv, men det er ikke meget, jeg husker om hende. Dog har vi en masse billeder, hvor jeg kan se, at vi havde et godt bånd, og at hun var glad for mig. Desværre mistede vi hende, og hun nåede aldrig at møde min lillebror.

Min mormor havde jeg indtil 2001, hvor vi også mistede hende. Hun var en rigtig mormor, som forkælede os og gav os gode og hyggelige oplevelser, når vi var på besøg. Vi har heldigvis mange gode billeder og

Ida med sin adoptivfar.

Idas biologiske mor, Premalatha.

hjemmevideo, som vi kan se på og mindes tiden med hende.

Min mormors historie

Også min mor har adoption i sin familie, fordi hendes mor – min mormor – var adopteret. Min mor fortæller:

„Tanken om at adoptere var naturlig for mig, da både min mor og min mand var adopteret. Det at være åben omkring adoption og det biologiske ophav og dele det med sine børn har altid været noget, jeg har vægtet højt. Det skulle aldrig være et tabu. Derfor var det også vigtigt for mig – i respekt for mine børn og for deres identitet – at de begge skulle beholde deres navn fra Sri Lanka, og derfor fik de dette navn som deres mellemnavn, da de blev døbt i Danmark.

Min mor, Ellinor, blev født i 1924, og hendes forældre var ikke gift, og det var ikke acceptabelt i en religiøs familie at have et barn uden at være gift. Min mor blev derfor straks overdraget til sin morbror og hans kone, som efter flere års ægteskab ikke havde fået et levedygtigt barn.

Da min mor var tre år, døde adoptivmoren (morbrorens kone) i barselseng. Adoptivfaren (morbroren) giftede sig senere med sin husholderske, og de fik fem børn sammen. Hans nye kone nærede ikke særlig varme følelser for min mor, og hun tilbragte derfor mange og lange perioder af sin barndom hos sine bedsteforældre.

Min mors biologiske forældre blev senere gift med hinanden og fik fem døtre mere. De to hold forældre boede i den samme by, men Ellinor fik først at vide, hvordan hendes families sande historie var, kort før hun skulle konfirmeres. Det viste sig senere, at der aldrig var blevet udfærdiget adoptionspapirer, og det, at ingen havde taget forældreskabet på sig, smertede hende dybt.

Da min mor døde, og vi fortalte det til hendes faster, der på tidspunkt var en meget gammel kvinde, sagde fasteren: ‘Jeg græder i dag, fordi Ellinor er død, og jeg græd, da hun blev født, fordi ingen ville have hende.’“

Rejsen tilbage

Jeg så det som en kæmpe chance at deltage i *Sporløs*, og jeg var glad for, at jeg fik den mulighed. Jeg var også både spændt og nervøs. Jeg vidste,

at jeg ville finde et eller andet, men hvad, det anede jeg ikke.

Jeg har altid været skrøbelig og nervøs, og jeg synes nogle gange, at mine følelser kan fylde for meget, eller at jeg overtænker, og jeg var faktisk ved at springe fra i sidste øjeblik, men min far ville gerne tage med som støtte og være der for mig.

Det ville min mor egentlig også, men hun har ligesom jeg flyve- og højdeskræk, så det var bedre, at det var far, der tog med. Men tanken om måske at kunne møde min biologiske mor igen efter så mange år betød meget for dem begge.

Jeg var nervøs for, om hun var i live, om hun ville se mig igen, eller om jeg var en hemmelighed. Der var mange tanker, som trængte sig på, da jeg stod i Sri Lanka. Men hvis udfaldet var negativt, så havde jeg i det mindste prøvet, og så havde jeg set, hvor jeg kommer fra, og så var det sådan, det skulle være. Så kunne jeg måske lukke et kapitel i mit liv.

Fars pige

Hele spørgsmålet om, hvem der er ens forældre, er vist op til den enkelte. For mig betyder det at være beslægtet ikke kun, at man er beslægtet i kød og blod, men mange, mange andre ting.

Min far og jeg har altid haft et virkelig godt forhold. Jeg er nok fars pige, og min lillebror er mors dreng. Jeg har altid lavet mange ting med ham, og det er bare blevet ved hele mit liv. Han har lært mig at fiske, finde svampe, lave mad og meget mere. Det er altid ham, jeg ringer til, når jeg har et spørgsmål om noget, jeg ikke er sikker på: Hvis jeg skal bage, tilberede fisk eller lave køkkenhave. Lige som mange andre spørger jeg mine forældre, hvis jeg er usikker på noget, for man tror altid, de har svaret på alt.

Min mor er min tryghed og min støtte i alt, og de beriger mig begge med en masse – både sammen og hver for sig. Hun er den, jeg deler alt med (og hun deler det sikkert med min far, men det er også sådan, det skal være). Der er de bare i hver sin rolle, men de er sammen som forældre.

Ikke kød og blod, men kærlighed

For mig er de mine forældre – forældre behøver ikke være af kød og blod,

Ida og hendes far har begge en passion for at tage på fisketur.

men af kærlighed. For mig er forældre dem, som opdrager én og støtter én; dem, man deler alt med, og derfor har min interesse for min biologiske familie haft et helt andet formål. Jeg har ikke haft behovet for at finde min biologiske mor på grund af følelser, men af andre årsager. Det har snarere været en nysgerrighed efter at møde mit ophav og se, hvilken identitet og hvilken tilværelse jeg også kunne have haft.

Min biologiske mor på i Lanka var på én gang en særlig person for mig, fordi hun har født mig, og samtidig en fremmed rent følelsesmæssigt. Jeg forstår dog godt, at relationen var anderledes og stærkere for hende, fordi hun havde et mor-datter-bånd til mig. Hun havde jo en erindring om vores korte tid sammen, da jeg var spæd, men det havde jeg ikke.

Fælles erfaring med at søge

Min far er som nævnt også adopteret, men jeg ved ikke, hvornår jeg egentlig fandt ud af, at han og jeg havde lidt samme historie. Men jeg husker, at han blev mere nysgerrig omkring sin adoption i årenes løb, og jeg kan også huske dengang, han begyndte at søge efter sin mor.

Det var også spændende for mig, for jeg kunne jo relatere til det, han gik igennem. Den gang var jeg et barn og slet ikke moden nok til at tage action på min nysgerrighed om min egen adoption.

Det lykkedes min far at finde sin biologiske mor og den familie, han kunne have været en del af. Den sidste brik i puslespillet kom på plads for

ham, og det gav også mig flere tanker om at skulle gøre mere ud af mine overvejelser om engang at finde mit biologiske ophav.

Min far fortæller: „Jeg har fortalt Ida om mine personlige oplevelser og følelser med at være adopteret og om det kendskab, jeg havde til mit biologiske ophav. Så man kan vel godt sige, at det er en slags sparring – især da vi tog til Sri Lanka sammen med *Sporløs*. Der kom Idas nysgerrighed efter, hvordan jeg havde reageret på både oplysninger og situationer i forbindelse med min adoption, frem i lyset. Jeg tog med som Idas ’redningsvest’ i tilfælde af, at Idas mor var død, eller hun ikke ville eller turde møde Ida, fordi Ida var en hemmelighed. Ida skulle ikke stå i Sri Lanka med tre vildt fremmede mennesker og være ulykkelig.“

Taknemmelighed

Hele denne rejse og fortælling betyder virkelig meget for mig. Det at være adopteret og have to identiteter kan til tider fylde enormt meget. Jeg har haft god støtte af begge mine forældre, og det har jeg stadigvæk.

Jeg er også så glad og taknemmelig for, at jeg nåede at møde min biologiske mor og se hendes liv og det land, jeg kommer fra, for hun døde desværre den 29. december 2022. Det var 10 år efter, at jeg mødte hende. ■

Ida Rekha medvirkede i TV-programmet *Sporløs* i 2012/13. Programmet kan ses på dr.tv: dr.dk/drtv/se/sporloes_342457.

Her er Kâlánguak knap fire år og lige blevet adopteret til den danske familie i Sisimiut. Rammen omkring billedet er en perlekæde lavet af hendes grønlandske mor, anaana.

PRIVATFOTO

Blikkets tale

Kâlánguak Absalonsen har skrevet en rørende, rystende og vigtig bog om at blive adopteret fra en grønlandsk til en dansk familie i starten af 1970'erne. *Lille* er en bog, som alle kommende adoptanter og forældre i nystiftede adoptivfamilier bør læse. Det er en bog, der gør læseren klogere på, hvilket kolossalt og indgribende skifte det er for et barn at blive flyttet til en helt ukendt adoptivfamilie, specielt når der – som i denne beretning – er tale om en transkulturel adoption.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Kálánguak Absalonsens blev som tre-årig adopteret af en dansk familie, og *Lille* er en erindringsbog, der handler om overgangen fra den ene familie til den anden. Bogen følger et kalenderår – fra sommer til sommer: Det sidste halve år i den biologiske familie og det første halve år i adoptivfamilien.

Det er en førstehåndskildring af en type overgreb, som er overgået oprindelige folk flere steder i verden, blandt andet de oprindelige indbyggere i Canada, aboriginerne i Australien og altså også inuitterne i Grønland: De har fået frataget deres børn, som er blevet bortadopteret til hvide.

Bogen foregår i 1974-75, men alligevel er den topaktuel – fordi den rammer direkte ind i en nutidig debat og diskurs om adoptioners betimelighed, om adoptioner gennem tiden er foregået på en lovlig og etisk forsvarlig måde – og om de gør det den dag i dag.

Lille er en erindringsbog, men den har træk og virkemidler, som får den til at ligne fiktion – eller autofiktion.

Vi møder lille Kálánguak og hendes fem søskende *in medias res*: Det er aften, hendes far, ataata, er på arbejde, og hendes mor, anaana, har inviteret en flok mennesker, måske kolleger, til at sidde og drikke i familiens stue.

Jeg ser, at de ikke kan kontrollere mundvandet, og væsken fra flaskerne gør, at når de råber, sprøjter alt det væske og mundvand ud i luften. Lige i det øjeblik forvandles menneskene og luften i rummet. Den friske, rolige hverdagsluft er forandret til en tæt kraftig øllugt, der hænger i rummet, som blander sig med røglugt af cigaretter, der er røget, cigaretter, der er blevet glemt nede i askebægre, og som brænder sig selv op og som antænder en anden bøjet cigaret.

Kálánguak vil ikke i seng, for hun er bange for, at der skal ske hendes anaana noget i det øldrikkende selskab, men hendes ældste søster, Nanna, får hende alligevel i seng sammen med de andre søskende, som alle ligger sammen i sengen med deres tøj på i tilfælde af, at de pludselig bliver vækket for at gå over til naboerne.

Elsa mærker min uro og siger, at vi alle sammen skal holde rundt om hinanden. Vi rykker tættere sammen, og jeg ser de små buttede hænder, som holder rundt om hinanden og genkender, hvem de tilhører og ser små snavsede mærker på hænderne og genkender situationen. Jeg ser den lille brune mudderplet, der ramte Elsas pegefinger, da vi sammen hoppede i mudderet med vores gummistøvler på uden for vores hus. Jeg kigger på hendes ærme for at se, om der stadig er pletter der efter vores hoppen sammen tidligere på dagen, og ja, den sidder der stadig.

Børnene sover tæt sammen i én stor seng, og Kálánguak finder ofte ro til at falde i søvn ved at lege med Elsas hår.

I disse situationer med morens gæster i stuen går det altid sådan, at når faren, ataata, kommer hjem, bliver de fulde mennesker smidt ud, ataata rydder op, og næste morgen er det ham, der sørger for at få børnene op og i bad og i tøj.

Når begge forældre er på arbejde, blive børnene passet af naboerne, som også er ataatas fortrolige.

Ataata hælder kaffe i koppen og begynder at tale med lav stemme. Jeg kan høre, han nævner anaanas navn, og jeg trykker igen mine fingre ned i nabokonens lår. Hun aer mig forsigtigt på hænderne og holder sine varme hænder ovenpå mine. Jeg ser ataatas alvorlige ansigtsudtryk.

Barnets sansninger

Bogen er fuld af sanseregistreringer i det lille barns øjenhøjde. Kálánguak lægger mærke til, at farens knoer bliver hvide, når han knytter hænderne.

... og jeg kan mærke, at nabomanden bliver nervøs, for han begynder at sidde uroligt på stolen og begynder at trykke tommelfingerneglen ned i de små riller, der er i bordet. Jeg nærstuderer hans bevægelser og ser, hvorledes rillerne bliver dybere i bordet og ser de steder, hvor han med neglen laver nye fine tynde riller.

Og senere, da anaana står i døråbningen og taler med naboen, er det også skrevet fra den treåriges perspektiv.

De kigger ikke på hinanden, nabo-manden har hænderne i lommen og bevæger fingrene i lommen, som om det klør lidt på hans ben. Der ligger et par mønter og klirrer mod hinanden, og de bevæger sig i takt med hans håndbevægelser og laver klirrelyden. Jeg lytter til den og kigger på hans lomme og lytter til mønterne.

Kálánguak lægger mere mærke til mønterne end til indholdet i de voksnes samtale. I det hele taget er det i høj grad sansninger og stemninger, hun registrerer.

Selv om bogen lægger ud med at skildre nogle af de konflikter, der til sidst får forældrenes ægteskab til at krakelere og familien til at opløses, er der også svimlende lykkelige stunder – om end mest i tilbageblik i forhold til bogens nutidsplan:

Jeg kigger ud ad vinduet og ser en ravn flyve forbi vinduet. Det får mig tilbage til de dage, hvor anaana og ataata om lørdagen havde klædt sig flot på. (...) Anaana var altid så smuk og anderledes, når hun stod der med sin fineste kjole med de flotteste store blomster i forskellige farver. Under kjolen havde hun de tyndeste strømper, som vi nogle gange havde set. De var så tynde, at når hun havde dem på, måtte vi ikke røre hendes ben os børn, og det var kun ataata, der måtte det, så tynde var de. (...) Når de stod der sammen, og vi gik ned gennem byen, var de altid så glade. De gik der med hinanden i hånden, og os børn fniste og legede, at vi også var anaana og ataata bag dem. (...) Disse dage var fantastiske, og de endte altid med dejlig frisk fisk, der duftede i hele huset (...) Ataata var altid god til at få os til at le, og jeg kunne se på anaanas ansigt, at hun elskede ham, når han var i det humør. Hele huset emmede af glæde og kærlighed, og vi børn boltrede os i det.

Glæden og trygheden ved at være en del af en stor, tæt børneflokk konstituerer det gode liv for den lille Kålánguak, den næst yngste i søskendeflokken. Det er måske endda vigtigere end kærligheden mellem forældre og børn og forældrene imellem. Der er et særligt sammenhold og en ordløs indforståethed børnene imellem, og de støtter hinanden, når der er konflikter.

Nu hører jeg ataatas fodtrin op ad trappen, og hans vrede giver genklang i trinnene for hvert skridt, han tager. Jeg kan høre, han er ved at være helt oppe, og jeg klemmer Elsas hånd endnu hårdere, og denne gang klemmer hun også min. Jeg mærker ikke, hvor hårdt hun klemmer, kun en snurren i mine yderste fingerspidser i den hånd, hun holder i. Jeg mærker ikke resten af kroppen, kun denne ene hånd.

Stemninger og følelser bliver beskrevet som noget fysisk og kropsligt, og de kan fylde og farve rummene, ja hele huset. Hvad enten det er positive eller negative stemninger, glæde og godt humør eller vrede, frustration og smerte, så besjæler de omgivelserne.

Al den glæde, alle de fine toner fra anaanas stemme er forsvundet i hele rummet, og i stedet kommer anaanas bleghed frem, som gør, at rummet føles koldt, og hendes blik forvandler hele rummet farveløst. Alle de smukke farver, alle de små blinkende stjerner, der før fyldte rummet, er nu forvandlet til en grå trist

stue, som gør, at du ikke kan gøre andet end at stå stille og holde vejret, indtil anaana igen bevæger sig, og forvandler stemningen i huset igen.

Ikke bare forældrenes sindsstemning kan fylde et rum; den lille Kålánguak er klar over, at også hendes sindsstemning kan fylde et rum.

Jeg tør ikke fylde rummet ud med sorg og længsel, så jeg lader det blive inde i hjertet og maven. Det niver så meget i maven, at jeg simpelthen ikke kan lade være med at nive lillebror i armen, og han sætter sig til at hyle som en stukken gris.

Blikkets betydning

Blikket beskrives som ekstremt betydningsfuldt. I blikket får Kålánguak bekræftelse – eller afvisning.

Nu kommer anaanas vrede ud, og mens hun holder om lillebror, kigger hun ondt og vredt på mig. Jeg er stoppet med at kigge på hende og prøver at få kontakt med mine søskende i rummet. Men alle sidder og kigger på mig uden at kigge, deres øjne er blevet som anaanas, der kigger uden at kigge, og deres kinder er blevet lige så grå som hendes.

Verden kan næsten styrte i grus, når ataata går sin vej uden at se på børnene, og den sidste tid, før familien endegyldigt splittes, er der mange episoder, hvor børnene ikke kan fange hans blik.

Jeg kigger på ataata, for jeg vil gerne have hans opmærksomhed og mærke, at han er okay. Han kigger slet ikke på os børn, og jeg tror, at han faktisk ikke kigger på noget, for han ser ikke Elsas skoletaske er ved at falde ned fra skulderen. (...) Jeg savner ataata og er ked af, at han slet ikke kiggede på os, da han gik i dag, og at han slet ikke vendte sig om for at sige farvel.

Den nye familie

Forældrene glider længere og længere fra hinanden, og skænderierne tiltager; morens stigende engagement i sit arbejde på et hotel og farens mistanke om, at hun har en affære med en dansker, får til sidst det hele til at ramle. Og derfra går det hurtigt.

Anaana kigger ikke på mig, imens hun klæder mig på, men har så travlt med at rette tøjet, mens hun siger, at jeg ikke skal være ked af det, og at jeg skal have en ny familie. Jeg forstår ikke anaanas ord, selv om jeg hører dem.

Snart sidder den skrigende og sparakende Kålánguak i en bil med en fremmed kvinde og en fremmed mand, og da hun er blevet udmattet af at skrig og protestere, kan hun ikke længere mærke sin krop. Hun er bogstaveligt talt blevet sanseløs.

Jeg er ikke længere ked af det eller trist, jeg sidder blot i bilen og har ingen følelser (...) og jeg mærker ikke mig selv. Jeg mærker ikke, at jeg sidder på sædet i bilen, jeg mærker ikke damens hånd på min mave, jeg ved ikke om hendes hænder er kolde eller varme, og duften i bilen er helt væk.

De to mennesker er ikke – skal det vise sig – de nye forældre, men nogle myndighedspersoner, der står for overdragelsen. De kan tale grønlandsk og oversætte, men da først de er kørt, er Kålánguak overladt til to mennesker, hvis sprog hun ikke forstår.

Da de to myndighedspersoner går, og døren er smækket efter dem, får

Efterord

Lille er forsynet med to efterord af faglig karakter. Det ene er skrevet af jurist Tina Naamansen, og hun skriver blandt andet, at der også i dag er tendens til, at grønlandske børn i anbringelsessystemet i højere grad end etnisk danske børn mister kontakt med deres oprindelige familie, og at FN's specialrapportør har udtrykt alvorlig bekymring om praksis ved anbringelser af grønlandske børn i Danmark.

Det andet efterord er skrevet af psykoterapeut Annie Busk Lennert og handler om de traumer og identitetsproblemer, der kan følge af et familieskift med så fundamentale ændringer som nyt navn, nyt sprog, ny kultur og nyt land.

Kálánguak det første af en række skrigeanfald.

Min nye far holder mig for munden for at dæmpe mig, (...) Jeg kan næsten ikke trække vejret, både da jeg skriger og bliver holdt for munden, så jeg bliver nødt til at bide.

Kálánguaks to nye danske brødre, som er nogle år ældre end hende, taler en smule grønlandsk, og da de kommer hjem fra skole og siger hej på grønlandsk, begynder hun at snakke løs, men dér rækker deres grønlandske ikke. De forstår intet. Senere er der dog en episode, hvor børnene forsigtigt forsøger at nå hinanden ved at udveksle grønlandske bandeord. Men der etableres ikke en egentlig søskenderelation med gensidig indforståethed. Tværtimod er brødrene lige så forskrækkede og uforstående som de voksne, når Kálánguak får skrigeanfald.

...jeg kan ikke bevæge mig, og jeg vil ikke bevæge mig, for jeg vil bare hjem. Hjem til min anaana og lillebror og mine søskende. Jeg er træt i hele kroppen af ikke at kunne forstå, hvad der foregår, træt af at følge dem og ikke gøre det, som jeg plejer, og jeg vil hjem nu, så jeg stikker i et hyl, og alle omkring mig bliver helt bange. Min bror, der var henne for at få mig med ud på badet, står med åben mund og ser forskrækket ud. (...) Jeg hyler og sparker og slår, og ingen tør gribe ind eller kan gribe ind, for de ved slet ikke, hvad de skal stille op med mig.

Her beskrives episoden set fra Kálánguaks synsvinkel, men samtidig med den voksne skribents blik og en forståelse for, hvordan situationen opleves af de andre.

Disse anfald ender altid med total udmattelse – og som regel med, at den nye far som den eneste tør tage hende op og forsøge at trøste.

Konstant overarbejde

Det meste af tiden – mellem udbruddene – prøver Kálánguak

ihærdigt at navigere i alt det nye, finde ud af, hvad der forventes – og at tilpasse sig. Hun prøver at forstå, hvad der bliver kommunikeret, selv om hun ikke forstår det talte sprog, dansk. Hun føler heller ikke, at hun kan kommunikere kropsligt, for i den nye familie er der ikke den samme måde at udtrykke sig kropsligt på, som der var i hendes egen familie.

Mens vi sidder der, bliver jeg så træt i ørerne, da der er så meget snak frem og tilbage, og jeg forstår ikke, hvad der bliver talt om, og jeg er slet ikke vant til, at der bliver talt så meget frem og tilbage. (...) Jeg begynder at blive mæt i maven, dels af maden men dels også af alle ordene, der flyver omkring bordet, så jeg krymper mig sammen, som jeg plejer, for så ved anaana, at jeg er mæt. Mine nye forældre kigger på mig, og min nye mor retter mig op i stolen og peger på tallerkenen for at vise, at der er mere mad på tallerkenen, samt om jeg vil have mere at spise (...) Jeg har jo lige givet udtryk for at jeg er mæt, og jeg ved ikke, hvad det er, de vil have af mig (...) Jeg får lige så stille ondt i maven og kigger bedrøvet på dem og kan igen mærke nervøsiteten fra de voksne, for de ved ikke, hvad de skal stille op med mig og hele situationen.

Kálánguak lærer efterhånden, at den måde, hun kan imødekomme de nye forældres forventninger og gøre dem glade, er ved at være dygtig til de ting, de lægger vægt på. Hun mærker sin nye mors varme, når hun tager sin tallerken fra bordet og stiller den ved vasken, eller når hun rydder op på sit værelse. Og hendes nye far bliver glad og stolt, når hun kan gentage de ord, han siger på dansk.

... jeg mærker, hvorledes han stråler indvendig, fordi han også er dygtig, at han kan lære mig alle disse ord, på hans måde at lære fra sig.

Kálánguak Absalonsen: Lille
Eget forlag 2023
124 sider, 250 kr.

Afskeden

I en af de sidste episoder i bogen møder Kálánguak og hendes nye mor tilfældigvis anaana i byen. En akavet situation, der på én gang rummer og sammenfatter hele tragedien. Efter det møde har Kálánguak ambivalente følelser over for anaana – ikke bare sorg og savn, men også vrede og skyldfølelse. Hun begynder at skabe distance.

Jeg bryder mig ikke om hende, for jeg bryder mig ikke om, at hun står med det blik, der er så fyldt med smerte og undskyldning samtidig.

Kort tid efter flytter adoptivfamilien med Kálánguak til Danmark. Bogen slutter med, at helikopteren letter og flyver over Sisimiut, lejligheden, det røde hus, hvor hun engang boede, skolen, børnehaven, de høje fjelde og bugten.

Lille er ikke skrevet på et grammatisk korrekt standarddansk, men det hindrer på ingen måde, at bogen er en stor læseoplevelse, som beriger læseren med indsigt i den kæmpestore smerte, der er forbundet med at blive revet op med rode og isoleret fra sin familie og hele sin fortid.

Bogen bør være obligatorisk læsning på de adoptionsforberedende kurser – både for undervisere og kursister. ■

A close-up portrait of an elderly woman with short, grey hair, wearing dark-rimmed glasses. She is looking directly at the camera with a slight smile. She is wearing a brown suede jacket over a thick green wool scarf. Her ears are adorned with long, multi-strand beaded earrings featuring white, blue, and black beads. The background is a soft-focus green field with trees.

Kálanguak Absalonsen har udgivet erindringsbogen *Lille* på eget forlag, og der er stor interesse for den.

Skulle laves om

Efter næsten 50 år skrev Kâlánguak Absalonsen erindringsbogen *Lille* om sin oplevelse med at blive bortadopteret til en dansk familie i starten af 1970'erne. Bogens tidsmæssige forløb er det sidste halve år før og det første halve år efter adoptionen. Hun fortæller i dette interview om arbejdet med bogen og om, hvad der skete i hendes liv efter det tidspunkt, hvor bogen slutter. Ved adoptionen fik Kâlánguak kappet sine bånd til Grønland fuldstændig, og hun mener, at der er behov for en langt større anerkendelse af, hvor indgribende transkulturel adoption er, blandt andet fordi Danmark med lukkede adoptioner indførte en helt anden adoptionspraksis i Grønland, end man havde været vant til.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Afsættet for bogen var arbejdet med en podcast, som Kâlánguak lavede efter en rejse til Grønland sammen med forfatteren Iben Mondrup i 2019. Podcasten blev færdig i starten af 2020 lige før coronanedlukningen, og den planlagte promotionturné kunne ikke blive til noget. I stedet satte Kâlánguak sig til at skrive sine erindringer. I begyndelsen var det tænkt som blogopslag, men bogen kom til hende. Hun skrev på den nogle timer hver morgen, og den blev til i ét flow i løbet af få uger.

Kâlánguak har aldrig tænkt, at hun skulle være forfatter, blandt andet fordi hun er ordblind, men denne historie skulle bare fortælles af hende selv, for hidtil havde det altid været

andre, der havde fortalt om hendes liv. For eksempel har det været hendes adoptivforældre, der fortalte, hvordan hun var kommet til deres familie.

Rejsen til Grønland i 2019 var Kâlánguaks første gensyn med hjemlandet, siden hun forlod det sammen med sin adoptivfamilie i 1974. På rejsen tilbage fik hun mulighed for at gense byen, sit gamle hjem i det røde hus og det hotel, hvor hendes grønlandske mor arbejdede, og som hendes senere adoptivonkel ejede. Gensynet med disse steder fik reaktiveret minderne, så de kom frit flydende i skriveprocessen.

Bogen er en erindringsbog, men er den også delvist fiktion? Jeg spørger, fordi mange af hændelserne er

beskrevet meget detaljeret, og det er vanskeligt at forestille sig, at man kan huske så præcist, hvad der skete, da man var tre år gammel.

„Jeg tror, det afgørende var, at jeg havde fået lov til at komme tilbage og få en fornemmelse af, hvor jeg kom fra. Man skulle jo ikke tro, jeg kunne huske mine forældres måde at være på eller deres ægteskab, når jeg kun var tre år, men det kunne jeg ved at tænke mig tilbage og være i rummet. Så jeg har egentlig bare sat mig ned i min sofa og forestillet mig, hvordan livet var i det hus. Og så er billederne, stemningerne, duftene og episoderne kommet frem. Kroppen har husket rigtig mange ting, som har været nedlukket i bevidstheden.“

Kålánguak tror, at denne evne til at huske i detaljer fra barndommen kan hænge sammen med den mundtlige grønlandske fortællekultur og også, at mange grønlændere har en sanse-baseret og visuel måde at indoptage verden.

Når man ser verden i billeder og oplever med sanserne, optager man også verden anderledes. Så optager man verden med sin krop og ikke så meget via hovedet og tænkningen.

Én ting er, at du kan huske stemninger og sansninger. Men det er jo også detaljer og hele små forløb, du husker. Hvordan kan du for eksempel huske en episode, hvor din far står og snakker med nabomanden, som du kalder ham? Her lægger du mærke til, at han står og roder med nogle mønter i lommen. Er det ikke noget, du har lagt ind som litterært træk bagefter?

„Lille er jo skrevet hver dag over en kort periode, så det var ved at gå tilbage i tiden og være der. Og så

kom de her billeder: For eksempel nabomanden med sine lommer. Og så har jeg nok været et enormt sanseligt barn, som kunne se alt, hvad der foregik, men måske ikke lagde så meget mærke til det talte ord. Så jeg tror, at jeg faktisk har set de der ting. Det er ikke noget med, at jeg lige vil lave sådan noget udfyldning. Jeg startede hver dag skrivningen dér, hvor jeg havde givet slip dagen før. Og så kom der ting frem. Og nogle gange tænkte jeg: ‘Hvor kom det fra?’“

Kålánguak forklarer, at man i den grønlandske kultur ved, at man skal dyrke de evner, børnene kommer med, for at de kan blive givet tilbage til bygden og samfundet. Det at have en fortællerevne og kunne gå ned i ting er et eksempel på sådan en medfødt kapacitet.

„Det er jo langt fra vestlig opdragelse, hvor man mere skal gøres klar til skolen,“ mener Kålánguak. „Man er ikke noget bare som væsen, og man er ikke noget, før man har en uddannelse. I den grønlandske kultur har vi nogle gaver med os, og min er åbenbart at skrive og at kunne gå tilbage i tid og sted. Og det er også det, som jeg er ved at skrive om nu: min skolegang, hvor jeg flyver væk i skolen. Det var ikke fordi, at jeg ikke gad skolen, men det var, fordi jeg er ordblind, og under denne her tavleundervisning røg jeg væk. Jeg kiggede ud ad vinduet for at danne billeder af det, min lærer sagde. Og så kunne jeg gå hjem på mit værelse og få de her billeder frem igen, og så kunne jeg lave lektier,“ fortæller hun.

„Når man ser verden i billeder og oplever med sanserne, optager man også verden anderledes. Så optager man verden med sin krop og ikke så meget via hovedet og tænkningen. Det lyder måske underligt, men jeg kunne fornemme mine forældres relation, for det har selvfølgelig også påvirket mig.“

„At tillade sig at få informationer via kroppen og at tillade sig at være så åben over for at se sin egen mor ikke kunne klare at rejse sig op og smide de her mænd ud, når de drak for meget, det er meget sårbart. Hun drak ikke selv, men hun tillod mennesker – blandt andet sine kolleger – at

komme ind i huset og sidde og drikke hele aftenen.“

„Der kunne jeg måske have lyst til at omskrive det og pynte på det, men det har jeg ikke gjort – heller ikke i beskrivelsen af min far. Det har jeg valgt, fordi det har været vigtigt for mig at forstå min egen historie.“

Ingen snak

I beskrivelsen af normerne og væremåden i din grønlandske og din danske familie bliver der lagt meget vægt på kontrasterne, som de opleves af den treårige Kålánguak. En ting, jeg lagde mærke til, var de forskellige roller, som tale eller snak spiller i kommunikation og samvær. Hvad skyldes det?

„Vi bruger en anden sans til at være sammen end tale. Det er ikke så meget ord, men meget mere kroppen, vi bruger til at udtrykke os med. Hvis jeg kigger på maden, viser jeg, at jeg er sulten, og det kan de voksne godt aflæse. Jeg behøver ikke at sige ‘må jeg godt bede om mere’. Jeg skal ikke være høflig på den måde.“

„I min adoptivfamilie var det sådan, at når jeg var mæt, og jeg sank lidt ned, så skulle jeg rette mig op. Når jeg hang, altså når jeg brugte min kropssprog til at sige, at nu var jeg mæt, så var det for min adoptivmor et udtryk for, at jeg var ligeglad. ‘Du skal ikke sidde og hænge over bordet. Det er jo uforskammet at sidde og hænge. Ret dig op og vent, til vi er blevet færdige, og sig tak for mad,’ sagde hun.“

Tilpasning

En af frustrationerne for Kålánguak ved at skifte familie var, at hun ikke blev læst, og i dag undrer hun sig over, at hendes adoptivforældre slet ikke havde opfanget noget af kulturen efter at have boet i Grønland i næsten fem år.

„Min adoptivfar var endda lærer og havde grønlandske børn i skolen. Man skulle tro, der var et eller andet, der var dumpet ned i mine adoptivforældres hoveder, men jeg tror, at de mente, de skulle redde de grønlandske børn og redde det grønlandske samfund ved, at vi skulle lære af dem og blive ligesom dem. De så ikke de ressourcer, vi havde. Så da jeg kom til adoptivfamilien, handlede det slet ikke om at vide

Kålánguak skrev nogle timer hver morgen, og bogen blev til i løbet af få uger.

noget om, hvor jeg kom fra, men om, at jeg skulle tilpasse mig.“

Uden at de nogensinde har talt om det, tænker Kålánguak, at det var meget vigtigt for hendes adoptivmor, at hun lærte at kommunikere med sproget på den danske måde, og at hun lærte at rydde op og udføre pligter. Det så hun som en forudsætning for at kunne få en uddannelse og klare sig på arbejdsmarkedet.

„I de fem år, min adoptivmor boede deroppe, så hun jo børn, der legede ude om aftenen, og børn, der ikke sagde ‘tak’ eller ‘nej tak’ eller ‘ja tak’. Hun så måske ikke, at de smilede til hende med øjnene, og hun følte jo nok, at de grønlandske børn var uop-

dragne og ikke havde det helt store sprog. Hun så dem nok som en slags andenrangsmennesker. Og jeg tror, at hele den tankegang, man havde i 60’erne og 70’erne om, at Grønland skulle moderniseres, betød, at de danskere, der kom derop, troede, at de gjorde en kæmpestor forskel ved at bygge landet op, bygge skoler og lære de grønlandske børn dansk.“

Kålánguak fortæller, at der var mange lærere, der fik grønlandske børn, fordi man så op til lærerne, og de havde en stor magt. Og i den magt-position forstod de ikke, hvad børnene gennemgik.

„Og man kan måske også sige, at det stadigvæk er lidt det samme i dag

– at der er en ulige magtfordeling,“ siger hun.

Smuk og pæn og ren

„Min adoptivmor var damefrisør, og hendes måde at være i verden på var at være pæn og smuk og klæde sig pænt. Det var helt i modsætning til min rigtige mor. Hun havde måske nok et spejl, men det var ikke noget, hun brugte tid på. Det var ikke dér, hendes fokus var. Men det var det for min adoptivmor. Altså, man skulle kigge i spejlet og lige se, om man nu så ordentlig ud, før man gik ud. Man skulle se pæn ud for omverdenen. Så det var to vidt forskellige kvinder. Jeg tror ikke, vi var beskidte hjemme hos min egen familie, for vi kom jo i bad, men det var det samme badekar, vi kom ned i. Men hos min nye familie var der meget fokus på hele tiden at vaske hænder og mund.“

Moderne mænd

Det slår mig, at begge fædre forekommer ret moderne i forhold til den tid – de viser omsorg, og din grønlandske far tager meget ansvar for opgaverne i hjemmet og omkring jer børn.

„Ja, jeg tror, at i min grønlandske familie var min far var nok den, der var bedst til at se os. Og han var også kunstner. Jeg tror, han havde den der kunstneriske tilgang til livet, hvor han måske tog lidt let på tingene. Men han havde også et arbejde, og han var meget stolt af sit arbejde som formand i en fiskeriafdeling. Han var en stolt herre. Samtidig var han lidt mere fri i sin måde at være sammen med os børn på. Han var den, der kunne fjolle med os,“ husker Kålánguak.

„Men måske løj han også over for os for ikke at vise, at han faktisk var dybt deprimeret. For han viste jo omsorg for os og valgte at gøre noget godt for os lige til det sidste. Og alligevel valgte han jo at dø. Det er noget meget mærkeligt noget.“

Det er, som om din mor ganske vist er sød og kærlig, men når din far kommer, sørger han for struktur og får jer alle sammen i bad og i nattøj og så videre. På den måde er det, som om der næsten er omvendte kønsroller i forhold til de klassiske.

„Jeg tror også, at der er nogle andre kønsroller deroppe. Ikke fordi det er

helt omvendt, men jeg tror ikke, at vi er så kønsopdelt. I og med, at vi er en fangerkultur, bidrager man der, hvor man kan bidrage, og når man kan. Og jeg tror også, at det spiller ind, at dødeligheden bare er større. Det er jo ikke alle mændene, der altid kommer hjem igen efter at have været ude at fange. Så man har måske også set sin egen mor være alene. Eller nabokonerne.“

Skrigeanfald

Hvis vi så springer til din adoptivfar, så er han også bedre til at rumme dig end din adoptivmor, specielt når du får dine skrigeanfald.

„Ja, det er faktisk sjovt, for det er jo ikke noget, jeg har tænkt over tidligere, men jeg synes, det var spændende at dykke ned i det med, at jeg får de her raserianfald, hvor min adoptivmor bliver forfjamsket. Jeg tror ikke, hun aner, hvad hun skal stille op med mig, for hun har nok ikke mødt et barn, der kunne skrike sådan før. Altså, være helt ude af den! I den situation havde hun ikke kontrol over tingene. Normalt kunne hun kontrollere folk, men hun ikke kunne kontrollere mine vredesudbrud.“

„Og der kommer min adoptivfar og træder ind og kan de her ting. Jeg tror også, at han er mere rolig i sinde og derfor formår at få mig til at falde til ro. Og jeg tror, at det har gjort min adoptivmor enormt jaloux, at han kunne få ro på mig, når hun ikke kunne, selv om det egentlig var hendes opgave som kvinde at skulle gøre det. Og ja, det er mændene, der ligesom formår at rumme mig,“ konstaterer Kålánguak.

Kålánguak får flere voldsomme skrigeanfald i adoptivfamilien, og hun forklarer det sådan i dag:

„Altså, lige pludselig magter jeg ikke mere at tage mig sammen. Jeg kan ikke mere. Elastikken springer, og så kommer det her kæmpe udbrud. Og så begynder jeg at lægge mærke til deres reaktioner. Jeg ser et menneske, der egentlig bare står dér uden at gøre noget og en anden, der er i stand til at tage hånd om mig. Man går vel lidt 'ud af sig selv' i de situationer, samtidig med at det bare er et råb om hjælp, men man kan ikke råbe de ord:

I 2019 var Kålánguak for første gang hjemme på sin fødeegn igen – blandt andet for at lave en postcast.

'Hjælp mig, for søren!' Anfaldene skifter også karakter hen ad vejen. Første gang er det et rent råb om hjælp; jeg tror også, det bliver en måde at navigere i det nye. At man via de her udbrud på en måde kan få en pause. For man kan ligesom sige: 'Hold jer væk fra mig' eller 'Stop med at irettesætte mig'. Altså, sådan ubevidst. Og jeg kan også styre noget – måske. Og jeg kan få den her kropskontakt, som jeg er vant til. Og måske kommer der efterhånden et mønster i det – eller en tanke bag. For det er jo et barn, der ikke har et sprog – det danske sprog, og som skal navigere i den her nye familiestruktur, der bare er helt anderledes.“

Fra Kålánguak til Karen

I starten af bogen skriver du: „Jeg ser dig, lille Kålánguak. Du ligger nede under en tæt mudret masse. En tæt mudret masse af oplevelser, oplevelser som et treårigt barn egentlig ikke burde opleve, og som du alligevel har oplevet og levet videre med uden at kunne gøre noget, uden at kunne bede om hjælp og uden at kunne gøre noget ved det. Jeg selv står med

begge mine ben i mudderet og kigger på dig, dels for at hjælpe dig, dels for at trække dig op af mudderet.“ Hvem er 'jeg', og hvem er 'du' i denne passage? For resten af bogen er jo fortalt med en almindelig jegfortæller, hvor jeget er Kålánguak.

„Det er den voksne 'jeg', der ser ned på den lille 'jeg', som er 'du'. De to har været adskilt i den her muddermasse. Da jeg blev adopteret og blev fjernet fra min oprindelige familie, mistede jeg lille Kålánguak. For jeg kom til at hedde Karen. Så jeg mistede jo egentlig mig selv der og blev det produkt, mine adoptivforældre ville have, jeg skulle være. Så 'du' er den lille Kålánguak. Kålánguak betyder også 'lille' eller 'lille søde', så bogens titel er en anden måde at sige navnet Kålánguak.“

I bogen er bruges Kålánguaks rigtige navn, mens hendes søskendes navne er ændret, for at beskytte dem. En ting går dog igen fra deres rigtige navne: De har alle sammen danske navne, som typisk bruges i Grønland, mens Kålánguak er den eneste, der har et grønlandsk navn. Hun fortæller, at det skyldes tilfældigheder, at hun

som den eneste i søskendeflokken har et grønlandsk navn. I Grønland er det skik og brug, at et nyfødt barn får en nyligt afdød persons navn, så navnet lever videre i det nye menneske. Kålánguak er opkaldt efter en af hendes mors nære veninder, der døde lige før hendes fødsel.

Kålánguak blev lavet om til Karen, da hun havde været i adoptivfamilien i kort tid.

„Det var jo egentlig for, at det kunne passe dem. Men måske også for, at det skulle være enkelt i mit liv, fordi Karen forstår danskerne både at skrive og sige. Så det har været for at passe ind i deres samfund og ind i deres billede. Og jeg tror da også, at de har tænkt, at så er man en af mængden, mens jeg altid ville stikke ud, hvis jeg havde mit oprindelige navn. Og det kan jeg jo godt mærke nu, hvor jeg for nogle år siden har skiftet tilbage til Kålánguak. Det er altid sådan noget med: 'Hvordan staver man dit navn? Og hvordan udtaler man det?' Og det er heller ikke, fordi jeg absolut vil væk fra navnet Karen, og hvis nogle kalder mig det, reagerer jeg, for jeg har jo heddet det en stor del af mit liv. Og nogle gange kalder jeg mig bare Karen for nemhed skyld, for eksempel ved bordbestilling.“

Forbindelsen til Grønland kappet

Bogen slutter, da du har været i adoptivfamilien cirka et halvt år, og lige før familien rejser til Danmark. Vil du røbe lidt af, hvad der skete senere, selv om du er i gang med en bog om dit videre liv?

„Da vi flyver til Danmark, mister jeg al kontakt til Grønland. Vi taler ikke om Grønland. Jeg hører ikke om Grønland, og det liv, mine adoptivforældre havde de fem år i Grønland, taler de heller ikke om. Det er et lukket kapitel, da vi kommer til Danmark. På det tidspunkt er jeg lige blevet fire år, og mine brødre, som er deres egne børn, er syv og ti. De har også har haft en barndom i Grønland i fem år, som de heller ikke får talt om. Det er noget, jeg har talt med min yngste storebror om som voksen, og han siger også, at vi aldrig talte om det. Og i dag siger han: 'Hvis der er noget med Grønland, så skal jeg bare se det.' Så han har jo

også et savn. Der er også hans barndom og hans liv. Der må være sket et eller andet, siden de valgte ikke at tale om det.“

Under opvæksten i Jylland lagde Kålánguaks adoptivmor stor vægt på, at hun lærte at støvsuge, gøre rent og passe hus, og hun syntes, det var vigtigt, at Kålánguak havde pligter hele tiden, så hun ikke blev for 'grønlandsk'.

Negative Grønlandsbilleder

„Det, jeg fik hørt om Grønland, var jo alle de her negative ting om grønlandere, der ikke kom på arbejde, når de havde fået løn, eller når solen skinnede, så var de ude på havet og fange. Hun brugte al sin tid på at fortælle mig, at sådan skulle jeg ikke blive. Der blev kun talt om Grønland på en negativ måde.“

Men det var ikke bare i hjemmet, at Grønland blev negativt omtalt. Kålánguak husker, at også mediedækningen var med til at reproducere de fordomme, der var om Grønland og grønlandere. Enten var det romantisierende billeder af den storslåede natur, eller også var det billeder af socialt udsatte filmet på Christianshavns Torv.

„Så kunne jeg få lov til at se femseks grønlandere, der væltede rundt, og som jeg skulle identificere mig med. Det var ikke nogen sund forestilling om Grønland, hverken fra mine forældres side eller fra samfundets side.“

Kålánguak kom først tilbage til Grønland og oplevede landet ved selvsyn i 2019, da hun var der sammen med Iben Mondrup for at producere podcasten.

Ingen kontakt med mor og søskende

Ud af søskendeflokken er fire blevet bortadopteret: de to til Danmark og to andre til grønlandske familier, hvor de blev fætter og kusine i den nye, udvidede familie.

Kålánguaks grønlandske mor blev dansk gift, flyttede til Danmark og fik endnu en datter.

Kålánguak tror ikke, hendes mor var klar over, at der var tale om lukkede adoptioner, fordi de havde åbne adoptioner i Grønland.

„Hun troede, at hun kunne komme og opsøge os og holde kontakt. Ud fra vores gamle kultur havde vi åbne adoptioner, hvor forældre og børn kunne have kontakt med hinanden. Så hun troede, at hun kunne komme og få adgang til mig. Hun fandt ud af, hvor jeg boede og kontaktede mine adoptivforældre. De valgte at sige 'nej'. Det var et år efter, at vi var kommet til Danmark.“

Kålánguak fortæller, at mange af de grønlandske kvinder, hvis børn var blevet adopteret til Danmark, faktisk flyttede med.

Før i tiden havde vi jo faktisk et velfungerende system med, at man kunne hjælpe hinanden med de åbne adoptioner. Det blev ændret fra det danske styres side, og der blev indført lukkede adoptioner.

„Før i tiden havde vi jo faktisk et velfungerende system med, at man kunne hjælpe hinanden med de åbne adoptioner. Det blev ændret fra det danske styres side, og der blev indført lukkede adoptioner. Og det havde jo kæmpe konsekvenser, at mødre ikke blev informeret om, hvad det betød. Og jeg tænker også, at det er mere naturligt, at man mister sin mand i Grønland, end man gør i Danmark, på grund af de omstændigheder, vi lever i, men fordi man mister sin mand, betyder det ikke, at man ikke kan tage vare på sin familie. Man er jo ikke fattig på samme måde, som en dansker vil se det udefra.“

Men hvad er så grunden til, at I blev bortadopteret?

„Jeg snakkede med de sociale myndigheder, da vi var i Grønland. Man tog simpelthen børnene og gav dem væk til danske familier. Selv om mine

papirer er i orden med, at jeg kom i pleje først, og min biologiske mor også har skrevet under på plejekontrakten, så var hun jo ikke velinformeret. Og på den tid mente man, at det, danskerne sagde, nok var rigtigt. Man var underdanig over for dem. Hvis en dansker sagde: 'Det er bedst, at vi tager dine fire børn', så gjorde man ikke noget imod det, for den magt havde danskerne. Og det var også den vejledning, hun fik."

Men vi børn fra Grønland, vi er jo bare blevet taget. På min adoptionsbevilling fra Dronning Margrethe står der, at jeg er gratis. Gratis!

Ophævelse af adoptionen

Kålánguak valgte at ophæve sin adoption i 2020. Hun havde ikke haft kontakt med sin adoptivfamilie, siden hun som 17-årig flyttede til Norge for at blive au pair.

„Efter det havde de egentlig ikke noget med mit liv at gøre, og de var ikke interesserede. Jeg fik for eksempel ikke nogen gave til min 18-års fødselsdag. Det måtte au pair-familien sørge for, og da jeg holdt op med at ringe, stoppede kommunikationen.“

Da Kålánguak i 2019 arbejdede på podcasten, blev adoptivfamilien kontaktet af producenten, fordi de også skulle have mulighed for at kommentere forløbet. Derefter spurgte hendes adoptivfar på Facebook, om de skulle være Facebookvenner. Hun havde egentlig ikke lyst, men sagde ja af hensyn til produktionen – men hun ønskede ikke at møde dem.

„Jeg vidste bare, at hvis jeg startede kontakten med min adoptivmor igen, ville hun på en splitdel af et sekund få mig tilbage i nogle følelser, som ikke er gode. Og hun har jo aldrig set mine børn. De skal skånes for

hende, og det gør jeg bedst ved ikke at have kontakt med hende.“

Kålánguak havde derimod haft en sporadisk kontakt med den yngste af sine brødre, men da hendes adoptivfar døde, lige før podcasten kom ud, blev Kålánguak ikke inviteret til bisættelsen. Hendes navn figurerede heller ikke i familiens dødsannonce eller i mindeord i avisen.

„Efter det vælger jeg at ophæve adoptionen. Jeg kunne lige så godt afskrive dem, når jeg ikke engang figurerede i min adoptivfars dødsannonce. Jeg talte med Ankestyrelsen, og de sagde, at når jeg ikke havde haft kontakt med min mor, siden jeg var 17 år, kunne der gå lang tid, inden jeg hørte fra hende. Men inden for 14 dage havde hun godkendt ophævelsen af adoptionen, og papirerne var fikset. Og det er jo også sårbart, selv om det var mig, der havde valgt det.“

Gratis

Kålánguak mener, at de adopterede fra Grønland falder mellem to stole: de internationalt adopterede og de nationalt adopterede. Hun fastslår, at det er vigtigt at holde sig for øje, at adoptioner fra Grønland til danske familier er transkulturelle adoptioner.

Da der begyndte at komme fokus på transnational adoption, lagde Kålánguak mærke til, at der inden for de transnationale adoptioner var noget struktur, som hun selv havde savnet som adopteret fra Grønland, for eksempel landeforeninger.

„Når man så kigger på sin egen adoption, er man egentlig bare blevet taget,“ siger hun. „Og der er ikke blevet taget vare på os grønlandske børn, så vi for eksempel kunne mødes med andre grønlandske børn og tænke: 'Okay, den måde, jeg er på, er ikke helt forkert, fordi der også er andre som mig'. Eller måske mine adoptivforældre kunne have haft et sted, hvor de kunne få råd om, hvad man gør med et barn, der græder hysterisk. De har bare skullet passe sig selv. Der er ikke nogen, der har kigget på, hvordan min opdragelse har været. Overhovedet ikke. For jeg var jo blevet 'reddet' fra Grønland.“

Du har formuleret noget i retning af, at man føler sig mindre værd, når der ikke er betalt penge, som ved

transnational adoption. Er det rigtigt forstået?

„Jeg ved godt, at man ikke må kigge på børn som en handelsvare. Men adoptivforældrene i transnationale adoptioner har trods alt virkelig villet det, for man skal igennem nogle prøver og godkendes, og man skal give nogle penge. Men vi børn fra Grønland, vi er jo bare blevet taget. På min adoptionsbevilling fra Dronning Margrethe står der, at jeg er gratis. Gratis!“

Min tanke er, at forældre, som ikke kunne komme igennem systemet til en transnational adoption, bare kunne vende næsen mod Grønland og få et barn. Man kunne egentlig bare tage børnene, uden at der var restriktioner. Det var bare godt, de kom herved, mente man, for de kan jo ikke finde ud af noget deroppe!“

„Jeg vil have ønsket, at mine adoptivforældre havde fået information om, at det er godt, at man bibeholder et barns kultur og viser, hvor det kommer fra, for eksempel ved at have en lille mappe med billeder eller komme tilbage og se sit land eller bare tale om det.“

Kålánguak fortæller, at der nu bliver udarbejdet en historisk redegørelse for adoptionerne fra Grønland til Danmark, men hun mener, at der også er behov for en juridisk undersøgelse.

„Jeg synes, Danmark skal stå juridisk til ansvar for det, de har gjort. En historisk udredning er ikke nok, selv om der kommer en grønlænder med i arbejdsgruppen, efter at vi har råbt op om, at der skal være en grønlandsk repræsentation.“

Kålánguak mener også, at adoptionerne fra Grønland skal indgå i den undersøgelse, der vil blive lavet af transnationale adoptioner.

„Der skal altså også kigges på vores adoptioner på samme måde som på de transnationale, og det er vigtigt, at vi får defineret, at vi er transkulturelt adopterede. Ofte sker der jo bare det, at vi grønlændere bliver smidt under bussen, fordi vi er danske statsborgere.“ ■

Kålánguak Absalonsens podcast om hendes tilbagerejse til Grønland ligger på politiken.dk. Den hedder *Rejsen til det røde hus* og er i fire afsnit.

Iben Mondrup er født i 1969 og opvokset i Grønland. Hun er forfatter og billedkunstner og fik sit gennembrud med romanen *Godhavn* i 2014.

FOTO: LES KANIER

Den ultimative hævn

Bjørn er den tredje roman i Iben Mondrups trilogi om Grønland og adoption, efter romanerne *Tabita* og *Vittu*. I *Bjørn* samles trådene, og trilogiens hovedkarakterer er tilbage i Grønland. Om det bliver den forventede og ønskede forløsning, er diskutabelt.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Vi er kommet frem til 1982-83, og både Tabita og Vittu er voksne. De er begge ad forskellige veje og på forskelligt tidspunkt kommet tilbage til Grønland. Læseren af bind 2 om Vittu ved, at han er kommet til Grønland, hvor han har slået sig ned i en isoleret

hytte uden for en lille bygd ved Uummanaq. Det ved Tabita imidlertid ikke. Hendes adoptivforældre har bildt hende ind, at han er død, efter at de skilte sig af med ham og placerede ham på et børnehjem, da adoptivmoren, Eva, fandt ud af, at

adoptivfaren, Berthel, faktisk var biologisk fra til Vittu.

Siden dengang har den savnede lillebror fulgt Tabita som et lille, særdeles livagtigt spøgelse, som hun kan føre samtaler med. Et spøgelse, der har den størrelse, som Vittu havde,

dengang deres veje skiltes, fordi hun stak af hjemmefra – i slutningen af bind 1.

Romanens åbningsscene og afslutningskapitel udgør dens ramme: Det er juli 1983, og Tabita har efterladt Berthel på en øde strand et stykke syd for Nuuk, mens hun selv sejler væk i den båd, han havde chartret til en sightseeingtur uden at vide, at det var hende, der var skipper og guide på båden. Tabita vil foretage det endelige opgør med den adoptivfar, der har ødelagt hendes, Vittus og hendes mor Abelones liv.

Efter åbningsscenen er der flashback til året før – sommeren 1982. Skønt det meste af *Bjørn* foregår i Grønland, er der umiddelbart efter den korte åbningsscene et kapitel om Berthel og Eva og deres trøstesløse liv i Humlebæk. Deres kuldslåede ægteskab er præget af en enorm følelsesmæssig afstand – kamufleret af en skrøbelig, foruroligende høflighed.

Opgøret som tema går igen: Ligesom Tabita søger opgør med Berthel, gør Berthel op med Eva og deres ægteskab. Han meddeler, at de skal skilles, hvorpå han drager til Grønland på en ny udstationering, blandt andet i håb om at finde Tabita og Vittu og forsone sig med dem.

Løgn og fortier

Svigt i form af løgn og fortier er et gennemgående tema i alle tre romaner. De fleste af personerne lyver eller fortier noget over for deres nærmeste. I *Bjørn* viser det sig, at også børnenes biologiske mor, Abelone, fortier ting. Hun har fortiet over for Tabita, at hun har viden om, at Vittu er i live og befinder sig i en hytte uden for Uummannaq. Det bliver ikke helt forståeligt for læseren, hvorfor hun gør det. Hun fortier også, at hun selv er dødeligt syg af brystkræft, hvilket nok er mere forståeligt. Måske fortier hun det i en vis forstand endda også over for sig selv.

Tabita lyver over for Vittu med hensyn til, om hun har fortalt deres mor, at hun vil finde ham og bringe ham tilbage. Og hun lyver også over for ham med hensyn til adoptivforældrene. Hun siger, at hun er færdig med dem, og at det er dødt og begravet. Det er

det imidlertid langt fra. Hendes hævntrøst er i allerhøjeste grad levende.

Ligesom i de tidligere romaner er der også i *Bjørn* skiftende synsvinkler, så man som læser får indblik i de forskellige karakterers helt forskellige opfattelse af de samme situationer, hver enkelt karakters inderste motiver og forhåbninger – og hvad de ved og ikke ved.

Bjørn

Romanen hedder *Bjørn*, selv om der ikke er nogen personer i romanen, der hedder det. Så titlen henviser ikke til en i persongalleriet som de foregående titler. Hvem eller hvad er Bjørn? Bjørn er – måske – den isbjørn, der har kredset om Vittus afsides beliggende jagthytte uden for Uummannaq. Og det er måske den isbjørn, han hører rygter om i Upernavik og derefter tager ud for at nedlægge. Måske er det den samme isbjørn, måske en anden. Sådan er det på realitetsplanet. Men måske er isbjørnen i stedet noget symbolsk. I romanen har den noget uvirkeligt og ildevarslen over sig – og den er beskrevet som noget, der er endnu farligere og mere uberegneligt end et vildt dyr i naturen. Og hvorfor er det Vittu så magtpåliggende at dræbe den? Ganske vist er skindet kostbart, men det giver ikke helt mening i en roman, hvor personer ikke er særligt optagede af penge eller økonomi. Bjørne er ofte symboler på styrke – så handler det om et rituelt drab for at indoptage isbjørnens styrke?

Under alle omstændigheder bliver Vittus plan om at nedlægge isbjørnen skæbnesvanger for ham.

Had

Som nævnt er romanens rammetælling et forløb, hvor Tabita og hendes adoptivfar er sejlet ud i bugten ved Nuuk. For ham en turistsejltur, for hende et endeligt opgør. Og så alligevel måske ikke.

Hun skriver på sin notesblok: „Han skal ikke dø helt, han skal hele tiden være lige ved at dø.“ Det er for billigt sluppet, hvis han bare dør.

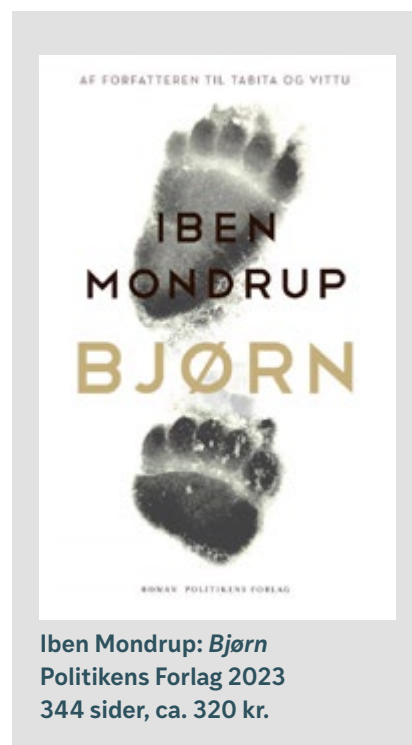
Hun er fuld af had og bitterhed over for adoptivfaren Berthel, og det kan undre, at adoptivmoren Eva – der dog er beskrevet som mere afstumpet

og narcissistisk end Berthel – ikke bliver samme had til del, men tolkningen kan være, at hun ganske enkelt ikke er betydningsfuld nok til at fortjene Tabitas had.

Forløbet ude i bugten ses skiftevis fra Berthels og Tabitas synsvinkel, men selv i de dele, hvor Tabita er synsvinkelbærer, og læseren bliver delagtiggjort i hendes tanker, forbliver man usikker på hendes virkelige motiv og plan. Som læser har man jo lært, at hun ikke rutter med sandheden. Måske ikke engang i sine indre tanker. Eller er det fortælleren, der ikke giver læseren fuld adgang til hendes tanker? Under alle omstændigheder er den dramatiske afslutning tvetydig. Hvad er det virkelige hændelsesforløb?

Med skildringen af Tabitas ubændige vrede over for sin adoptivfar og Berthels manglende erkendelse af, hvor irreversibelt galt relationen er gået, skriver Iben Mondrups grønlandske adoptionstrilogi sig stærkt og aktuelt ind i den adoptionsdebat, der er eksploderet i vinteren og foråret 2024. ■

Anmeldelser i magasinet af de to tidligere romaner i Grønlandstrilogien: *Tabita* blev anmeldt i nr. 1/2020. *Vittu* blev anmeldt i nr. 1/2022.

Særtema: International adoption i fortid og fremtid

En række begivenheder har rejst tvivl om international adoption i både fortid og fremtid. Der er tvivl, om de internationale adoptioner til Danmark i fortiden er foregået lovligt; der er opstået usikkerhed om de organisatoriske rammer for en mulig fremtidig adoptionsformidling, og der er uklarhed om den politiske holdning til international adoption til Danmark i fremtiden.

Dreng i Cebu City,
Filippinerne.

Den perfekte storm

I begyndelsen af 2024 skete der flere ting, som til sammen skabte den perfekte storm og bragte international adoption på alles læber – og satte spørgsmålstejn ved international adoption både bagudrettet og fremadrettet.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Suspension af adoptioner fra Sydafrika og senere alle seks afgiverlande, DIAs beslutning om at nedlægge sig selv som formidlende organisation, offentliggørelsen af Ankestyrelsens historiske redegørelse for uregelmæssigheder og ulovligheder i adoptioner fra Sydkorea og DR's dokumentar *Det store adoptionstyveri* om systematisk franarring af børn i Chennai-området i Indien var nogle af stormens ingredienser i januar.

I februar måned stod Freja Bøggild, tidligere fuldmægtig i Ankestyrelsen, frem i blandt andet TV Avisen på DR og i onlinemediet Danwatch og fortalte, at ingen internationalt adopterede kan vide sig helt sikre på, hvad sandheden i deres adoption er.

Tilsammen pegede alle disse ting på, at der har eksisteret dysfunktionelle mekanismer i internationale adoptioner i fortiden – og muligvis stadig gør det i nutiden. Det affødte en heftig, men også mangfoldig debat om international adoptions berettigelse i dag og i fremtiden. Det piblede frem i medierne med adopterede, adoptanter og andre, der havde holdninger til og perspektiver på adoption. Og både

debatten og aktiviteterne løb så hurtigt i starten af året, at det var svært at følge med og nærmest umuligt at skabe et komplet overblik. Mængden af kronikker, debatindlæg og interviews var næsten endeløs. For slet ikke at tale om opslag på sociale medier.

Der blev gennemført en online-underskriftindsamling for en tilbunds-gående undersøgelse, der skulle omfatte alle afgiverlande i hele den periode, hvor der har været internationale adoptioner – vel at mærke en undersøgelse, der placerer et juridisk ansvar. På politisk niveau har der været en stribe samråd om adoption, en stor høring på Christiansborg om transnational adoption og et møde på Institut for Menneskerettigheder med fokus på de menneskeretlige konsekvenser. Derudover har der været masser af mindre debatarrangementer og en lille kulturfestival i Cinemateket i København med film, oplæsninger og samtaler om transnational adoption.

Alle disse begivenheder og debatter drejede sig om international adoption, og besynderligt nok var der næsten ingen – hverken på debatniveau eller

på politisk niveau – der stillede de samme spørgsmål til nationale adoptioner. Overvejelser om, hvilken lære man kunne drage af fejlene i international adoption og føre over på regelsættet for national adoption og surrogatforældreskab, var stort set fraværende. Det var bemærkelsesværdigt, at der ikke så ud til at være nogen synderlig politisk appetit på også at stille de samme krav og forventninger til et sikkert og fejlfrit formidlingssystem på nationalt plan som i international adoptionsformidling.

Juridisk ansvar og kompensation

Både Korea-rapporten (og tidligere påvisning fra Danish Korean Rights Group af ulovlige adoptioner) og dokumentaren om de stjålne børn fra Indien forsynede dem, der ønsker en tilbunds-gående og juridisk undersøgelse af adoptioner fra samtlige afgiverlande med solide argumenter for, at en sådan undersøgelse er absolut nødvendig. Ministeren vred sig og blev ved med at tale om forældelse og straffeansvar, skønt det ikke er strafforfølgelse på individplan, der efterspørges, men derimod at staten tager ansvar for sin rolle i at have legitimeret et system, der muliggjorde ulovlige adoptioner – eller i hvert fald ikke løftede sin tilsynsopgave med rettidig omhu og reagerede på advarsler om problemer.

En af årsagerne til regeringens modstand mod en juridisk undersøgelse, der tager stilling til statens ansvar for at se igennem fingre med en ulovlig adoptionspraksis, er formentlig, at en sådan ansvarsplacering kan medføre eventuel økonomisk godtgørelse for de berørte. Og der er jo omkring 23.000 adopterede.

Spørgsmålet om kompensation har ellers bemærkelsesværdigt nok været stort set fraværende i den offentlige debat. Dog med én undtagelse: Institut for Menneskerettigheder berørte det på høringen på Christiansborg. Og på samme konference sagde David Kildendal, der er adopteret fra Indien og kendt fra dokumentaren *Det store adoptionstyveri*, en ting, der gør det oplagt at tænke i netop de baner: Det kan være utroligt krævende og omkostningsfuldt for den enkelte adopterede, der har fået frarøvet sin identitet, at finde sin oprindelige

Udtrykket 'Den perfekte storm' kommer fra det engelske 'the perfect storm' og betegner et sammenfald af omstændigheder, der forstærker hinanden i alvorlig eller uheldig retning. Udtrykket havde oprindeligt på engelsk en negativ betydning, men er på dansk også brugt om positive hændelser. Ordet 'perfekt' har ikke sin sædvanlige betydning, fejlfri, men har snarere en forstærkende funktion, svarende til en af betydningerne af det engelske 'perfect': komplet, fuldstændig, total – uden værdiladning eller kvalitetsbedømmelse. Her bruges det uden værdiladning om tilfældigt sammenfaldende begivenheder, der har forstærket hinanden og udløst en orkan af debatter om international adoption.

2022

- 23/8** Danish Korean Rights Group afleverer de første 53 adoptionssager til den sydkoreanske Sandheds- og Forsoningskommission. Senere kommer der flere hundrede sager mere fra Danmark, Norge og en række andre lande.
- 29/9** FN udtaler, at illegale adoptioner er en menneskerettighedskrænkelse, som staterne har pligt til at undgå, og anbefaler, at staterne skal medvirke aktivt til, at tidligere tiders illegale adoptioner bliver undersøgt til bunds.

2023

- 2/8+9/8** Dokumentaren *Hemmeligheden i skyggearkivet* i to afsnit blev vist på TV 2.
- 31/10** Ankestyrelsen giver DIA en advarsel om, at regelgrundlaget for formidlingsarbejdet og betingelser for. Advarslen gives til baggrund af tilsynet med adoptionsformidlingen fra Madagaskar.
- 14/12** Ankestyrelsen meddeler DIA, at Ankestyrelsen med øjeblikkelig virkning suspenderer DIAs samarbejde med den sydafrikanske organisation Impilo på grund af tvivl om, hvorvidt DIAs formidlingsarbejde i Sydafrika er i overensstemmelse med DIAs akkrediteringsvilkår og danske og internationale regler for international adoption. Suspensionen skal vare, indtil Ankestyrelsen har undersøgt sagen.

2024

- 12/1** Ankestyrelsen varslar DIA om, at det indstilles til social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil, at samarbejdet med Sydafrika stoppes endeligt. DIA får tre uger til at komme med bemærkninger til dette. Desuden kommer DIAs samarbejde med de øvrige fem afgiverlande (Filippinerne, Indien, Taiwan, Thailand og Tjekkiet) under skærpet tilsyn. DIA får seks uger til at indsende en række dokumenter såsom ansættelseskontrakter for kontaktpersoner og oversigter over betalinger til afgiverlande.
- 15/1** Social- og boligministeren beslutter – angiveligt på en indstilling fra Ankestyrelsen – at suspendere alle internationale adoptioner på ubestemt tid.
- 16/1** DIA melder ud, at man igangsætter en kontrolleret afvikling af sit virke som formidler af internationale adoptioner.
- 21/1** Dokumentarserien *Det store adoptionstyveri* om børn, der blev franarret deres forældre i den indiske by Chennai og bortadopteret blandt andet til Danmark, har premiere på dr.tv.
- 25/1** Ankestyrelsen udgiver rapporten *Adoptionsformidlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne*.
- 20/2** Tidligere fuldmægtig i Ankestyrelsen Freja Bøggild træder frem i blandt andet TV Avisen på DR og onlinemediet Danwatch og fortæller, at ingen internationalt adopterede kan vide sig helt sikre på, hvad sandheden i deres adoption er.
- 31/3** Onlineunderskriftsindsamlingen til støtte for kravet om en uvildig, juridisk undersøgelse af adoptionsområdet slutter med 1657 underskrifter, som overleveres til social- og boligministeren i forbindelse med høringen den 3. april.
- 3/4** Socialudvalget afholder høring på Christiansborg om transnationale adoptioner.
- 8/4** Fagligt møde arrangeret af Institut for Menneskerettigheder blandt andet om statens menneskeretlige ansvar i internationale adoptioner.
- 24/4** Deadline for høringssvar i høringen om et udkast til lovforslag om ændring af adoptionsloven (Håndtering af konsekvenserne ved afvikling af Danish International Adoption).
- 1/5** Ved redaktionens afslutning foreligger der ingen afklaring af fremtiden for international adoption i Danmark – hverken på kort eller længere sigt.

Fokus på ulovlige internationale adoptioner er tiltaget de senere år – i Danmark og i mange andre lande. I Danmark er kritikken af problemerne i adoptionsformidlingen især accelereret her i 2024. Man kan diskutere, hvornår en tidslinje skal begynde, og hvilke hændelser der skal tages med. Ét bud på et *tipping point* i den offentlige holdning til international adoption i Danmark kunne være Danish Korean Rights Groups (DKRG) indlevering af de første sager til Sydkoreas Sandheds- og Forsoningskommission i august 2022. På trods af, at Ankestyrelsen tidligere har udgivet historiske undersøgelser om ulovligheder i adoptioner (Bangladesh, Chile, Colombia, Indonesien, Sri Lanka), og der også for år tilbage er lavet kritiske dokumentarfilm og udgivet kritiske bøger om adoption, var det, som om kritikken først for alvor vandt gehør med DKRG's dokumentation.

familie og få genskabt sin identitet. For hans eget vedkommende havde der været tale om syv års søgen med adskillige rejser til Indien og udgifter på mere end 100.000 kroner.

Det er statens klare konventionsmæssige forpligtelse at sikre, at alle adopterede, der har fået frarøvet deres identitet, får den genoprettet hurtigst muligt. Men da mange adopterede i praksis har stået ret alene med den opgave, er en økonomisk godtgørelse en ret naturlig forventning. Og kravene skal nok dukke op, uanset hvilken form undersøgelsen af de internationale adoptioner ender med at få.

Delte meninger

Debatten i de første måneder af 2024 har vist, at der er næsten lige så mange nuancer og perspektiver på emnet, som der er involverede. De, der har ytret sig, er dog stort set delt op i to hovedgrupperinger: Dem, der inderligt ønsker international adoption afskaffet både nu og i fremtiden, og dem, der fortsat mener, at international adoption kan have en berettigelse som løsning for børn, der vittterligt ikke har familie eller netværk at vokse op hos i deres fødeland.

Meningerne brydes ikke om, hvorvidt ulovlige adoptioner skal være en mulighed, for det er alle enige om, at de ikke skal. Uenigheden står mellem dem, der ikke tror på, at det er muligt at skabe et internationalt adoptions-system uden risiko for ulovlige adoptioner, og dem, der tror på, at det godt kan lade sig gøre.

Magasinet Adoption & Samfund har ønsket så vidt muligt at afspejle spændvidden og nuancerne i de mange ståsteder i debatten – også at høre røster, som har andre forventninger med hensyn til fremtiden for international adoption end Foreningen Adoption & Samfund. Imidlertid er der tilsyneladende – måske på grund af det hektiske aktivitetsniveau og til tider krasse debatklima – opstået en vis *kommunikationsfatigue* blandt aktører og meningsdannere. Flere af de adspurgte aktører på adoptionsområdet – både adopterede og adoptanter, og især de mere adoptionskritiske – har desværre sagt nej tak til at ytre sig om emnet i magasinets spalter. ■

Hvad sker der med DIAs opgaver?

Efter DIAs beslutning i januar om at påbegynde en kontrolleret nedlukning af deres aktiviteter har der hersket en del usikkerhed om, hvad der ville ske med DIAs arbejdsområder, både midlertidigt og permanent.

Den aktuelle situation ved redaktionens afslutning den 3. maj er, at det umiddelbare forløb for nogle aktiviteter er klarlagt, mens andre venter på en afklaring. Den permanente løsning vedrørende såvel adoptionsformidling som konventionsforpligtede PAS-opgaver er endnu ikke fastlagt.

Ankestyrelsen planlægger i samarbejde med DIA det videre forløb for afviklingen, hvor der blandt andet skal tages stilling til spørgsmålet om afviklingsperioden, økonomien i en afviklingssituation, DIAs fortsatte drift i afviklingsperioden og overdragelsen af DIAs arkiver.

Allerede matchede sager

De ansøgere, der har accepteret et matchningsforslag og venter på at rejse ud og hjemtage barnet, kan fortsætte deres sag i DIA efter de procedurer og regler, der gælder for dette.

Ansøgere på ventelisten

Beslutning om det videre forløb for ansøgere på venteliste til international adoption er endnu ikke truffet.

Ankestyrelsen har i samarbejde med DIA kortlagt, hvor hver enkelt af DIAs ansøgere befinder sig i adoptionsprocessen. Disse ansøgers muligheder for at færdiggøre et internationalt adoptionsforløb afhænger af en række forskellige faktorer. Det vil blandt andet afhænge af, hvilken struktur disse adoptioner vil skulle afsluttes i efter DIAs ophør, da de almindelige ventetider i et internationalt adoptionsforløb rækker ud over DIAs forventede afviklingsperiode. Det vil også afhænge af, om DIAs nuværende samarbejdspartnere i afgiverlandene vil fortsætte samarbejdet med DIA i afviklingsperioden eller med en potentiel anden aktør efter DIAs ophør. Ankestyrelsen har orienteret DIAs samarbejdspartnere og de relevante myndigheder i disse lande om den aktuelle situation.

PAS – aktindsigt og søgning

Hvis man som adopteret ønsker aktindsigt i egen adoptionssag, skal man som hidtil henvende sig til DIA, da DIA registrerer alle henvendelserne, så de er opført ét sted. Imidlertid foretager DIA ikke aktiv sagsbehandling af aktindsigtssager, da de nødvendige ressourcer (herunder juridisk kapacitet) ikke er til stede. Når det igen bliver muligt at få aktindsigt i egen adoptionssag, vil det fremgå af Ankestyrelsens hjemmeside.

DIA har oplyst, at de fortsat varetager de øvrige PAS-relaterede opgaver, herunder rådgivningsforløb vedrørende tilbagerejser, kontakt til biologisk slægt og lignende. Det kan godt lade sig gøre at påbegynde en sag hos DIA om søgning af biologisk slægt uden aktindsigt.

Hvis en adoption er gennemført med bistand fra Terre des Hommes, kan man som adopteret fortsat søge om indsigt hos Rigsarkivet eller hos Ankestyrelsen, da disse sager opbevares af Rigsarkivet. ■

Filippinerne var et af de sidste fem afgiverlande, inden adoptionsformidlingen blev stoppet.

David Kildendal er den gennemgående person i dokumentaren *Det store adoptionstyveri*.

Tyveri af børn fra Indien

I januar 2024 blev tv-dokumentaren i tre afsnit *Det store adoptionstyveri* om adoptioner fra Indien slået stort op på DRTV. Nu blev det almen og uafviselig viden, at mindst 10 adopterede fra Indien til Danmark var blevet franarret deres indiske familier. I forlængelse af dokumentaren deltog to af de medvirkende, David Kildendal og Murugasan Nielsen, meget aktivt i adoptionsdebatten og var synlige i den danske medieoffentlighed.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

David Kildendal er adopteret til Danmark som toårig i 1979, og han opdagede ved et tilfælde, at han var stjålet fra sin indiske familie, og at han endda var blevet adskilt fra sin biologiske bror, som også var adopteret til Danmark. Det skete under hans første tilbagerejse til Indien, hvor hans ærinde i udgangspunktet blot var at opleve det land, han kom fra. Snart opdagede han ved at tale med mennesker i storbyen Chennai, hvor det børnehjem, han var adopteret fra, lå, at børnehjemets leder, Pastor George var kendt for at franarre forældre deres børn og bortadoptere dem til udlandet.

For David, som er den gennemgående person i *Det store adoptionstyveri*, blev det starten på mere end

10 års research i adoptioner fra Indien, især Chennai-området. I første omgang var det en søgen efter sin egen familie og opklaring af sin egen adoption, som også førte til mødet med broren Martin og andre adopterede fra Indien. Blandt andet havde broren en adoptivsøster, der var adopteret fra det samme børnehjem. Det tog David syv års intens søgen, før han fandt sin mor og sin store familie i Chennai og fandt ud af, at han aldrig skulle have været bortadoptet. I denne efterforskningsproces fik han indsigt i det generelle mønster i sagerne om stjalne børn, som via børnehjemmet i Chennai blev bortadoptet til Danmark. Der var tale om 48 børn i perioden 1978-82. Men også på andre indiske børnehjem har

dette mønster gjort sig gældende – også op i nyere tid.

Ny identitet

Martins søster, Lise, var blevet flyttet fra Chennai til New Dehli og forsynet med et nyt navn og en ny baggrundshistorie inden adoptionen til Danmark. David fandt via sin research ud af, at dette ikke var tilfældigt. På et tidspunkt satte en dommer i Chennai en stopper for godkendelse af bortadoptioner, fordi der havde været en række sager om kidnappinger fra et andet børnehjem i byen. Derefter blev børnene – stik imod datidens indiske regler – flyttet til New Dehli, hvor der ikke var den hindring. Børnene havde nu fået en ny identitet og en ny historie.

Murugasan Nielsen (tv.)
og David Kildendal (th.) på
research i Chennai i Indien.

FOTO: DR

Også de børn, der blev adopteret direkte fra Chennai, blev udstyret med falske oplysninger. En gennemgående ting er ændring af børnenes alder. På grund af ønsket fra danske adoptanter om at adoptere så små børn som muligt blev en del af børnene løjet flere år yngre, end de var. Man kan sige, at det senere er blevet en boomerang, idet yngre børn, der ikke havde et sprog og ikke kan huske, hvad der skete, er en 'fordel' i et lys-sky adoptionssystem, men eftersom flere af disse børn var gamle nok til at huske ting fra deres barndom i Indien, kan de som voksne medvirke til at kaste lys over det skete. Danske børnelæger beskrev „en uhyggelig diskrepans“ mellem børnenes alder

på papiret og deres virkelige alder – op til fem års forskel.

En af dem, der kan huske noget fra Indien, er Murugasan Nielsen, der blev løjet to år yngre, end han var. Han blev sammen med to af sine søstre franarret familien i landsbyen Naya-dumangalam tre-fire timers kørsel fra Chennai, og hans forældre forsøgte desperat at få kontakt med deres forsvundne børn. De solgte endda noget jord for at kunne føre en retssag, der resulterede i, at de fik adressen på Adoption Center i Aarhus. De skrev i 1992 et hjerteskræende brev til børnene, hvor de bad om at få livstegn hurtigst muligt, men Adoption Center formidlede aldrig brevet videre til adoptivfamilien.

Nødråb fra indisk far

Det er ikke første gang, der i den danske offentlighed er fremlagt vidnesbyrd om tyveri af børn fra Indien.

Det skete allerede i 2007, da en indisk far i sin søgning efter sine forsvundne børn havde fundet ud af, at de var endt i Danmark, og han stod frem i et interview på DR. Dengang vandt sagen ikke meget gehør, og der blev ikke draget nogen konsekvenser.

Det skyldtes måske, at sagen – i modsætning til sagerne i dag – stod lidt alene, men måske også, at der var tale om et nødråb fra en desperat far i Indien, hvorimod protesterne i dag kommer fra ressourcestærke adopterede i Danmark. ■

Det tog David
Kildendal syv år at
finde sin familie i
Chennai i Indien.

FOTO: DR

Kilder

- Folketingets TV fra Socialudvalgets høring om transnationale adoptioner den 3. april 2024: mobiltv.ft.dk/video/20231/sou/tv.9166. David Kildendals indlæg starter ved 28 minutter og 30 sekunder inde i optagelsen.
- *Det store adoptionstyveri*. Dokumentar i tre afsnit på dr.dk.

Undersøgelse af internationale adoptioner

Adoptererede har i flere år argumenteret for nødvendigheden af en uvildig, juridisk undersøgelse af den internationale adoptionsformidling til Danmark, og i efteråret 2023 så det ud til, at ønsket omsider var blevet hørt af politikerne, om end det – ved redaktionens afslutning – så ud til, at kravene kun delvist vil blive imødekommet.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

I efteråret 2023 aftalte regeringens og Folketingets partier, at der skal afsættes 12,6 millioner kroner til undersøgelse af den internationale adoptionsformidling til Danmark. I aftaleteksten står der:

„Adoptionsverdenen har ændret sig gennem tiden, og ikke mindst i lyset af de over tid skærpede krav rettes der løbende fokus på mistanke om ulovlige forhold, særligt ift. adoptioner gennemført tilbage i tid. Der afsættes derfor midler til at kortlægge den historiske udvikling i international adoptionsformidling til Danmark i form af en uvildig undersøgelse af den internationale adoptionsformidling fra de ti lande, hvorfra der er adopteret flest børn til Danmark i perioden 1964-2016. Undersøgelsens formål vil være at tilvejebringe oplysninger, der understøtter adopteredes ret til kendskab til egen historie. Undersøgelsen foretages ikke med det formål at konkludere, om de konkrete adoptioner er sket på ulovligt grundlag, og derfor vil undersøgelsen have karakter af en historisk afdækning og ikke en juridisk vurdering. Der afsættes i alt 12,6 mio. kr. til initiativet i perioden 2025-2027.“

Den 26. marts 2024 stillede Victoria Valesquez (Enhedslisten) i Folketingets Socialudvalg et spørgsmål til social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil: „Vil ministeren redegøre for, hvilke muligheder der er for at udarbejde en undersøgelse af international adoption i Danmark samt placering af den danske stats juridiske ansvar for overholdelse af internationale forpligtelser i henhold til international adoption?“

Af ministerens svar fremgår det, „at undersøgelsen skal kortlægge den historiske udvikling i international adoptionsformidling til Danmark i form af en uvildig undersøgelse af den internationale adoptionsformidling fra de ti lande, hvorfra der er adopteret flest børn til Danmark i perioden 1964-2016, hvor det nye adoptions-system blev indført. Disse lande er Sydkorea, Indien, Colombia, Kina, Sri Lanka, Etiopien, Vietnam, Thailand, Sydafrika og Bolivia.“

Endvidere svarede ministeren, at undersøgelsen ikke ville indeholde en vurdering af danske myndigheders og organisationers roller og ansvar.

Der blev desuden stillet et spørgsmål om, hvilke kompetencer og forudsætninger der behøves for at gennemføre undersøgelsen med henblik på de danske myndigheders og organisatio-

ners rolle i ulovlig adoption samt placere den danske stats juridiske ansvar. Her var svaret, at det skal drøftes i aftalekredsen, men at „ministeriet er i gang med at afdække, hvilke ønsker der er udtrykt mht. undersøgelsens form og indhold, og hvordan disse forholder sig til de aftalte rammer“.

Der står i aftaleteksten, at det vil være en uvildig undersøgelse, og eftersom uvildigheden har været et kardinalpunkt for de adopterede, har Magasinet Adoption & Samfund, spurgt Social- og Boligministeriet, hvad der ligger i ordet 'uvildig' i denne sammenhæng. Det er ikke lykkedes at få et svar på dette.

Underskriftindsamling for en uvildig, juridisk undersøgelse

I foråret 2024 blev der iværksat en underskriftindsamling online til støtte for skærpede og mere præcise krav til undersøgelsen af de internationale adoptioner. Bag denne underskriftindsamling stod en aktionsgruppe bestående af adopterede fra forskellige lande og også adoptanter (i alt 18 personer). De skrev:

„Ulovlighederne skal undersøges på tværs af samtlige 69 afgiverlande fra 1950'erne og frem til nu for at sikre, at alle inkluderes.

Anbefalinger til undersøgelse af internationale adoptioner

	Den politisk vedtagne undersøgelse	Adoption & Samfund anbefaler
Undersøgelsens betegnelse	Historisk redegørelse.	Uvildig, juridisk undersøgelse.
Formål	Historisk afdækning. Tilvejebringe oplysninger, der understøtter adopteredes ret til kendskab til egen historie.	Adopterede og deres familier skal kende sandheden om den adoption, der har skabt deres familie.
Tidsperiode, der undersøges	1964-2016.	Hele den tidsperiode, hvor der er indikationer på, at der kan have været krænkelse.
Geografisk omfang	De 10 største afgiverlande.	Alle afgiverlande.
Udføres af hvem?	Ikke beskrevet. ¹	Uvildige eksperter.
Konsekvenser og opfølgning	Ingen ansvarsplacering. Uklart, hvordan der vil blive fulgt op på at understøtte de adopteredes ret til egen historie.	Adopterede skal kunne få praktisk, juridisk og økonomisk bistand til at få afdækket sandheden om deres historie og identitet.

¹ Social- og Boligministeriet har endnu ikke oplyst, hvad ministeriet mener med 'uvildig'.

² Se interview side 55, hvor Marya Akhtar, juridisk chef i Institut for Menneskerettigheder, berører dette spørgsmål.

Adopterede, adoptanter og pårørende står derfor sammen om følgende krav til regeringen:

En uvildig, juridisk undersøgelse, der placerer et myndighedsansvar.

Undersøgelsen skal afdække ulovligheder i alle 69 afgiverlande for hele tidsperioden 1950-2024.

Undersøgelsen skal udføres af uafhængige eksperter med bred faglighed.²

Der blev indsamlet 1657 underskrifter, som blev overleveret til social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil i forbindelse med Socialudvalgets høring om transnationale adoptioner den 3. april.

Selv hvis man antager, at der er enighed om begrebet 'uvildig', er der fortsat tre spørgsmål, der adskiller Folketingets forslag til en undersøgelse fra kravene fra de berørte personer – især de adopterede, men også adoptanter og andre pårørende. Deres krav er, at undersøgelsen skal omfatte alle afgiverlande og hele perioden med internationale adoptioner,

En aktionsgruppe af adopterede og adoptanter anbefaler

Adoptionspolitisk Forum anbefaler

Institut for Menneskerettigheder anbefaler

Uvildig, juridisk undersøgelse.	Uvildig, juridisk undersøgelse.	Uvildig, juridisk undersøgelse.
Afdække ulovligheder i international adoption til Danmark og placere et ansvar – herunder for udeladelsessynder.	Klarlægge, om den danske stat • har overholdt sine internationale forpligtelser, • har skabt incitament til ulovligheder, • har sikret afgiverlandes kapacitet til at overholde internationale normer, • har sikret forsvarlig opbevaring og arkivering af alle adoptionsdokumenter.	Afdække menneskerettighedskrænkelser og placere et myndighedsansvar.
Hele perioden med international adoption, 1950-2024.	Hele perioden med international adoption, 1950-2024.	Hele den tidsperiode, hvor der er indikationer på, at der kan have været krænkelser.
Alle afgiverlande.	Alle afgiverlande.	Ikke kun lande, hvorfra der har været mange adoptioner. Også lande med færre adoptioner bør undersøges, hvis der er indikationer på krænkelser.
Uafhængige eksperter med bred faglighed.	Bør være ledet af en uafhængig, juridisk ekspertgruppe med dybdegående kendskab til adopteredes rettigheder og international lovgivning samt andre fagkyndige på området.	Uvildige eksperter for eksempel fra forskningsverdenen eller domstolene. Repræsentation fra de potentielt krænkede. ²
Placere et myndighedsansvar.	Placere et statsligt ansvar med mulighed for kompensation.	Placere et statsligt ansvar. Mulig udbetaling af godtgørelse.

og de ønsker en juridisk ansvarsplacering for de fejl, der er begået.

En af de interessenter i det danske adoptionsmiljø, som i mange år har plæderet for en tilbundsgående kulegravning af adoptionsområdet, er Adoptionspolitisk Forum. Også i foråret 2024 har de givet input til social- og boligministeren om, hvad de ser som relevante undersøgelses-

felter. (I oversigtsskemaet ovenfor er der ikke plads til alle punkter i deres udførlige liste, men den kan ses på deres hjemmeside). Adoptionspolitisk Forum påpeger blandt andet, at man bør være særligt opmærksom på adoptionsformidling fra lande, hvor menneskerettighederne er truet, eller hvor etniske minoritetsgrupper er diskrimineret eller under-

trykt. Og de tilføjer, at det i alle samfund – inklusive de rige, vestlige lande, herunder Danmark – især er udsatte familier, der er i risiko for at få frataget deres børn.

Guatemala som case

Folketingets undersøgelse vil begrænse sig til de 10 lande, som der er adopteret flest børn fra – de 10 lande er

nævnt ovenfor. Guatemala er ikke et af dem. Det kunne der ellers være god grund til.

I 2021 modtog Ankestyrelsen fra den franske centralmyndighed artikler fra avisen Le Monde, som omtalte ulovligheder i forbindelse med adoptioner fra børnehjemmet Casa Guatemala, som AC Børnehjælp formidlede 86 børn fra i perioden 1990-2009.

Mistanke om ulovlige forhold i adoptionerne fra Guatemala blev rejst i en rapport af UNICEF allerede i 2000, og i 2006 foretog Adoptionsnævnet et tilsyn og gennemgik adoptionssagerne fra Guatemala i perioden 2002-2006, hvor de konkluderede, at frigivelsesprocessen og adoptionsprocessen var velbelyst i alle sagerne. De havde dog kun undersøgt ni sager – omkring en tiendedel af samtlige adoptioner fra Guatemala på det tidspunkt. På det bagtæppe fandt Ankestyrelsen i 2021, at der efter Le Monde-artiklerne ikke var grundlag for at iværksætte en undersøgelse af adoptionsformidlingen fra Guatemala til Danmark, da man ikke havde konkrete oplysninger om ulovlige forhold i de danske sager.

I slutningen af april 2024 kunne Danwatch, et onlinemedie for undersøgende journalistik, i en artikelrække afsløre, at Adoptionsnævnet, som førte tilsyn med de formidlende organisationer i perioden 2000-2016, reagerede utrolig trægt på de advarsler, de blev konfronteret med. Og da AC Børnehjælp af Adoptionsnævnet blev bedt om at redegøre for forholdene, reagerede de om muligt endnu mere trægt.

Danwatch skriver:

„I mellemtiden – og inden de får et svar fra AC Børnehjælp – beslutter Adoptionsnævnet sig for ikke at suspendere adoptioner fra Guatemala, fordi en suspension kunne tolkes som en mistillidserklæring til AC Børnehjælp, hvilket der ikke var grundlag for“.

Det på trods af, at man på et internationalt møde, arrangeret af den såkaldte Haagerkonference, som er den internationale organisation, der har udstukket reglerne for netop

FOTO: ESTEBAN BENITES/UNSPASH

I Guatemala hærgede fattigdommen efter borgerkrigens afslutning i 1996, og advokater og mellemmand greb muligheden for at stjæle børn eller overtale mødre til at bortadoptere dem.

adoption, fik oplyst, at en person var forsvundet i Guatemala, fordi vedkommende beskæftigede sig kritisk med adoption i landet. Dette burde have fået alarmklokkerne til at ringe, når der var tale om et land som Guatemala, der på det tidspunkt stadig led under eftervirkningerne af en årtier lang, blodig borgerkrig, hvor ikke 'bare' børn, men også kritiske journalister og menneskerettighedsaktivister 'forsvandt'.

Danwatch skriver:

„I de seks år, hvor krigen stadig rasede, og hvor AC Børnehjælp

endte med at adoptere 61 børn, stjal den guatemalanske hær ifølge en rapport fra de amerikanske myndigheder flere hundrede børn og solgte dem til international adoption.“

På denne baggrund er der al mulig grund til at undersøge adoptioner fra Guatemala grundigere, end det blev gjort i 2007. Og Guatemala blot ét eksempel på et land ud over de nævnte ti største afgiverlande, hvor der er overhængende risiko for, at der har været gennemført ulovlige bortadoptioner. ■

Læs mere

- skrivunder.net/uvildig_juridisk_undersogelse_af_international_adoption
- adoptionspolitiskforum.org
- danwatch.dk

International adoption og menneskerettigheder

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der foretages en uvildig, juridisk undersøgelse af internationale adoptioner til Danmark, og at der placeres et juridisk ansvar. En juridisk undersøgelse i et menneskeretligt lys har til formål at afdække statens ansvar i forbindelse med de menneskerettighedskrænkelser, der måtte være sket i adoptionsformidlingen – men ikke at placere et strafferetligt ansvar hos bestemte politikere, embedsfolk eller andre aktører.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Institut for Menneskerettigheder, som blandt andet er sat i verden for at rådgive regeringen og Folketinget i menneskeretlige anliggender, har engageret sig aktivt i den verserende debat om ulovligheder og krænkelser af de adopteredes menneskerettigheder i forbindelse med international adoption.

Instituttets direktør, Louise Holck, skrev en kronik i Jyllands-Posten den 18. marts 2024 med overskriften *Staten skal anerkende de adopteredes menneskerettigheder*. Her konkluderede hun: „Vi mangler at få klargjort, om den danske stat er ansvarlig for at have krænket de adopteredes ret til samvær og kontakt med deres biologiske forældre. Hvis det viser sig at være

tilfældet, må forældelsesregler ikke stå i vejen for en eventuel erstatning.“

Instituttet faciliterede i starten af april et fagligt møde om menneskerettigheder i de internationale adoptioner. Her var der oplæg af Murugasan Nielsen og David Kildendal, begge adopteret fra Indien, Freja Bøggild, tidligere medarbejder i Ankestyrelsen, og Marya Akhtar, juridisk chef i Institut for Menneskerettigheder.

Marya Akhtar var også i panelet på Socialudvalgets høring på Christiansborg den 3. april om transnationale adoptioner. Her talte hun om statens menneskeretlige ansvar og præsenterede instituttets anbefalinger til en undersøgelse af de internationale adoptioner.

Marya Akhtar forklarede indledningsvist, at en af de primære grunde til, at Institut for Menneskerettigheder har stor bevågenhed omkring disse sager, er, at de vedrører grove, potentielt meget grove menneskeretlige overtrædelser, og man kan tale om systemiske krænkelser. At de er systemiske, er kendetegnet ved, at der er tale om et betydeligt antal sager, som kan være forbundet faktisk eller geografisk eller ved en bestemt myndighedspraksis eller undladelse, som har fundet sted over en lang periode. Samtidig er der tale om noget strukturelt, og det betyder, at det ikke drejer sig om at se på enkeltpersoners straffeansvar, men om statens

Filippinerne var et af de lande, Danmark adopterede børn fra, da alle internationale adoptioner blev suspenderet.

ansvar. Har der været noget institutionelt galt i systemet? Det kan menneskeretten give et svar på.

Hvilke menneskerettigheder?

Når der har været ulovlige adoptioner, er den enkelte adopteredes menneskerettigheder blevet krænket. Det kan være både retten til familieliv, trivsel og identitet, som alle er beskyttet af menneskeretten.

Der er dels tale om den Europæiske Menneskerettighedskonvention i den bestemmelse, der beskytter retten til privatliv og familieliv, og dels Børnekonventionen, hvor der er et særligt fokus på barnets bedste og barnets trivsel, og så er der de konventioner, der vedrører internationale adoptioner.

Marya Akhtar understregede i sin præsentation, at der er tale om grundlæggende rettigheder for barnet. Det er ikke et spørgsmål om at vurdere fortiden ud fra nutidens standarder, men forpligtelser og ansvar, der har været gældende i hele perioden med internationale adoptioner. En undersøgelse af de menneskeretlige aspekter skal se på statens handling ud fra de forpligtelser, der var gældende.

Uvildig, juridisk udredning

Institut for Menneskerettigheder anbefaler en uvildig, juridisk udredning, som placerer et ansvar.

Eftersom der er tale om potentielt grove krænkelser, og det har været systemisk, mener Institut for Menneskerettigheder, at det er nærliggende, at staten påtager sig at afdække, hvad der er sket.

Det er praktisk taget en umulig opgave for den enkelte eller for mindre grupper at vise, at noget er strukturelt eller systemisk. Det kan man ikke med en enkeltsag ved domstolene. Selv hvis man samler en større gruppe, er det en tung byrde at dokumentere, hvad der er sket. Hvad har staten vidst, og hvad har myndighederne gjort eller undladt at gøre? Grovheden og det systemiske eller strukturelle samt det, at der er tale om komplicerede sagsforløb, betyder, at staten er den mest nærliggende til at få afdækket sagerne, blandt andet fordi staten kan få adgang til dokumenter, som andre ikke kan.

En yderligere komplicerende faktor er, at der i mange tilfælde ikke findes nogen dokumenter, eller at de dokumenter, der findes, er falske.

At udredningen skal være uvildig, er indlysende, for hvis man skal se på ansvaret, kan man ikke undersøge sig selv.

Det, at undersøgelsen skal være juridisk, og at man skal se på det menneskeretlige ansvar, betyder, at der er fokus på statens handling. Hvad har staten gjort eller undladt at gøre til hver en tid? Det kan både være tidspunktet for adoptionen – hvad vidste man, eller hvad burde man vide som myndighed, da adoptionen foregik? Men det kan også være efterfølgende – var der noget der gjorde, at man burde have handlet?

I en juridisk undersøgelse af det menneskeretlige ansvar ser man på staten og myndighederne samlet set, men ikke på, hvem der var minister eller myndighed på daværende tidspunkt, og der er ikke tale om et straffesvar over for enkelte medarbejdere, privatpersoner eller adoptionsbureauer.

Det, som en uvildig, juridisk undersøgelse med et menneskeretligt fokus skal give svar på er: Har den danske stat krænket menneskerettighederne i internationale adoptioner – ja eller nej?

Behov for at ændre forældelsesreglerne

Spørgsmålet om krænkelse af menneskerettigheder forældes ikke. Man har altid krav på et svar på, om ens menneskerettigheder er blevet krænket.

Der, hvor forældelsesregler kan spille en rolle, er i forhold til kompensation i forbindelse med menneskeretlighedskrænkelser.

Menneskeretligt kan der i visse tilfælde være krav på økonomisk kompensation ved grove menneskeretlighedskrænkelser. Det er en skønsmæssig vurdering, hvilken betydning krænkelsen har haft for den enkeltes velbefindende. Det kan handle om traumer, mistriksel eller identitetstab. Det kunne ifølge Institut for Menneskerettigheder godt være tilfældet ved systemiske

menneskeretlighedskrænkelser i de internationale adoptioner.

Kompensation i adoptionssager vil imidlertid kunne falde på de nuværende forældelsesregler. Nogle sager vil være forældede, andre ikke, og endnu andre ville kunne finde vej til de danske domstole, hvor de domstolene på grund af grovheden måske ville finde, at forældelsesreglerne skulle tilsidesættes. Der er en ventil, som danske domstole tidligere har gjort brug af. Hvis der er tale om en meget grov krænkelse af menneskeretten, vil man tilsidesætte danske forældelsesregler, fordi hensynet til menneskeretten skal veje tungest.

Institut for Menneskerettigheder vurderer, at forældelsesreglerne i gældende ret kan skabe en meget vilkårlig retsstilling for adopterede, der reelt har været udsat for lige grove krænkelse, afhængigt af om de er genstand for forældelse eller ej.

Institut for Menneskerettigheder er også sat i verden for at anbefale, hvornår noget kan være bedst stemmende med menneskeretten, eller hvornår man sikrer den højest mulige beskyttelse, og der mener Instituttet, at man bør se på forældelsesreglerne og vurdere, om de har ramt den rette balance mellem på den ene side de legitime hensyn til forældelse og på den anden side hensynet til særligt grove, systemiske og institutionelle krænkelse af menneskeretten.

I 2018 besluttede Folketinget med tilbagevirkende kraft i en sag om over-

greb mod børn, at krænkelse af menneskeretten over for børn ikke skal forældes. Det var et samlet Folketing, der mente, at det er svært at forlange, at et barn ved, hvad det er blevet udsat for, og at der kan gå lang tid, inden man forstår, hvad man er blevet udsat for.

Det er ikke sikkert, at disse regler kan overføres på de internationalt adopterede, men det er ifølge Marya Akhtar nogle af de samme hensyn, der ligger bag, nemlig at sikre den højest mulige beskyttelse af ofre for menneskeretlighedskrænkelser.

Marya Akhtar sluttede sin præsentation med at fastslå, at det er lovgivernes valg, om og hvordan man vil granske denne alvorlige sag, men Institut for Menneskerettigheder, som er sat i verden for at rådgive Folketinget og regeringen, anbefaler, at man foretager en uvildig, juridisk undersøgelse, der ser på statens menneskeretlige ansvar, og at man udbetaler godtgørelse, der hvor menneskeretten kræver det, og at man ændrer forældelsesloven, så det ikke bliver den, der hindrer, at ofre for menneskeretlighedskrænkelser får den kompensation, de er berettiget til. ■

Marya Akhtars præsentation kan ses på Folketingets TV, hvor hele konferencen er optaget: mobiltv.ft.dk/video/20231/sou/tv.9166. Præsentationen starter 13 minutter inde i optagelsen.

Oplægsholderne på Socialudvalgets høring var Freja Bøggild (tidligere Ankestyrelsen), Marya Akhtar (Institut for Menneskerettigheder), Eva Hoffmann (Danish Korean Rights Group), Yong Sun Gullach (Adoptionspolitisk Forum), David Kildendal (adopteret fra Indien) og Trine Rahbek (adoptant).

SCREENSHOT FRA FOLKETINGETS TV, FT.DK.

Bekymring for krænkelse af adopteredes menneskerettigheder

Det systemiske element sammenholdt med, at der er tale om så mange berørte adopterede fra mange lande over en lang årrække, og at myndighederne tilsyneladende heller ikke har reageret med rettidig omhu på advarsler, betyder, at Institut for Menneskerettigheder ser med stor alvor på menneskerettighedskrænkelserne i adoptionsformidlingen. I dette interview uddyber instituttets juridiske chef, Marya Akhtar, hvad der menes med krænkelse af menneskerettigheder i adoptionsfeltet og instituttets anbefalinger til en undersøgelse af det.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Hvornår man kan tale om krænkelse af menneskerettighederne i international adoption?

Hvis adoptionen ikke er foregået i overensstemmelse med konventionerne eller reglerne, kan der selvsagt være tale om krænkelse, men det kan også være, at der er dele af processerne eller processerne i sig selv, som indebærer krænkelse af den enkelte adopteredes rettigheder.

„Det vil primært være krænkelse efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, som vedrører retten til familie- og privatliv – altså handler om den fulde nydelse

af ens familieliv, som der ganske vist kan gøres lovligt indgreb i på forskellig vis, men hvis det ikke er lovligt, er det jo en krænkelse. Men i bestemmelsen ligger også retten til at kende sin egen identitet.

Så pointen er, at der kan være mange alvorlige krænkelse på spil, men om og hvordan og hvornår det er sket, det er jo en del af et større sagskompleks, der bliver endnu sværere at belyse, fordi det for rigtig mange af de adopterede er noget nær umuligt at finde deres dokumenter.

Der er desuden et systemisk element, som det er svært for den

enkelte at belyse, og som staten derfor bør pålægges at belyse.

Jeg synes også, det er vigtigt at fremhæve, når jeg taler om internationale konventioner og forpligtelser set fra Institut for Menneskerettigheders side, at vi ser på, hvad der har været gældende for den danske stat. Hvilke forpligtelser har den danske stat haft? Selvfølgelig kan der også være foregået krænkelse forskellige steder i de lande, hvorfra den enkelte er adopteret, og det gør det hele endnu mere komplekst, men de rettigheder, jeg henviser til, er alene ud fra forståelsen af Danmarks ansvar. Der kan være

endnu flere rettigheder på spil, hvis man også ser på andre landes ansvar.“

Når den europæiske menneskerettighedskonvention er relevant, er det fordi, vi taler om Danmarks ansvar og ikke nødvendigvis afgiverlandenes?

„Ja, det er Danmarks forpligtelser, der er vores mandat, og det er derfor, vi interesserer os for denne sag og også ser på den med stor bekymring for, hvad der kan ligge af potentielle krænkelser fra Danmarks side.“

Hvad er identitet og retten til identitet i menneskeretlig forstand?

„Det kommer an på konkrete situationer og kontekster. Det er umuligt at sige over en kam, for Menneskerettighedsdomstolen har indfortolket retten til identitet som et element i retten til privatliv. Men hvordan det udfolder sig, og hvad beskyttelsesområdet er, vurderes meget konkret. I andre adoptionssager, der ikke handler om internationale adoptioner, men om tvangsadoptioner og tvangsanbringelser, ligger der noget praksis fra Menneskerettighedsdomstolen om, hvordan man der sikrer, at barnet får adgang til egen identitet.“

Så pointen er i virkeligheden at sige, at det kan være kontekstbestemt, men det betyder så absolut ikke, at det ikke er en central rettighed, men snarere, at man ikke rigtig kan sætte den på formel og sige, at det gælder på ens måde for alle.“

Men kan man nævne nogle ting, der kan forstås som identitet i menneskeretten? Er det navn? Er det kultur? Er det sprog?

„Ja, det kan sagtens være. Det kan også være ophav, det kan være familie, og det kan være kultur og sprog – men stadig kontekstbestemt. Man kan for eksempel se på grønlandske adoptioner, altså hvor grønlandske børn er blevet adopteret af danske forældre. I disse tilfælde kan der være tale om en særlig beskyttelse af oprindelig befolkning, hvor man skal sikre bevarelse af kultur og sprog i videst muligt omfang.“

Så det er ikke til at sige, at det er absolut det ene eller det andet, men man skal fra statens side sikre, at der er en proportionel afvejning af de hensyn, der er til at sikre ophav og identitet over for modsatrettede hensyn, hvis der er sådan nogle. Men

generelt er identitet en rettighed, som kan omfatte mange forskellige elementer.“

Er retten til identitet og for eksempel viden om sit ophav noget, man kun har, hvis man er myndig? Eller er det noget, man egentlig også har, når man er barn?

„Ja, det har man også, når man er barn. Det er jo også et element i Børnekonventionen.“

Hvordan hænger det så sammen med, at adopterede først må få deres dokumenter, når de er myndige?

„Det kommer an på, hvordan rettigheden bliver balanceret over for

andre hensyn – ligesom med al anden menneskeret. Man kan begrænse rettigheden af andre hensyn, måske for en tid. Det er muligt og lovligt, bare man gør det proportionelt. Min pointe er, at det altid er en konkret vurdering.“

Vurdering af myndighedernes ageren

Marya Akhtar understreger, at den udredning af adoptionsområdet, som Institut for Menneskerettigheder anbefaler, imidlertid ikke drejer sig om en konkret vurdering i den enkelte sag, men derimod om en vurdering af,

FOTO: INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

Marya Akhtar, juridisk chef i Institut for Menneskerettigheder, anser det for bekymrende, at krænkelserne inden for adoptionsformidlingen ser ud til at være så omfattende og systemiske.

hvordan myndigheder har ageret på systemniveau.

„Når det handler om menneskerettighederne, ser man på statens handling. Og det er rigtigt, at det i mange sager vil være sådan, at staten har gjort noget over for den enkelte. Og det er det, der skal granskes. Men det, der er hele pointen her, er, at der er tale om handlinger eller undladelser over lang tid og over for mange forskellige mennesker. Så det, der skal granskes, er, hvilke regler og procedurer der har ligget bag, og hvordan man har sikret tilsyn. Det er på systemniveau, at der er behov for at granske området, men det kan så holdes op imod, hvad der skete i den enkelte sag.“

Vi synes, det er vigtigt, at udredningen er uvildig, og at den har et juridisk fokus. I forhold til hvor langt op den går i tiden, og hvilke lande den ser på, så er det væsentlige for Institut for Menneskerettigheder, at man ser på statens ansvar og på, om der har været krænkelse.

„Proportionalitet og afvejning af modsatrettede hensyn kræver jo, at man faktisk har gjort det; at man viser, at man har set på den enkeltes rettigheder og i lyset af dem har foretaget en afvejning, der var lovlig.“

Uvildig, juridisk undersøgelse

Med hensyn til den undersøgelse, der skal laves, er den foreløbige politiske aftale, at man vil lave en historisk redegørelse for et begrænset tidsrum og et begrænset antal lande, mens adopterede og adoptanter ønsker en juridisk undersøgelse, der inddrager alle lande og hele perioden

med internationale adoptioner. Hvilket undersøgelsesformat anbefaler Institut for Menneskerettigheder?

„Vi synes, det er vigtigt, at udredningen er uvildig, og at den har et juridisk fokus. I forhold til hvor langt op den går i tiden, og hvilke lande den ser på, så er det væsentlige for Institut for Menneskerettigheder, at man ser på statens ansvar og på, om der har været krænkelse. Og der gør det ikke nogen forskel, om det er krænkelse over for adopterede fra lande, hvorfra der er meget få adopterede, eller om der er rigtig mange. Men om man så tager det hele i én udredning eller deler det op, må være en politisk beslutning. Og hvis der er indikationer på, at praksis også for nylig har været problematisk, skal det naturligvis også undersøges. Men igen kan lovgiverne vælge at dele det op i flere undersøgelser.“

Det afgørende er, at udredningen ikke alene ser historisk på, hvad man har gjort eller ikke gjort fra myndighedernes side, men at udredningen også forholder sig til, om det var lovligt eller ej. Altså har myndighederne ageret efter den til hver en tid gældende forpligtelse, både efter de internationale konventioner, men også den tilsynsforpligtelse, som der er efter forvaltningsloven? Der skal være en stillingtagen til, om man har gjort det, der til hver en tid har været gældende for at sikre lovligheden af den enkelte adoption.

De to ting hænger så tæt sammen, at når man gransker, hvad der er sket, så er det lige præcis i forlængelse af det, at man skal se på statens ansvar efter reglerne.“

Der bliver sagt 'uvildig' fra mange sider, men hvad betyder det, når I siger det? Hvem kan man forestille sig foretager undersøgelsen?

„Det giver ingen mening at tale om en uvildig granskning, hvis en myndighed, der kan være den, der har gjort noget forkert, står for undersøgelsen. Der skal være armslængde, og det kræver, at det skal være uden for myndighedsregi. Myndighederne skal stadig stille sig til rådighed og sørge for adgang til data og informationer, for ellers bliver det rigtig svært at lave en udredning. Der skal være adgang til alle sagsakter.“

Undersøgelsen kan for eksempel udføres af nogle fra forskningsverdenen, eller det kan være fra domstolene; det kan også være historikere eller arkivarer; nogle, der kan kigge ned i arkiver og har en viden om det. Her skal det fremhæves, at der skal være juridisk, herunder menneskerettelig ekspertise hos dem, der foretager undersøgelsen. Og det er vigtigt, at de potentielle ofre for menneskerettighedskrænkelser er repræsenteret, og at deres synspunkter bliver inkluderet på forskellig vis. Det kan være en følgegruppe; det kan være alle mulige forskellige konstellationer. Vi har ikke nogen fastlagt skabelon, men der er nogle bestemte kriterier, som skal overholdes, og uvildighed kan man sikre på mange forskellige måder. Det centrale er, at man ikke undersøger sig selv med henblik på at fastlægge et ansvar, men at det er nogle, som er uafhængige, og som ikke har noget i klemme. Og de, der skal foretage undersøgelsen skal være udpeget ud fra deres faglighed og må ikke repræsentere en bestemt myndighedsinteresse. Og de skal kunne afgive dissens.“

Omfattende krænkelse

„Det væsentligste budskab er, at grunden til, at vi fra Instituttets side er så bekymrede, er det systemiske element i sagerne. Vi ser alvorligt på alle menneskerettighedskrænkelser – ingen tvivl om det – men når det er så omfattende over så mange år og så mange lande og med så mange berørte, så er det simpelthen på systemniveau, og det skaber en anden slags bekymring. Det gør også, at det er et andet maskineri, der skal sættes i gang fra statens side, for at man kan påtage sig ansvaret reelt eller oprigtigt.“

Netop fordi det er så systemisk og omfattende, vil det selvfølgelig også blive en kæmpe sag at udrede det.

„Ja, og sådan er det. De to ting bør jo følges ad. Så skal man sætte et lige så stort maskineri i gang for at udrede og finde frem til, hvad der er sket, når det strækker sig over flere myndigheder og er infiltreret i mange forskellige aspekter af adoptionsforholdet.“ ■

Chamila Sten Bjerregaard er adopteret fra Sri Lanka og arbejder som rådgivningschef i NGO'en LGBT Asylum.

White saviour syndrome i adoptionsdebatten

Mange adoptionsmodstandere ser adoption som et udtryk for såkaldt *white saviour syndrome*, hvor privilegerede hvide ser sig selv som redningsmænd for fattige brune. Men hvis vi forbyder international adoption, ender vi bare i en ny form for *white saviour syndrome*.

AF CHAMILA STEN BJERREGAARD

Jeg er adopteret fra Sri Lanka. Intet liv er perfekt, men min opvækst i provinsen Middelfart var i grove træk god og ukompliceret. Jeg har også været lykkeligt skånet for racisme og diskrimination. Kort fortalt har min adoption været god.

I min familie havde vi et naturligt forhold til, at jeg er adopteret. Mine forældre elskede Sri Lanka, og jeg har været på adskillige ferier dertil og lært landet, kulturen, duftene og mine tidligere landsmænd at kende. I mit voksne liv har jeg besøgt Sri

Lanka sammen med min mand og mine venner ad flere omgange. Jeg har venner og biologisk familie i Sri Lanka og betragter landet som mit andet hjem.

Mine forældre har altid støttet mig i at finde mine biologiske rødder.

Det lykkedes for 12 år siden, da jeg mødte min biologiske mor. Det var fantastisk, overvældende og nødvendigt. Jeg fik muligheden for at se, hvor jeg fysisk kommer fra – for at sammenligne ansigtstræk, mærke på håret, se ind i øjnene på min biologiske mor, der engang bar mig i sin mave. Dem, jeg havde mest lyst til at dele den oplevelse med, var mine forældre, der i spænding og nervøsitet ventede på nyt hjemme i Danmark.

Taknemmelighed

Beslutningen om at bortadoptere mig blev i sin tid truffet af min biologiske morfar og mormor. Min mor var kun 16 år, da hun fødte mig, og hendes forældre mente, at adoptionen var i vores begges tarv. Dengang var skammen og stigmaet ved at være et uægte barn så stort i Sri Lanka, at min mors og min mulighed for at leve et værdigt liv ville være yderst begrænset. Min mor ville blandt andet have haft svært ved at blive gift, hvilket er vigtigt i Sri Lanka, hvis man skal accepteres socialt og have muligheder i samfundet. Vi havde med andre ord udsigt til fattigdom og udstødelse.

Mange i adoptionsdebatten siger, at man ikke skal være taknemmelig, fordi man blev adopteret, men i mig har der altid ligget en taknemmelighed for det liv, jeg fik. Og det er på ingen måde en følelse, som mine forældre eller mine omgivelser har påduttet mig.

I dag er jeg også taknemmelig for, at min biologiske mor fik det liv, hun fik. Hun blev gift, fik yderligere to børn og undgik fattigdom. Hun er en del af samfundet sammen med sin familie. At det blev sådan, skyldes den beslutning, som dengang blev truffet med udgangspunkt i barnets tarv.

Sagens kerne: Barnets tarv

Den seneste tids debat om de mange adoptioner, der er foregået uden de biologiske forældres samtykke, og som har elementer af menneskehandel, har naturligvis gjort indtryk på mig. Alligevel mener jeg, at vi for barnets skyld bør bevare muligheden for international adoption.

Den nuværende debat er så fokuseret på at tage afstand fra noget,

som det i bund og grund er åbenlyst, at der skal tages afstand fra. Ingen er vel for handel med børn eller snyd med adoptionspapirer. Debatten har endda et vist element af udskamning af de par, der stod til at skulle modtage et barn fra udlandet, og som her efter lukningen af Danmarks eneste adoptionsformidlende organisation, DIA, er afskåret fra netop det.

Til gengæld er debatten blottet for det, der burde være dens kerne: barnets tarv. Nu, hvor der er helt lukket ned for muligheden for international adoption, har vi (igen) mistet blikket for netop det. Men som der står i artikel 21 i Børnekonventionen, kan international adoption „overvejes som en alternativ måde at drage omsorg for et barn på, hvis barnet ikke kan anbringes i pleje eller i adoption hos en familie, eller der ikke på anden passende måde kan drages omsorg for barnet i dets hjemland ...“

Der vil være sager, hvor international adoption er den eneste mulighed, de biologiske forældre, pårørende eller værger har for at give barnet de bedst mulige forudsætninger for at vokse op i en familie og få et værdigt liv. Har de ikke den mulighed, vil nogle forældreløse børn ende på børnehjem, hvilket ikke ville være i deres tarv.

Selvfølgelig skal vi lære af de dårlige sager. Et skridt i den retning kunne være at beslutte, at man som helt overvejende udgangspunkt skal foretage internationale adoptioner som åbne adoptioner – altså sikre, at barnet får mulighed for at få kendskab til sin biologiske familie samt i videst mulig udstrækning give det mulighed for kontakt på et senere tidspunkt.

Men også her vil der formentlig være undtagelser – for eksempel i tilfælde, hvor den biologiske mor ønsker en anonym adoption af frygt for udstødelse eller andre grove repressalier af kulturel eller juridisk karakter.

Nyt *white saviour syndrome*

Vi ender i en ny form for *white saviour syndrome*, hvis vi helt lukker for muligheden for international adoption.

Mange af de adoptionskritiske stemmer kritiserer det, de kalder ‘white saviour syndrome’ – forestillingen om, at rige, hvide mennesker i Vesten på selvopofrende vis forsøger at redde stakkels brune mennesker fra en krank skæbne. De kritiserer det ulige magtforhold i relationen og er blandt andet derfor imod adoption.

Men vi ender i en ny form for *white saviour syndrome*, hvis vi helt lukker for muligheden for international adoption og dermed afskærer børnenes værger fra at vælge bortadoption, der kan give børnene en opvækst i trygge og sikre rammer i en familie samt muligheden for at leve et værdigt liv. Af skræk for at begå overgreb og i misforstået selvgodhed undlader vi reelt at handle i barnets tarv. Det er et nyt overgreb, som vi begår, fordi vi endnu en gang tror, at vi ved bedre end dem, og fordi det er os, der bestemmer.

I disse dage er det svært at sige offentligt, at man støtter muligheden for international adoption, netop fordi så mange har oplevet forfærdelige hændelser i forbindelse med deres adoptioner. Hændelser, som selvfølgelig aldrig må kunne finde sted.

Jeg håber, at alle, der ønsker det, får muligheden for at komme til bunds i deres sager, og at de får politisk støtte til at kortlægge både den juridiske og historiske side af, hvad der er sket. Det er også afgørende for, at vi kan lære af de fejl, der tydeligvis er blevet begået, så vi kan skabe et mere sikkert adoptionssystem i fremtiden.

Og hvad angår de 36 sager om familier, der står på venteliste til international adoption: Jeg håber, at man i hver enkelt sag har foretaget en grundig vurdering, der viser, at adoptionen er i barnets tarv, og at man har udtømt alle muligheder for, at barnet kunne blive i oprindelseslandet. Hvis det forholder sig sådan, er det godt, at de 36 familier fortsat kæmper for at få mulighed for at give børnene et trygt, sikkert og værdigt liv i en familie, hvor de vil blive elsket, ligesom jeg selv er blevet det. ■

Dette debatindlæg blev bragt i Politiken den 9. februar 2024.

En sindsoprivende tid for adopterede – og for adoptanter

Det sidste halve års afsløringer af ulovligheder inden for internationale adoptioner har med god grund sat emnet på dagsordenen i pressen, men også hos adopterede og adoptanter. Anette Bech skriver om, hvordan de seneste måneders adoptionsdebat har givet hende stof til eftertanke om sin rolle som adoptant.

AF ANETTE BECH

Tvivl og mistanke melder sig både hos de adopterede, som naturligt kan føle sig usikre på deres identitet, og hos adoptanter, der pludselig kan føle sig usikre på, om de har gjort noget forkert ved at adoptere internationalt.

Mange adoptanter har sikkert spurgt sig selv: Er der sket ulovlige ting ved vores adoption? Er den historie, vi er blevet fortalt og har givet videre til vores adopterede børn, sand? Pludseligt tankemylder og usikkerheder dukker op. Og måske selvbebrejdelser: Har vi gjort det godt nok? Andre rammes af berøringsangst og tør ikke se frygten i øjnene. Og andre igen af magtesløshed og vrede: Hvor efterlader det mig og min identitet som adoptant?

Spørgsmål fra omgivelserne

Familie, venner og fremmede stiller spørgsmål som: „Hvordan har I det for tiden?“ „Er I i tvivl, om jeres barn også er stjålet?“ Spørgsmålene stilles i den bedste mening, men det kan også være belastende. Og særligt, hvis vi selv er i tvivl eller har en mistanke om, at noget ikke er helt reelt.

Har adoptanter gjort noget forkert? Nej, det har vi ikke. Vi har fuldt og fast stolet på, at der er styr på tingene, for de danske myndigheder ved, hvad de gør og har godkendt

Anette Bech er adoptant og er med tiden blevet opmærksom på, hvor komplekst et område transnationale adoptioner er. Hun er en af medunderskriverne på underskriftindsamlingen for en tilbundsående uvildig og juridisk undersøgelse af adoptioner fra alle lande og helt op til i dag.

adoptionen. At virkeligheden har vist sig helt anderledes for alt for mange, kan ikke bebrejdes adoptanterne. Vi har handlet i god tro og i tillid til, at danske myndigheder naturligvis ikke gør eller godkender noget, der er ulovligt.

Har adoptanter også brug for en undersøgelse af, hvordan de internationale adoptioner til Danmark er foregået? Ja, det har vi. For vi er også blevet ført bag lyset. Og vi fortjener også, at sandheden om international adoptionsformidling i Danmark kommer frem i lyset. Vi har alle brug for en tilbundsgående, uvildig og juridisk undersøgelse, der dækker alle lande og hele perioden. En undersøgelse, der redegør for, i hvor høj grad adopteredes, adoptanters og oprindelige forældres rettigheder er blevet krænket; en undersøgelse, der identificerer de begåede fejl og placerer et myndighedsansvar. Det er kommet frem, at ingen kan føle sig sikre på, at deres adoption er foregået på lovlig vis, hvorfor undersøgelsen bør omfatte alle lande og hele perioden fra 1950'erne til i dag.

Adoptanters ansvar

Bærer adoptanter et medansvar? Nej, det gør vi ikke, selv om vi naturligvis har været medvirkende til adoptionen. Det er jo på grund af vores ønske om at blive forældre, at de adopterede er kommet til vores familie og til Danmark.

De adopterede vender måske deres tvivl, mistanke og frustration mod deres adoptivforældre – og det er da kun naturligt, da vi er involverede og er dem, det er nærmest at rette deres frustrationer og vrede imod. Derfor bør vi med den viden, vi har i dag, også forholde os kritisk til internationale adoptioner.

Undersøgende og kritisk

Kan man som adoptant forholde sig undersøgende og kritisk til adoption? Ja, selvfølgelig kan man det. Jeg har i hvert fald ikke noget problem med det. Og jeg mener faktisk, at det er min pligt at være kritisk og undersøgende. For når man foretager valg i livet, må man også acceptere konsekvenserne af de valg. International

adoption er meget kompleks for os alle – og særligt for adopterede, som skal leve med konsekvenserne – på godt og ondt – hele livet.

Adopterendes savn

Jeg mødes ofte med en undren fra adopterede, der ikke kan forstå, hvorfor deres adoptivforældre ikke forsøger at forstå dem og deres udfordringer bedre. Det er et kæmpe savn og en stor sorg for dem. De elsker deres adoptivforældre, men er kede af deres manglende forståelse og anerkendelse af de udfordringer, de som adopterede møder i livet.

Kan et kritisk syn forstås, som om jeg har fortrudt, at jeg har adopteret? Nej da, det har jeg aldrig fortrudt og kommer aldrig til at fortryde. Jeg elsker mine børn, præcis lige som jeg altid har gjort. Måske endda mere, fordi jeg nu er klogere på, hvad de vil møde af udfordringer i deres liv i Danmark. Dog ville jeg ønske, at jeg meget tidligere i deres liv havde den viden, som jeg har i dag. Så ville jeg have været en bedre adoptivmor for dem.

Signalerer jeg ved at være kritisk, at jeg har gjort noget forkert ved at adoptere? Nej, det synes jeg ikke, jeg gør. Det viser blot, at jeg som adoptant sætter mig ind i tingenes rette sammenhæng. At jeg bliver klogere og udvikler mig som forælder, som adoptant og som menneske.

Skal man så være fortaler for et stop for international adoption? Det er helt op til den enkelte, hvad man vil mene. Jeg er for eksempel ikke helt imod international adoption, men jeg er imod ulovlige internationale adoptioner – ligesom jeg tænker, at de fleste andre mennesker er.

Kan det skade relationen til ens adopterede børn, unge eller voksne børn, at man er kritisk? Nej da – tværtimod. Ens børn skal nok lige vænne sig til ens interesse, og på den lange bane vil det kun kunne gavne relationen. Man skal dog ikke forvente, at ens adopterede børn deler (alle) deres udfordringer med én – hverken som børn eller voksne. Man må selv tage ansvar og søge viden.

Det er os adoptanter, der har valgt at adoptere internationalt. Og det er en rejse – en rejse, hvor man efter min

mening er nødt til at lære alle stationerne på ruten at kende – både de dejlige og de ubehagelige.

Lyt med fornuften frem for med følelserne

Adoption kan være et svært samtaleemne for både adoptanter og adopterede – og særligt sammen i familien. Derfor er det en god ide at forsøge at lytte aktivt. Desværre er det en evne, som vi efterhånden har mistet. Vi tror, at når vi blot lytter og ikke giver udtryk for egen mening, så giver vi stiltiende modparten ret. Det er jo helt forkert.

Aktiv lytning er en god metode, hvor man virkelig hører efter og viser respekt og empati for det, man hører, uanset om man er enig eller ej. Hvad du selv tænker eller føler om synspunktet eller emnet, er ikke relevant, når du er lyttende. Her er formålet alene at lære at forstå den anden part. At lytte og være oprigtigt nysgerrig og villig til at lære noget nyt. Det er det fineste, man kan gøre over for et andet menneske.

Et tip i dialogen med adopterede kan være at sige: „Tak fordi du deler din oplevelse. Det er nyt for mig, så det vil jeg tænke over.“ Eller: „Det har jeg aldrig tænkt over. Jeg vil gerne være klogere, så kan du uddybe, hvad du mener med ...“ Det er både respektfuldt og anerkendende – uden at du nødvendigvis giver modparten ret. For det behøver du ikke. Du behøver blot lytte med fornuften og med ægte empati for den anden, frem for at lytte med dine egne følelser.

Hvorfor deler jeg det her?

Jeg deler mine overvejelser, fordi jeg oplever, at fronterne er trukket meget hårdt op omkring international adoption. Følelserne er store, og debatten er ofte præget af, om man er *for* eller *imod* international adoption. Mange debatter ender nemt i denne diskussion uden plads til dialog.

Det synes jeg er ærgerligt, for vi kan lære rigtig meget af at lytte til hinanden. Det kan udvikle os som mennesker – og forbedre forståelsen og samtalerne. Det er i hvert fald min personlige oplevelse. En oplevelse, som jeg er dybt taknemmelig for. ■

Louise Stenstrup er uddannet antropolog og var matchet med et barn fra Sydafrika, da suspensionen af adoptionerne trådte i kraft. I ni måneder har hun ventet på udstedelsen af frigivelsesattesten (§17C-erklæringen), og hun frygter nu, at Ankestyrelsen i lyset af social- og boligministerens nedlukning aldrig vil godkende erklæringen, så hun kan hente sin søn.

Ønske om opbakning, ikke udskamning

National opbakning til international adoption og til adoption som familieform er vigtig, for at adoptivfamilier ikke skal føle sig forkerte, og for at de adopterede – børn såvel som voksne – føler sig ønskede – ikke bare i deres familier, men også i samfundet.

AF LOUISE STENSTRUP

Er jeg og de af os, der har ønsket at stifte familie gennem international adoption, menneskehandlere? Har vi gjort noget forkert ved at træffe et valg om at tage et barn til os, der allerede eksisterer og lever uden forældre, frem for at få et biologisk barn?

Det er de tanker, der er gået gennem mig og formentlig mange andre, når man har fulgt de seneste måneders debat om international adoption. Ikke mindst når social- og boligministeren lukker ned for internationale adoptioner med ord som

„franarrede børn“ og „mistanke om tyveri af børn“. Det på trods af, at den konkrete sag i DIA, som har ført til suspension af international adoption, aldrig har handlet om eller indebåret mistanke om noget af en sådan karakter.

Lad mig som det første slå fast, at de fejl og i nogle tilfælde ulovligheder, der er begået, aldrig burde kunne ske og aldrig bør kunne ske. Derfor er det også vigtigt, at adopteredes stemmer bliver hørt, og at fejl kommer frem i lyset. Netop så vi kan lære af vores fejl. Og så vi ikke gentager dem. Derfor er det også vigtigt at huske på, at fejl skal udvikle, ikke afvikle. Og endnu vigtigere er det at huske på, at adoptionsprocesserne i 70'erne ikke er de samme som dem, der – netop med baggrund i fortidens fejl – gælder for adoptionsprocesserne i dag.

Familie er mere end blot biologi

Netop de godkendelses- og kontrolprocesser, der i dag er bygget op omkring international adoption, og som man som kommende adoptivforældre går igennem, var noget af det, der lå til grund for mit valg om international adoption.

Jeg har selv i en tidlig alder stået uden forældre. Min mor var syg i mange år og døde af kræft, mens min far aldrig har taget stor del i min opvækst. De mennesker og det netværk, der stod omkring mig dengang, blev afgørende for det liv, jeg har fået og skabt. For mig har familie derfor også altid været meget andet og meget mere end blot biologi. Familie for mig har været dem, der bakkede mig op, dem, der holdt mig, når livet var svært, og dem, der hjalp mig med hverdagens genvordigheder i både mine unge og voksne år. Derfor har jeg altid haft et ønske om at adoptere og give den omsorg, som andre gav til mig, til en anden, der stod uden forældre.

I mit valg stod det mig også hurtigt klart, at jeg ville stifte familie gennem international adoption. Jeg er antropolog og har derfor altid haft en naturlig kærlighed for andre lande, kulturer og mennesker. Det har formentlig været med til, at valget faldt på international frem for national adoption. Men den tungestvejende årsag var dog, at vi i Danmark har en mangeårig tradition og erfaring med international adoption og har opbygget kontrol- og godkendelsesprocedurer, som gav mig tryk i, at

processerne foregår både ordentligt og rigtigt.

Fortid er ikke nutid

Som kommende adoptant går du igen med en langvarig godkendelsesproces, hvor du ikke blot bliver bedømt på dine økonomiske og sundhedsmæssige forudsætninger, men også på dine mentale, sociale og personlige kompetencer og evner. Det kan være angstprovokerende at lægge hele sit liv og vurderingen af sin person i et andet menneskes og en myndigheds hænder. Men min egen oplevelse af godkendelsesprocessen var, at den både har barnets tarv for øje og er givende i henhold til at få indblik i, hvad det vil betyde at blive mor til et adoptivbarn.

Samtidig var jeg betrygget af, at adoptionsprocesserne havde undergået store forandringer gennem tiden, hvor både den internationale lovgivning og kontrol var blevet skærpet med ratificeringen af FN's Børnekonvention i 1991 og inkorporeringen af Haagerkonventionen i 1993. Begge konventioner stiller store krav til afgiverlandenes – herunder Sydafrikas – dokumentation for barnets historie og for, at alle andre muligheder for at placere barnet hos enten biologisk familie eller hos andre i fødelandet er blevet afsøgt, førend barnet frigives til international adoption.

Sydafrika har, som også den hollandske regering fremhævede, da de genåbnede for deres internationale adoptioner, et velfungerende rets- og domstolssystem. I Sydafrika har man inkorporeret Haagerkonventionen og det deri gældende subsidiaritetsprincip, også kaldet nærhedsprincippet, som grundlæggende betyder, at først når alle muligheder, for at barnet kan blive i sine næromgivelser, er udtømt, må barnet frigives til international adoption. I Sydafrika er det derfor også kun domstolene, der kan træffe beslutning om, hvorvidt et barn skal adopteres internationalt for at få den omsorg, som også børn i Sydafrika har ret til. Netop det indgående retssystem og den internationale menneskeretlige regulering, der så sent som i 90'erne blev bygget op omkring international adoption, følte jeg mig tryk i. Tilsvarende er de nationale kontrol- og sikkerhedsmæssige foranstaltninger

blevet skærpet. I 2016 fik Ankestyrelsen således kontrol- og tilsynspligt med hver enkelt adoptionssag, hvorimod de tidligere kun har skullet føre overordnet tilsyn, og siden 2016 har Ankestyrelsen ikke afvist en eneste af sagerne fra Sydafrika.

De grundlæggende ændringer af adoptionsprocesserne – internationalt såvel som nationalt – og de sikkerheds- og kontrolmekanismer, der blev indført i forbindelse hermed, var blandt andet det, der gjorde, at jeg valgte international adoption frem for national adoption – og ikke mindst årsagen til, at Sydafrika blev det land, jeg ville adoptere fra. De store forandringer, adoptionsprocesserne har gennemgået fra 70'erne og til i dag, er en af de væsentligste årsager til, at det grundlæggende er forkert at sammenligne fortiden med nutiden og bruge fortiden til at lukke nutiden og definere fremtiden for både kommende adoptivforældre og de mange børn i verden, der vokser op uden forældre.

Min søn skal føle sig ønsket

I den verserende debat om international adoption skal vi huske på, hvem det egentlig handler om. Det er ikke os forældre på ventelisten. Eller mig, som har et ønske og en drøm om at adoptere. Det er derimod de mange børn, der af forskellige årsager ikke har eller ikke kan blive hos deres biologiske forældre.

I Sydafrika alene er der ifølge UNICEF mere en tre mio. børn uden forældre. En af dem er min søn. Han blev indleveret af sin mor på børnehjemmet ved sin fødsel og har i knap fem år boet på børnehjemmet. Jeg blev matchet med ham i august 2023 og venter stadig på, om og hvornår jeg kan give ham den mor, også han fortjener.

For mig er opbakningen til international adoption ikke kun vigtig, fordi jeg så vil få mulighed for at hente min søn. For mig er det vigtigt, at der i Danmark både i befolkningen og politisk fortsat er opbakning til international adoption, fordi ingen af de mange adoptivfamilier og adopterede, der allerede bor i Danmark, skal føle sig forkerte. Og for mig er det vigtigt, at min søn ikke kun skal føle sig ønsket af mig, men også af Danmark. ■

Standby

Cathrine Vestergaard og hendes mand stod på venteliste til at adoptere et barn fra Thailand, da social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil i midten af januar suspenderede al international adoption til Danmark på ubestemt tid. Hendes artikel beskriver, hvordan de har oplevet det forløb, som i flere måneder ikke har bragt nogen afklaring af situationen.

AF CATHRINE VESTERGAARD

Januar

I seks måneder havde min mand, Sebastian, og jeg stået standby som nummer ét på ventelisten til et barn fra Thailand. Forventningsfulde og klar! Der var ikke noget, som føltes vigtigere end at være klar til at blive forældre. Vi havde kun sociale aftaler, som endte på: „Men med forbehold for, at vi måske pludselig skal til Thailand“. Vi havde ikke talt om ferie. Det var der ingen grund til. Vi vidste, hvor vores næste rejse skulle gå hen.

Vi havde mobilen på lyd i alle sammenhænge – klar til at blive ringet op af DIA. Derfor så vi også midt i arbejdstiden sms'en med ordene: „Påvirker det her jer?“ Det var tirsdag den 16. januar kl. 12:34. Sms'en indeholdt også et link til BT, hvor vi kunne læse, at „Danmarks eneste formidler af internationale adoptioner stopper sit virke“. Nyheden var offentliggjort kl. 12:28 – kun 16 minutter efter, at DIA havde sendt os en mail, hvori den første linje afslørede, at de måtte påbegynde en kontrolleret nedlukning. Vi kunne med det samme konstatere, at det uomtvisteligt ville påvirke os, og tiden gik i stå.

Samme dag udtalte social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil til DR, at suspensionen var på ubestemt tid, og at hun ikke kunne komme med en tidshorisont. Mette Abildgaard (socialordfører for Det Konservative Folkeparti) fortalte i overensstemmelse med dette, at hun ikke havde

PRIVATFOTO

Cathrine Vestergaard er folkeskolelærer og gift med Sebastian. De stod som nummer ét på ventelisten til Thailand, da formidlingen blev suspenderet.

noget indtryk af, hvor lang tid suspensionen ville vare, men at hun forventede at få yderligere information i de kommende dage. Vi fik en flig af ro i sindet, da Pernille Rosenkrantz-Theil i et interview sagde: „De familier, som lige nu er på ventelisten i forbindelse med en international adoptionsproces, vil i løbet af timer eller dage blive ringet op og få besked om, hvad det videre forløb kommer til at være.“ I dag – mere end tre måneder senere – venter vi stadig på den opringning, og i mellemtiden har ordet *standby* fået en helt ny dimension.

Der arbejdes på højtryk. Det var i hvert fald det, vi blev fortalt. Der-

for stirrede vi ind i vores mobiler de efterfølgende tre dage i troen på, at vi ville blive ringet op. Vi blev hjemme fra arbejde, så ingen af os skulle gå glip af opringningen. Vi forlod ikke huset i frygt for, at opringningen skulle komme, mens den ene var ude at handle. Alt var sat på pause. Da vi i tre dage kun havde gået rundt i cirkler og ventet på information, begyndte vi selv at opsoge og undersøge, hvad der var sket. Frustrerede over at blive efterladt i uvidenhed og taget til fange i vores eget hjem.

Efter en uges detektivarbejde stødte vi for første gang på noget, der undrede os. Social- og boligministeren

havde ikke fulgt indstillingerne fra Ankestyrelsen. Vi havde kæmpet os til aktindsigter, som sort på hvidt viste, at Ankestyrelsen slet ikke havde indstillet til Socialministeriet, at de skulle suspendere alle DIAs samarbejdslande. I den ene indstilling stod der i stedet, at Ankestyrelsen havde givet DIA tre uger til at finde en løsning, som ville gøre det muligt, at samarbejdet med Sydafrika kunne fortsætte. I den anden indstilling stod der, at Ankestyrelsen havde udvidet det skærpede tilsyn med de øvrige fem samarbejdslande for at være på den sikre side. Helt rimeligt. Der skal være styr på tingene. Ankestyrelsen gav DIA seks uger til at svare på spørgsmål, som skulle give Ankestyrelsen klarhed. Vi følte os trygge ved, at man ville undersøge forholdene. Samarbejdet med Thailand blev så sent som den 22. december 2023 regodkendt af Ankestyrelsen uden anmærkninger. Det blev regodkendt for to år, som er den længste periode, der tildeles. Samtidig har DIA ikke siden 2016 ydet økonomisk støtte til Thailand. Landets adoptionsformidling håndteres statsligt, hvor *Department of Children and Youth* varetager tilsynsmyndigheden (ligesom Ankestyrelsen), og *Ministry of Social Development and Human Security* er den overordnede adoptionsmyndighed (ligesom Socialministeriet).

De seks uger fik DIA dog aldrig, da social- og boligministeren med suspensionen afbrød processen kun tre dage efter. Social- og boligministeren ville sikre sig, at reglerne blev overholdt – ligesom Ankestyrelsen netop var i gang med. Mens Ankestyrelsen havde udarbejdet en proces, der ville sikre, at samarbejdslandene blev undersøgt, så de på det grundlag kunne tage den rette beslutning, har Pernille Rosenkrantz-Theil nu i over tre måneder formået endnu ikke at starte en undersøgelse af samarbejdslandene.

Da Sebastian og jeg læste indstillingen fra Ankestyrelsen til Socialministeriet, kunne vi heller ikke se, at Ankestyrelsen havde mistanke om stjålne, franarrede eller købte børn. Hvilket fik os til at undre os endnu mere, når nu social- og boligministeren havde begrundet suspensionen med at: „Børn er blevet stjålet, franarret eller købt – og sendt over på

den anden side af jorden. Det ønsker ingen. Derfor har regeringen stoppet for international adoption.“ Det var den eneste information fra social- og boligministeren, vi havde at forholde os til, mens vi gik og ventede på hendes lovede opkald. I det opkald ville ordene, som ville definere vores fremtid, ligge. Og vi ventede ængsteligt på at få dem. I ti dage kendte vi ikke årsagen til suspensionen og manglede stadig informationer om, hvordan det videre forløb ville blive. Nu tonedet det frem i indstillingerne, at social- og boligministerens dybt alvorlige begrundelse indeholdt misinformation. Misinformation, som var blevet omdrejningspunktet for den offentlige mediedækning.

Det skulle senere vise sig ikke at blive det sidste chokerende i forløbet omkring suspensionen. Det lykkedes Dagbladet Information at få et interview i februar, hvori de spurgte, om social- og boligministeren havde kendskab til, at nogle af de børn, der var blevet adopteret til Danmark, efter den nye lovgivning trådte i kraft i 2016, var blevet stjålet, franarret eller købt. Til det svarede Pernille Rosenkrantz-Theil: „Det har jeg ikke kendskab til, nej. Beslutningen blev ikke truffet på baggrund af konkret viden om konkrete børn.“

Da social- og boligministeren selv bekræftede dét, vi nu i ugevis havde brudt vores hoveder med, kollapsede vores tillid til, at social- og boligministeren havde i sinde at sørge for en gennemsigtig og gennemtænkt proces for os, der stod på venteliste. Vi var efterladt i uvished og blev mødt af tavshed, når vi forsøgte at få svar.

Det nåede ud i pressen, at ingen på ventelisten havde fået et opkald. Derefter gik der ikke længe, før telefonen ringede. Det var Ankestyrelsen. Socialministeriet havde bedt dem ringe rundt. De ringede for at informere om, at vi kunne blive vejledt. Da vi spurgte, hvornår vi fik noget at vide, og hvad processen var, havde de ingen svar. Det var ikke deres beslutning. Da vi bagefter spurgte, hvad de så ville råde os til at gøre, var svaret lige så underligt som selve opkaldet: „Det er svært at sige, men vi skal vejlede jer om, at I kan blive vejledt, hvis I har brug for det.“ Forestil dig

den absolutte stilhed, der kortvarigt bredte sig efter den absurde sætning. Vi var mundlamme.

Februar

Vores choktilstand udviklede sig til desperation. Vi var i løbende kontakt med både DIA og Ankestyrelsen, men ingen kunne fortælle os, hvad der foregik, eller hvad der ville komme til at ske. Ingen kendte processen – det var en politisk beslutning på Christiansborg, som fortsat havde barrikaderet sine demokratiske døre. Vi fandt ud af, at der fandtes en beredskabsplan. I denne beredskabsplan var det beskrevet, hvordan man skulle håndtere afviklingen af DIA som formidlingsvirksomhed. Det kaldtes en kontrolleret nedlukning og var estimeret til at vare ni måneder. Beredskabsplanen var tydelig: „Der skal lægges en detaljeret plan for overdragelse af igangværende formidlinger inden for de første to måneder

Børn i Mae Sot, Thailand.

FOTO: ALEKSANDER POPOVSKI

af beredskabsplanens iværksættelse.“ Da vi med håb helt ud i fingerspidserne henvendte os for at få bekræftet, at vi kunne forvente en afklaring inden for to måneder, var beskeden i den anden ende lige så tydelig som beredskabsplanen. „Lige nu er de i gang med at tilpasse beredskabsplanen til den specifikke situation. I kan ikke regne med beredskabsplanen én til én – heller ikke tidsperspektivet.“ Hvilken funktion har en beredskabsplan, hvis den ikke kan bruges til at reagere hensigtsmæssigt i akutte og uforudsete krisesituationer? Endnu en gang blev vi mødt af den politiske port, som var lukket for ‘uvedkommende’.

Samtidig begyndte flere og flere eksperter i forvaltningsret at kritisere selve suspensionen. Det gjaldt både Frederik Waage (professor i forvaltningsret på Syddansk Universitet), Rasmus Grønved Nielsen (lektor i forvaltningsret på Københavns Universi-

tet), Klaus Josefsen (ekstern lektor i forvaltningsret ved Aarhus Universitet og advokat) og Michael Gøtze (professor i forvaltningsret ved Københavns Universitet). De udtalte enstemmigt til Berlingske Tidende og Dagbladet Information samt i interview på Radio 24syv, at det ikke var god forvaltnings-skik at afbryde en høringsperiode. Når der er en høringsperiode i gang, skal den respekteres. Hvis man alligevel vælger at afbryde en høringsperiode, kan man kun gøre det, fordi man efter høringsperiodens start har fået nye, graverende oplysninger. Selv om dette er blevet påtalt af flere af de ovenstående eksperter, har social- og boligministeren stadig ikke fremlagt de nye, graverende oplysninger, der fik hende til at suspendere al international adoption. Derfor bliver vi i tvivl, om de overhovedet findes.

Hvis ikke Pernille Rosenkrantz-Theil sidder inde med disse oplysninger,

overtræder hun proportionalitetsprincippet med længder. Det princip skal sikre, at en myndighed ikke anvender mere indgribende foranstaltninger, hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige. At suspendere al international adoption så abrupt uden en indstilling fra Ankestyrelsen, uden at have lavet en undersøgelse, uden indikationer af fejl i de øvrige samarbejdslande og uden en plan for det videre forløb er for os helt uproportioneret. Hvorfor ikke lade Ankestyrelsen indføre det udvidede, skærpede tilsyn og undersøge samarbejdslandene? Forvaltningseksperterne beskrev suspensionen med ord som *forhastet, dramatisk, voldsomt, rodet, kritisabelt, injurierende og magtfordrejende*. Min mand og jeg er ikke eksperter i forvaltningsret. Og selv om vi frastødes af den politiske håndtering af suspensionen, undrer vi os mest over, at der ikke er nogen, der tager ansvar

for at starte det famøse videre forløb. Alting føles som at være gået i stå, hvilket er problematisk, når tid er så afgørende en faktor i international adoption.

Godkendelsen til at blive adoptivforældre varer i fire år. Mens vi står standby, udløber godkendelser, som ikke kan blive forlænget på grund af suspensionen, hvilket ellers er den almindelige procedure. Alderen spiller selvfølgelig også en væsentlig rolle – både for adoptanterne og børnene. Der er et loft på, hvor mange år der må være mellem adoptanter og barn. Samtidig er det kun børn mellem 0-4 år, der falder inden for den generelle godkendelsesramme. Så for børnene på børnehjem er tid også ekstremt afgørende.

Marts

Imens kritikken af suspensionen voksede fra flere sider, forholdt social- og boligministeren sig stadig tavs. Journalister i stribevis afsluttede deres debatindlæg med: „Vi har skrevet og spurgt ministeren om et interview, men hun er ikke vendt tilbage“. Det frustrerede os, at man politisk ikke tog mere ansvar for situationens udvikling – eller mangel på samme.

I mere end to måneder længtes vi efter afklaring. I stedet dukkede flere nye ting op. Berlingske Tidende afslørede for offentligheden, at pressemeddelelsen udsendt af Socialministeriet den 16. januar var i strid med sandhedspigten. Det var den, fordi ministeriet på deres hjemmeside fejlagtigt havde skrevet, at Pernille Rosenkrantz-Theil havde 'imødekommet' Ankestyrelsens indstilling: „På baggrund af Ankestyrelsens indstilling har social- og boligministeren imødekommet at suspendere formidlingsarbejdet med alle lande“. Men sagen var jo den, at Ankestyrelsen aldrig havde indstillet til en suspension – kun til udvidet, skærpet tilsyn. Derfor var denne pressemeddelelse direkte i strid med sandhedspigten, som indebærer, at man som embedsmand eller minister ikke må give urigtige eller vildledende oplysninger.

Efter Berlingskes afsløring ændrede ministeriet pressemeddelelsen, så der nu i skrivende stund står: „På baggrund af en orientering fra Ankestyrelsen har ministeriet indstillet til

social- og boligministeren, at formidlingsarbejdet med alle lande suspenderes, hvilket ministeren har imødekommet.“ For os var det en enorm lettelse, at det, vi havde vidst siden januar, nu var offentligt kendt: Det var ikke Ankestyrelsen, der havde indstillet til en suspension. Der er stor forskel på, om det er tilsynsmyndighedens beslutning eller en politisk beslutning. Modsat indstillingen til udvidet, skærpet tilsyn fra Ankestyrelsen er denne afgørende indstilling fra Socialministeriet til social- og boligministeren dog ikke offentlig. Ej heller er det lykkes nogen at få aktindsigt i den endnu.

I midten af marts opstod der nye, uforudsete problemer. Denne gang var det Dagbladet Information, der afslørede, at Ankestyrelsen (som skulle overtage DIAs sager) slet ikke havde lovhjemmel til at formidle adoptioner. Det havde den konsekvens, at de alligevel ikke kunne overtage DIAs sager midlertidigt. Midt i følelsen af, at listen over problemer var utømmelig, var der for første gang siden januar nogle, der kom med et bud på en konkret løsning: DIA tilbød, at de fortsat havde ansvaret for sagerne, så vi på ventelisterne kunne få genoptaget vores sager under udvidet, skærpet tilsyn, hvis politikerne besluttede, at det var det, der skulle ske. I brevet til social- og boligministeren havde DIA formuleret et konkret forslag. Forslaget blev taget godt imod i Socialudvalget og hos regeringspartierne, men Pernille Rosenkrantz-Theil ville ikke kommentere forslaget offentligt, før hun havde svaret DIA direkte. Det ville hun gøre ugen efter. Derfor ventede Sebastian og jeg i intens spænding på, at den efterfølgende uge gik på hæld, så vi kunne høre, hvad hun havde svaret DIA. Vi forestillede os, at det 'videre forløb' snart måtte være gennemdiskuteret, gennemtænkt og faldet på plads. Her en måned senere venter vi stadig på hendes svar til DIA – dog er spændingskurven fladet lidt ud ...

April

Hvor længe må en minister trække beslutninger i langdrag? Hvor længe må en minister udskyde politiske drøftelser? Hvor længe må en minister lade være med at udtale sig? Her

mere end tre måneder senere ved vi en masse. Ikke, fordi vi undervejs er blevet informeret af Socialministeriet, men fordi flere journalister har afdækket sagen og dens manglende udvikling. Når en myndighed indfører indgribende sanktioner, som har afgørende konsekvenser for den enkelte borgers liv, skal sagsbehandlingen følge forvaltningsretlige principper. Principperne skal sikre, at offentlige sager behandles ordentligt. For eksempel skal sager behandles inden for rimelig tid og må ikke trækkes unødigt ud. Hvis sagen tager længere tid end sædvanligt, skal borgeren oplyses og også gives et forventeligt afgørelses-tidspunkt. Her er det værd at nævne, at jo mere indgribende sanktionen er, jo kortere bør sagsbehandlingstiden også være. Proportionalitetsprincippet skal selvfølgelig også overholdes, så den mindst indgribende sanktion indføres. Sådanne hensyn tages, fordi indgribende sanktioner og lange sagsbehandlingstider har store personlige konsekvenser og samtidig afgørende indflydelse på borgernes tilfredshed med den offentlige forvaltning. Følelsen af et velfungerende retssystem kan blive lille og utilfredsheden stor.

Uheldigvis for os overholder social- og boligministeren ikke de grundlæggende regler for god retspraksis. Hun kører *off road*, mens hun synger solo. Også selv om flere eksperter i forvaltningsret de seneste måneder gentagne gange har kritiseret, at hun overskrider grundlæggende retsprincipper for god forvaltningsskik uden konsekvenser. Hun har nu trukket sagen i langdrag i over tre måneder uden hverken at komme med plan, tidsperspektiv eller informationer. For os har forvaltningsret fået en helt ny betydning. Vi har mærket på egen krop, hvordan denne urimelige proces har haft store personlige konsekvenser for os. Søvnløse nætter og mareridt om dagen. Allerede i januar følte vi os usikre på social- og boligministerens politiske intentioner. Nu ligger vores retssikkerhedsfølelse på et forsvindende lille sted. Det lader til, at Pernille Rosenkrantz-Theil håber, at alle bliver trætte af den langtrukne proces og giver op. Det bliver det sidste, vi gør.

Vi står stadig standby. Vi står stadig klar. ■

Kasper Nesager besøger en af Pattayas slumlandsbyer i forbindelse med sit hjælpearbejde. Børnene i landsbyerne er fattige migrantbørn, som kun får den skolegang, Human Help Network giver dem gratis i landsbyen.

PRIVATFOTO

Lad fortiden forbedre fremtidens adoptioner

Kasper Nesager er adopteret fra Sydkorea i 1978 og har arbejdet på Pattaya Orphanage i Thailand, hvorfra 400 børn er adopteret til Danmark. I denne artikel reflekterer han over suspensionen af adoptioner fra Thailand til Danmark.

AF KASPER NESAGER

Dagen efter Danish International Adoption (DIA) annoncerede deres afvikling i en pressemeddelelse den 16. januar 2024, stod jeg hos Adoption & Samfund i Aalborg, hvor jeg skulle holde foredrag om adoption og identitet. Deltagerne og jeg anede ikke, hvad der var op og ned i sagen om afviklingen af Danmarks sidste adoptionsbureau, og hvorfor social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil havde

valgt at suspendere al adoption. Lidet anede jeg, hvor betændt og polariseret den efterfølgende adoptionsdebat ville blive – og hvordan den ville ramme adoptivfamilierne.

Suspensionen blev blandt deltagerne mødt med vantro og manglende forståelse. Indstillingen til international adoption var positiv, selv om der var enighed om, at DIA skulle overholde de gængse regler og love på adoptions-

området, ligesom man ønskede, at de mange problematiske sager, der havde været fremme i medierne i januar 2024, aldrig havde fundet sted.

Men harmen var tydelig, fordi transnational adoption over én kam blev stemplet som værende et fordækt koncept med socialministerens udtalelser den 16. januar på DR: „Handel med franarrede børn skulle stoppes.“ Og derfor trådte ministeren

FOTO: KASPER NESAGER

Khun Toy, en medarbejder på børnehjemmet, med nogle af de piger, hun har været med til at redde fra misbrug.

i karakter og udviste handlekraft, måtte offentligheden forstå. Denne beslutning blev på ministerens egen Facebookside konsolideret i et opslag den 23. januar, hvor hun også skrev, at det var en regeringsbeslutning.

Problemerne med ministerens udtalelser og beslutning var dog, at regeringen ikke stod bag – kun ministeren selv. Heller ikke Ankestyrelsen, som ministeren lænede sig op ad, havde anbefalet et stop for international adoption.

Ministerens tilsyneladende enegang var også kritisabel, fordi hun udstillede nogle lande som værende korrupte og groft insinuerede, at de foretager børnehandel. Personligt har jeg arbejdet med adopterede fra Thailand i næsten 25 år, og jeg har aldrig oplevet en sag om et thailandsk barn, der er blevet stjålet fra sin familie for at blive solgt på det sorte marked. Blandt mit netværk af adoptivfamilier og thailandske samarbejdspartnere blev spørgsmålet stillet – ingen har kendskab til sager om bortførte thailandske børn. Hvad er det, Thailand gør for at sikre børns rettigheder og lovlig adoption til Danmark?

Bureaukrati og kontrol

Jeg arbejdede på Pattaya Orphanage i Thailand i et halvt års tid i 1998-1999, hvor jeg for første gang stiftede bekendtskab med det thailandske

adoptionssystem gennem Radchada Chomjinda, der var ansvarlig for alle adoptioner fra børnehjemmet til Danmark. Radchada Chomjinda arbejdede i godt 25 år med adoption, og hun har hjulpet cirka 400 børn til Danmark. Jeg kender ingen, som har et mere indgående kendskab til det thailandske adoptionssystem end Radchada Chomjinda, hvorfor jeg spurgte ind til de sikkerhedsforanstaltninger, som Thailand har implementeret for at sikre lovlige adoptioner.

Thailand vedtog for mere end 40 år siden en Inter-Country Adoption Law, der bliver håndhævet af det statslige Child Adoption Center i Bangkok. Alle, der adopterer fra Thailand, skal igen gennem dette center for at blive screenet.

Landet tillader kun fire private organisationer at adoptere til udlandet, hvoraf Pattaya Orphanage er en af dem. Hvert år skal adoptionslicensen fornyes, og organisationerne bliver løbende undersøgt. Hvis deres praksis ikke lever op til den statsregulerede standard, bliver licensen suspenderet.

Derudover kræver den thailandske stat en samtykkeerklæring fra de biologiske forældre, den biologiske mor eller staten, før barnet bliver vurderet egnet til adoption. Når dette er på plads, kan sagsbehandlingen gå i gang, og her skal adoptanterne screenes, ligesom sagsbehandlerne gennemgår barnets baggrund og vej til børnehjemmene.

Derfor tager det op til tre år, før sagsbehandlingen er afsluttet. Tidligere har jeg undret mig over, hvorfor behandlingstiden er så lang, eftersom både børn og forældre bliver ældre, hvilket gør overgangsperioden for børnene mere kompliceret, da de har tilbragt en række år på børnehjem for derefter at skulle indgå i en familiekonstellation. I dag har jeg større forståelse for fordelene ved den lange behandlingstid.

Bagsiden af Thailands adoptionslov er dog, set med danske øjne, at enlige og homoseksuelle ikke kan adoptere. Radchada Chomjinda har kun oplevet to danske undtagelser for denne regel, hvor to enlige kvinder kunne adoptere, fordi de havde en særlig tilknytning til Thailand.

Positive erfaringer med thailandsk adoption

I perioden 2004-2018 var jeg medlem af bestyrelsen i Den Danske Pattaya Fond, som støttede Pattaya Orphanage økonomisk. Gennem årene deltog jeg i forskellige arrangementer, som blandt andre det hedengangne AC Børnehjælp stod for, hvor Radchada Chomjinda og adopterede fra Pattaya Orphanage deltog. Selv om AC Børnehjælp gennem årene var mål for kritik som følge af økonomisk rod og problemer med sagsbehandling, så vedrørte kritikken ikke sager med børn fra Thailand.

Efter Den Danske Pattaya Fond valgte at lukke i 2018, opstod Netværk for Adoption & Børnehjælp (NAB), der på foreningsniveau skulle videreføre hjælpearbejdet i Pattaya. I 2015 fusionerede AC Børnehjælp med DanAdopt, og DIA blev til. Også i DIA-regi har jeg oplevet, hvordan børn fra Pattaya mødes til arrangementer, og det er altid en følelsesladet oplevelse – for børnene ser ud til at trives i de familier, de er blevet en del af.

Tilbage til min tid som frivillig medarbejder på Pattaya Orphanage. Her oplevede jeg fra tid til anden, hvor hjerteskræende det kunne være, når en mor kom og afleverede sit spædbarn, fordi håbet var, at barnet kunne få et bedre liv på børnehjemmet. Omvendt var det ufatteligt livsbekræftende og opløftende at opleve par, der kom for at hente det barn, som de kun havde set billeder af under sagsbehandlingstiden.

Jeg skal ikke gøre mig klog på, hvorvidt de øvrige fem lande, som Danmark indtil for nylig har samarbejdet med på adoptionsområdet, har rod i sagerne – det har jeg ganske enkelt ikke viden nok til at kunne udtale mig om. Jeg forholder mig udelukkende til mine egne erfaringer med Thailand – og i særdeleshed Pattaya Orphanage. Men efter min overbevisning kan socialministeren ikke tillade sig at mistænkeliggøre Thailand for fusk og salg af franarrede børn, som hun gjorde med sine udtalelser blandt andet den 16. januar på DR. Har ministeren beviser, som modsiger mine positive erfaringer fra Thailand, er jeg lydhør, men det har været sparsomt med ministerens bevisførelse siden suspenderingen af international adoption.

Adoption påvirker identitet

Når jeg rundt om i landet har holdt foredrag om adoption, så er det de positive erfaringer fra Thailand, jeg blandt andet har talt om. Da jeg sammen med Jytte Lund Larsen, der er nationalt adopteret, skrev bogen *Adoption – Identitet – Eksistens*, var budskabet, at adoption ikke er perfekt, og adopterede har i voksenalderen en række psykiske udfordringer som følge af vores tidligste barndom med varierende grader af omsorgssvigt, der blandt andet kan medføre tilknytningsproblemer. Problematik-

ker, som adopterede må imødegå og arbejde med, fordi adoption påvirker udviklingen af vores identitet i forskellige grader, hvilket kommer til udtryk på forskellig vis. Nogle adopterede har tilknytningsproblemer, mens andre, inklusive mig selv, har svært ved øjenkontakt og nærvær. Men fordi jeg og andre adopterede oplever traumer eller psykiske udfordringer som følge af tiden på børnehjem, betyder det ikke, at adoption er roden til alt ondt.

Tiden på Pattaya Orphanage og det efterfølgende støttearbejde har givet mig troen på international adoption, fordi jeg har oplevet den glæde og lykke, som adoption kan medføre – velvidende at ikke alle adoptioner er lige vellykkede. Personligt har jeg ikke ønsket kontakt til mine adoptivforældre i en række år, men det skal ikke stå i vejen for det overvældende flertal af positive adoptionsskæbner, jeg ellers har mødt gennem årene i fonds- og foreningsregi. For mig at se handler det om at se ud over egen eksistens, så man kan bygge videre på det, der virker, mens det, som ikke virker, enten må rives ned eller repareres. Det fortjener international adoption, fordi konceptet gennem årtier har skabt familier – og jeg mangler fortsat beviser for, at antallet af kidnappings-sager er så højt, at konceptet fortjener at blive bandlyst i Danmark.

Behov for ordentlig debat

Når jeg holder foredrag om adoption i dag, er kernebudskabet, at international adoption skaber familier; hvor forældreløse børn og ufrivilligt barnløse finder sammen og bliver en rigtig familie, selv om familielivet med adoptivbørn også bringer en række psykiske udfordringer med sig, når det kommer til identitet og eksistens, som jeg har været med til at skrive om i *Adoption – Identitet – Eksistens*.

Derfor gør det mig også trist, at der er en gruppe adopterede, som råber meget højt og udskammer tilhængere af international adoption, fordi de ikke kan se ud over egne triste adoptions-historier. Jeg har oplevet adopterede i teenagealderen og forældre, der pludselig skal stå skoleret eller retfærdiggøre deres egne adoptioner, fordi der er en del af adoptionskritikerne, som tilhører et moraliserende hylekor uden

vilje til dialog eller debat, men blot har et ønske om at blive bekræftet i egen holdning, hvilket efterlader meget lidt sympati eller empati for dem, der har gode erfaringer med adoption.

Jeg er selv én af de 9000, som er adopteret fra Sydkorea, og min adoptionssag er potentielt set også forfalsket eller fabrikeret. Personligt rører det mig ikke, fordi min eksistens ikke er betinget af, hvad der skete i Pusan for 45 år siden. Min eksistens er funderet i mine erfaringer og valg her i Danmark. Selv om jeg baserer min identitet og eksistens på mit liv i Danmark, har jeg forståelse for, at der er andre adopterede, som oplever en eksistentiel mavepuster, når de erfarer, at historien om deres oprindelse og adoption er blevet forfalsket – og måske sågar, at de har været en handelsvare for skruppelløse menneskehandlere.

Heldigvis oplevede jeg efter et samråd med social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil den 18. april 2024, hvordan et par kritikere og adoptanter kunne snakke sobert sammen og udveksle meninger. Det giver mig håb for, at der alligevel er mulighed for, at pro et contra kan mødes og diskutere, hvordan fremtiden kan se ud for transnational adoption, hvor vi så vidt muligt undgår fortidens problemsager, mens ufrivilligt barnløse fortsat kan blive velsignet med børn.

Jeg har selv to børn, som fylder mig med glæde og livsindhold – også på de dage, hvor humøret svinger. Det ønsker jeg for alle, der drømmer om familielivet. ■

Kasper Nesager-Hansen

Kasper Nesager-Hansen er freelancejournalist og foredragsholder. Han har skrevet bogen *Adoption – Identitet – Eksistens* sammen med Jytte Lund Larsen. Bogen er anmeldt i magasinet *Adoption & Samfund* nr. 1/2023. Kasper Nesager er desuden formand for og medgrundlægger af *Netværk for Adoption & Børnehjælp (NAB)*, som er en forening for adopterede fra Pattaya Orphanage, deres forældre og tidligere frivillige hjælpearbejdere.

Redaktør

Marianne Østergaard
blad@adoption.dk, tlf. 30 29 95 53

Redaktionsmedlemmer

Heidi Senderovitz
Nina Gath
Sabina Hedegaard

Korrektur

Heidi Senderovitz

Grafisk produktion

Eks-Skolens
tryk@eks-skolens.dk, tlf. 35 35 72 76

Oplag

2.700 stk.

Eksterne bidragsydere i dette nummer

Anette Bech
Cathrine Vestergaard
Chamila Sten Bjerregaard
Ida Rekha
Kasper Nesager
Louise Stenstrup

Redaktionen afsluttet

3. maj 2024

Deadline for næste nummer

15. september 2024

Hjemmeside

adoption.dk

Indmeldelse

Indmeldelse i foreningen kan ske på hjemmesiden eller med e-mail til medlemsadm@adoption.dk.

Adresseændring, udmeldelse m.v.

medlemsadm@adoption.dk

Abonnementspris (inkl. medlemskab)

450 kr.

Annoncepris

10 kr. pr. spaltemillimeter

Magasinet modtager altid gerne artikelforslag, personlige beretninger og billeder. Hvis du ønsker fotografens navn nævnt, skal det anføres. Vi bringer ikke længere fotos af medlemmernes børn, medmindre fotoet illustrerer en artikel i magasinet. Magasinet (inklusive billederne) lægges altid efterfølgende på adoption.dk.

Artikler i magasinet udtrykker forfatterens synspunkter og ikke redaktionens eller foreningens. Redaktionen forbeholder sig ret til redigering af indkomne artikler. Redaktionen er ikke forpligtet til at bringe alt indsendt materiale.

Vil du være med i redaktionen af magasinet?

Vi søger nye redaktionsmedlemmer til at bidrage med:

- Idéudvikling til artikler og temaer
- Brainstorming om kilder og bidragsydere
- Sparring om tekster og billeder
- Artikler eller anmeldelser

Skriv til blad@adoption.dk eller ring til Marianne Østergaard, tlf. 30 29 95 53, hvis du vil høre mere.

Adoption & Samfund kontaktinformation

Forperson

Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
mjp@adoption.dk
Tlf. 23 89 71 51

Første næstforperson

Sanne Vindahl Nyvang
Skovlodden 9
2840 Holte
svn@adoption.dk
Tlf. 53 88 28 40

Anden næstforperson

Janet Majlund
Gærdebred 9, st.
2300 København S.
jm@adoption.dk
Tlf. 40 58 66 66

Aktivitetsudvalget

au@adoption.dk
Læs om aktivitetsudvalget og se medlemmerne på as-event.dk.

Kasserer og medlemsadministration

medlemsadm@adoption.dk
Fra 1. januar 2024 varetages opgaverne af firmaet Aktiv-Finans. Se adresse og telefonnummer på adoption.dk.

Webmaster

Lene Borg
Knabstrupvej 30B
Knabstrup
4420 Regstrup
lb@adoption.dk
Tlf. 40 60 92 01

Se de øvrige bestyrelsesmedlemmer på adoption.dk.

Vi vil så gerne have din mailadresse

Bestyrelsen og aktivitetsudvalget sender løbende nyhedsbreve ud til medlemmerne, ligesom aktivitetsudvalget løbende sender invitationer til forskellige arrangementer. Men vi har desværre en række medlemmer, der ikke har oplyst deres e-mailadresse til os.

✓ Ja tak til mails?

Er du en af dem, der aldrig hører fra os, men egentlig gerne vil kunne følge os lidt tættere, så send en mail til medlemsadm@adoption.dk og oplys følgende:

- Fulde navn
- Vejnavn og nummer
- Postnummer og by
- Mobilnummer
- E-mailadresse
- Og gerne dit medlemsnummer

Vi glæder os til at høre fra dig.

✗ Nej tak til mails?

Mener du, at du modtager for mange mails fra os, så gå ind på vores hjemmeside: adoption.dk og søg på medlemskab. På denne side kan du få adgang til medlemsdatabasen, hvor du kan markere, hvilke nyheder du vil have fra os.

Har du brug for et godt råd om adoption?

Den offentlige PAS-ordning tager sig nu af de fleste psykologiske og familierelaterede problemstillinger lige op til og efter afhentning af barn og langt ind i voksenlivet. Derfor har vi nedtonet PAS-delen i vores rådgivning.

Foreningens rådgivere er opdelt i forskellige kategorier:

- **Sagsrådgivere** (sagsbehandling).
- **Faglige rådgivere og temarådgivere:** Professionelle fagfolk med stor adoptionserfaring: læge, speciallærer, talehørekonsulent, psykolog og socialrådgiver; konkrete råd om institutionsliv og skoleproblemer eller eneadoption.
- **Adoptionslinjen:** Rådgivning for adopterede.

Find rådgivernes navne og telefonnumre på adoption.dk.

Som hovedregel anbefaler vi, at du i spørgsmål knyttet til ansøgning og sagsbehandling i forbindelse med adoption kontakter en sagsrådgiver, og at du kontakter en faglig rådgiver eller temarådgiver, når du har brug

for professionel vejledning for eksempel i forbindelse med, at du stilles barn i forslag, eller når du har brug for konkrete råd, som PAS ikke tager sig af.

På Adoptionslinjen har du mulighed for at tale med en voksen adopteret.

Rådgivningen er gratis, og alle rådgiverne arbejder på frivillig basis. De fleste rådgivere besvarer rådgivningsopkald i deres hjem. Det er derfor bedst at henvende sig efter kl. 20, og det kan hænde, at du kan blive nødt til at træffe aftale om et andet tidspunkt, hvor det passer rådgiveren bedre.

Alle rådgivere har tavshedspligt, og du kan ved henvendelse være anonym. Det kan dog være, at rådgiveren har 'vis nummer' på sin telefon, så hvis du vil være helt sikker på, at dit nummer ikke kan ses, skal du selv 'skjule' det. Læg en besked, så rådgiveren kan vende tilbage til dig.

Adoption & Samfund har samlet en række praktiske råd om modtagelse af barn. Se siderne på adoption.dk: **I adoptionsprocessen** og **Livet i adoptivfamilien** – begge under menupunktet **Om adoption**.

Ring 40 58 66 66 eller skriv til jm@adoption.dk

Telefonnummer og mail (ikke krypteret) tilhører rådgivningskoordinator og næstforperson Janet Majlund.

Adoption & Samfund har som mål at skabe de bedste betingelser for adoptanter og adopterede – både børn og voksne.

Som medlem får du magasinet tilsendt to gange om året og nyhedsmails fire til seks gange om året, hvis vi har din e-mailadresse.

Et års medlemskab for hele familien koster 450 kr.

Meld dig ind på adoption.dk eller send navn, adresse, telefonnummer og e-mail til medlemsadm@adoption.dk